

קונטרס

הבינוני

**פרשת
וארא
תשפ"ג**

שנה ה'
חוברת ט"ז
גליון 236

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל נפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון שיעור קע"ו

יום שלישי פרשת שמות י"ז טבת תשפ"ג

ה התחברות אל אור האין סוף ע"י התפילה והבטחון

ממדרגת סוף למדרגת אין סוף | האדם הוא כלי לאור האין סוף | נחיצות האמונה שהקב"ה הוא כל יכול | אם תפילתי שגורה בפי | אם תשתנה ההכנה תשתנה הגזירה | התפילה מוציאה מן הכוח אל הפועל | שום תפילה אינה חוזרת ריקם | ישועה למעלה מדרך הטבע | כדי שיעשה רצונך כרצונו | שכר תפילה כיצד | שיהא שם שמים מתאהב על ידך | השתדלות חובת המציאות | מדבר שקר תרחק | כי כל בשמים ובארץ | שרצוני לעשות רצונך | עדות חיה לאור האין סוף | גן עדן בתוך הגיהנום | עולם הבא בתוך העולם הזה

יום ראשון פרשת וארא כ"ב טבת תשפ"ג

זי השפעתה של הכרת הטוב על נפש האדם

משה הכיר טובה למימי מצרים | הכרת הטוב בשביל האדם עצמו | הכרת הטוב פותחת את הלב | הרגש מקדים את השכל | מבחן האדם | כי טח מראות עיניהם | הבחירה להתקרב אל הטוב | לוותר על פתק ההחלפה | איזהו מאושר המכיר את מקומו | שכרו של המכיר טובה | הכרת הטוב להוריו ומוריו | מודה ועוזב ירוחם | עליך ליתן שיר ושבח למי שהמלוכה שלו | א נישט בעדארף נישט | ההתרחקות מן הנסיון

יום שני פרשת וארא כ"ג טבת תשפ"ג

כו התחברות לטוב על-ידי הכרת הטוב

כי את נפשו הוא חייב לו | וכן אתה מוצא באליהו | לך נא ראה את שלום הצאן | החי יתן אל לבו | הכרת הטוב לריבונו של עולם | הכרת הטוב מזוייפת | לא משלי אני נותן | הכרת המציאות | צינור של שפע קדוש ייאמר לו | הצינור מגלה אלוקות | יתבונן בטובה ויתעלם מן הרעה | מומחה במציאת טוב | שנראה מעלת חברנו ולא חסרונו | עבודת האדם עם עצמו | בחירה בטוב | החייאת הטוב | לעולם ישאיר אדם את הצינורות פתוחים

מדור עיון תפילה שיעור סט

יום רביעי פרשת שמות י"ח טבת תשפ"ג

כח הכתובה לשנות את צורת השפע - מדברי תורתו של ה'בני יששכר'

לה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א לו

זה לעומת זה עשה האלוקים | המלחמה על נשמת הצדיק | התבטלות לחכמת התורה | כל דבריו נכתבו ברוח הקודש | כולם נהנים לאורו | כשזה עולה זה יורד

כל האומר תהלה לדוד בכל יום | העיקר לקשר המלכות בעולם המחשבה | היציאה מהגבולות | הצמצום אינו גזירה אלא בחירה | מי שם פה לאדם | מי שם זמן לעולם | יציאה מהגבולות מועילה לעולם הבא | שינוי צירופי האותיות | אופן של עונג כנגד אופן של נגע | ביאור המשא ומתן בגמרא | ונחה רוח הקודש על רש"י

יום חמישי פרשת שמות י"ט טבת תשפ"ג

לימוד תורה לשמה פרק י"א - תורה עם דעת מביאה לידי מעשה . . . נו

אופני לימוד המביא לידי מעשה | דדא ביה כולא ביה | תלמיד חכם שאין בו דעת | דלא דא ביה מה ביה | בקשת הדעת במחשבה דיבור ומעשה | ידיעה עם התרגשות והתפעלות | כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו | נעשה ונשמע | ויהי כנגן המנגן | אין אדם לומד אלא ממני שלבו חפץ | כיון דחביבי יהיב דעתיה | המאור שבה מחזירו למוטב | צמצום ההתרגשות והבאתה לידי מעשה | אמנם כן יצר סוכן בנו | מה ה' שואל מעמך

אור החיים פרשת וארא

ליל שישי פרשת וארא כ"ו טבת תשפ"ב

התשובה למי שרואה שישועתו מתעכבת נה

למה הרעותה לעם הזה | מגלות לגאולה | ויאמר אליו אני הוי"ה | נאמן לשלם שכר טוב | מהנהגת שד"י להנהגת הוי"ה | מפי עליון לא תצא הרעות | כל עכבה לטובה

מדור הילולא דצדיקיא

ליל שישי פרשת וארא כו טבת תשפ"ב

הרה"ק רבי שמחה בונים מאטוואצק זיע"א נט

שלום עליכם ווארקער רבי | חמורות בנטילת ידיים | זהירות בכשרות המאכלים | עם העינים לא משחקים | חייך אתה תרעה צאני ישראל | בהוצאת דיבוק | אין גבהות לפני המקום

מדור אמונה ובטחון

שיעור קע"ו

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל
בן ר' אלטר אהרן ז"ל

יום שלישי פרשת שמות י"ז טבת תשפ"ג

התחברות אל אור האין סוף ע"י התפילה והבטחון

ממדרגת סוף למדרגת אין סוף

ה'קדושת לוי' (ויחי) כתב על הפסוק "גד גדוד יגודנו", וזה תוכן דבריו: **בעת התפילה צריכה הנשמה להתדבק בקונה**, אך יש קליפות שמפרידות ואין נותנות לה להתדבק, לכן צריך האדם ליתן צדקה קודם התפילה כדאיתא **במסכת בבא בתרא** (י, א) "רבי אלעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי, אמר, דכתיב (תהלים יז, טו): אני בצדק אחזה פניך", וסוגלת הצדקה להכרית הקליפות **כדי שיוכל אח"כ להתפלל בלב טהור**.

וכותב שם בלשונו הקדוש: **והסגולה מהתפילה שהוא לשון דביקות והתחברות, שהאדם בתפילתו מתדבק עצמו בהקב"ה, והאדם הוא דבר שיש לו סוף, והקב"ה אין לו סוף, ונמצא עולה ממדרגת 'סוף' למדרגת 'אין סוף'**.

הנה כי כן, דברים מפורשים וברורים. האדם הוא הרי מוגבל מאוד. הוא מוגבל בכל עניינו. שכלו מוגבל. הוא מבין מעט מאוד. רצונו מוגבל. הוא רוצה, הוא היה

ראינו את דברי רבינו המחבר בתחילת פרק ד' שעל האדם לזכור שהשפע בא מהקב"ה ולא מהפעולות שהוא עושה, ועם כל זה הוא צריך לעסוק בכל עת בעשיה. מח האדם צריך להבין **שהכל קורה רק על-ידי תורה ותפילה, אמונה ובטחון, וזה צריך להשפיע על כלי המעשה שלו שכאשר יעסוק במילי דעלמא, יעשה הכל בגישה הנכונה**. והנה בשיעורי הבטחון של השבועיים האחרונים למדנו שהקב"ה רוצה שהאדם יביא לתוך העולם הזה את אורו של הקב"ה שאין לו סוף ואין לו שום גבול, ושהאדם יוכל לחיות בידיעה שאין שום סתירה, ואדרבה, **כל מה שיש בעולם הזה, אף גם הדברים המגושמים, הקב"ה הוא זה שברא אותם ועדיין מחיה אותם בכל רגע ורגע, וכך יחיה האדם חיים נעלים** הגם שהוא מתהלך כאן בעולם הזה.

כעת נרחיב בעוד נקודה אחת בענין זה.

ובשעת התפילה, כביכול יתחבר עם הקב"ה, וכלל לא ישנה איזה גבולות היו לו קודם לכן, **כי לכך ניתנה התפילה, שהאדם שהוא כולו גבול, ייצא ממצבו ויתדבק בכוח האין סוף** והכוח הזה יתחיל לפעול אצלו, ואז ממילא יבין דברים חדשים, שהרי התמלא באור אין סוף.

נמצא שהכלים שהקב"ה נתן לאדם, המוח והלב, אינם כלים מוגבלים. הם מוגבלים רק כל עוד הוא נמצא בעולם הזה, אך כיון שהוא מתפלל, מתברר לו שהם כלים לאור אין סוף. האדם מבין: "היות יש לי נשמה שמחיה כל חלק ממני, יש ביכולת המוח שלי להכיל חכמה בלי גבול, וביכולת הלב שלי להכיל הרגשים בלי גבול". וכן הוא מבין שכוחות נפשו, כמה הוא צריך לאכול וכמה הוא צריך לישון, אינם מוגבלים בטבע, וכן תכונותיו יכולות להשתנות לגמרי. כפי שהם נראים לו עכשיו, הם כולם מוגבלים בגבולות חזקים, אבל הוא יודע שאם יתחבר לאין סוף על-ידי התפילה, יקבל כוחות חדשים.

נחיצות האמונה שהקב"ה הוא כל יכול

והנה כבר ידענו גם שמענו שיסוד התפילה הוא שהאדם יתדבק אל ה' ויזכה לאמונה אמיתית ובטחון אמיתי, היינו שירגיש תלוי בה', שיבין שהוא זה שמחיה אותו והוא עצמו אינו יכול לעשות מאומה. נמצא שהיסוד האמור, הוא לא רק יסוד בתפילה, אלא גם יסוד באמונה ובטחון. הקב"ה אומר לאדם: "אמנם מטבעך אתה מוגבל, אבל תאמין ותבטח בי, תתדבק באור האין סוף ותצא מכל הגבולות".

והנה לנו הבנה חדשה **מדוע הבוטח בה' מוכרח להאמין שהקב"ה הוא כל יכול.** זה לא רק מפני שזה מה שמשרה בלבו,

רוצה, אבל אינו יכול. וכלי העשייה שלו, הלא גלוי וידוע לכל עד כמה הם מוגבלים. כל מה שקיים אצל האדם מוקף בגבולות סביב סביב. אולם **בשעת התפילה יכול האדם להתדבק בה',** ואז הוא עולה ממדרגת סוף למדרגת אין סוף. **הוא מקבל דברים שהם מעבר לכוחותיו וגבולותיו.**

האדם הוא כלי לאור האין סוף

זהו כל ענין עניית התפילה. יש שאנו סבורים שהקב"ה עושה לו נס לאדם מפני שהתפלל, ואם אמנם אמת הוא הדבר, מדובר בהבנה מצומצמת. אנשים אומרים כך: "הוא התפלל והקב"ה נתן לו כסף רב". או אפילו "הוא התפלל והקב"ה פתח לו את מוחו... מוח חלש היה לו, אבל הוא התפלל והקב"ה עשה לו נס ונהפך לבור סוד שאינו מאבד טיפה... כח התפילה!". אך לדברי הקדושת לוי" מדובר בדבר פשוט הטבוע בסדר הבריאה, **כי כך ברא הקב"ה את האדם שיהיה מוקף בגבולות בכל עניונו,** כפי שעינינו רואות **שאינו לו לאדם מספיק זמן** לעשות את המוטל עליו, **אין לו בינה לעשות,** ופעמים הרבה **אף רצון לעשות אין לו.** **ועכשיו יקום ויתפלל תפילה אמיתית, על-ידי שיכרית תחילה את הקליפות.** יהרהר בתשובה, ילמד קצת, יתן צדקה, יאמר מזמורי תהלים, יתבונן בגדלות הבורא ובשפלות עצמו, **ואז יתחיל להתפלל, ולאט לאט, ככל שיתקדם בסדר התפילה, ייצא מגבולותיו.**

כשיאמר אשרי, הפסוקים יוציאו אותו מהגבולות, כי יתחיל להבין שעוד מעט קט כשיאמר ד' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך ויתחיל לדבר עם הקב"ה, ידבר אל מי שהוא סומך נופלים, אל מי שהוא טוב לכל, אל מי שאין לו שום גבולות, קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. **כך יכניס את כל הידיעות האלה בלבו,**

בפי אינו מובן. היה לו לומר אם תפילתי יוצאת מפי בלי גמגום, בידוע שהיא מקובלת.

אך הענין הוא כי הנה כשהאדם נושע, אין פירושו שיש איזה שינוי רצון אצל הבורא ית"ש, וכפי שאנשים סבורים שאפשר לשכנע את הקב"ה, להפציר ולהפציר עד שישנה את רצונו. חס ושלום להעלות כן על הדעת, שהרי הקב"ה הוא הבורא האחד הפשוט האמיתי וחלילה לחשוב ולומר שיש אצלו איזה שינוי הרצון. אך הכלל הידוע הוא שאין התפילה באה לשנות את רצונו יתברך, אלא היא באה לשנות את האדם, כי כשהאדם מתעלה ומשתנה, הוא נעשה ראוי לשבע הבא בצורה אחרת, וכך הקב"ה קבע בבריאה מתחילה, כך שאין זה שום שינוי.

אם תשתנה ההכנה תשתנה הגזירה

לסבר את האוזן, כל עוד האדם נמצא בקומה הראשונה, השפע מגיע אליו בצורה מסוימת, כי זוהי הצורה שהשפע מגיע אל הקומה הראשונה. וכיון שהוא מטפס אל הקומה השניה, השפע מתחיל להגיע אליו באופן של טוב נגלה, כי שם השפע יותר קרוב אל השורש, אל מקור הטוב. ובכן, כשהאדם מתפלל, הרי הוא מתעלה ומתקרב אל השורש, וממילא אותו שפע שהגיע אליו עד כה באתכסיא, מתחיל להגיע אליו מעתה באופן יותר קל ונעים.

וכדאי לציין שכך הוא להדיא בספר העיקרים^א, וזה לשונו (מאמר ד פי"ח): ואין להקשות ולומר איך ישתנה רצון השם יתברך על ידי התפילה, שכך היה רצון השם מתחילה שתתקיים הגזירה בהיותו באותה מדרגה ואותה הכנה, ואם תשתנה ההכנה, תשתנה הגזרה.

הרגשת בטחון אמיתית, ואף לא רק מפני שבלעדי זה אמונתו לקויה, אלא גם מפני שזה היה רצונו יתברך שהאדם שהוא בעל גבול, יתדבק בו אשר אין לו שום גבול, שכל הזמן יראה ויכיר שהקב"ה רוצה להטיב לו בהטבה שאין לה גבול. לכן זוהי אותה הקב"ה שיוציא את עצמו מן הגבולות. אל תגיד לו באיזה אופן יעזור לך, כי אז תעשה היפך המושג של תפילה והיפך המושג של בטחון. זה לא רק מפני שאז תצמצם את הישועה, אלא גם כי אם אתה עושה כן, סימן הוא שאינך מבין מה היא עבודת התפילה. עיקר הרעיון של התפילה הוא שתבין, שכאדם, כלי אתה להתדבק באור האין סוף ואם תאמר להשי"ת: "עשה לי כך וכך באופן כזה וכזה", אינך מתדבק באור האין סוף.

אמנם האדם בתחילת תפילתו מבקש להיוושע במה שהוא צריך, אם בבנים, אם בפרנסה, אם בשידוך, וכן הלאה. אבל איך ומה, את זאת הוא משאיר להשי"ת, כי הוא מבין שהישועה באה ממקום אחר, היא מגיעה מאור האין סוף.

אם תפילתי שגורה בפי

כעת נתקדם בעוד צעד. יסוד גדול מובא בנועם אלימלך תחילת פרשת ויחי, יסוד בתפילה ואף גם בבטחון, כי כאמור, התפילה והבטחון אחת הם. התפילה היא דרך לעורר את הבטחון בלב האדם. הרבי ר' אלימלך זיע"א מביא שם את המשנה בברכות (לה, ב): אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה מתפלל על החולים ואומר, זה חי וזה מת. אמרו לו: מנין אתה יודע? אמר להם: אם שגורה תפילתי בפי - יודע אני שהוא מקובל, ואם לאו - יודע אני שהוא מטורף. והנה לכאורה מילת שגורה

א. לרבינו יוסף אלבו ז"ל מרביני ספרד בדור שלפני הגירוש. מתלמידי תלמידיו של הר"ן.

גלוסקאות נאות צומחות על העצים כשאנו עושים תשובה. העולם נעשה מתוקן. הן! בוודאי! כל הדברים האלה נעשים כי הם משורש הבריאה, שהרי כך היה לפני חטא אדם הראשון, אז לא היה האוכל מעורב בפסולת ולחם מוכן היה צומח מן הארץ. אבל דברים שלא היו מעולם, אינם יכולים לבוא, כי אין שינוי רצון אצל הבורא.

התפילה מוציאה מן הכוח אל הפועל

ובחזרה אל רבי חנינא בן דוסא. הוא הבין כך: למה אני הולך להתפלל? האם אני הולך לומר להשי"ת - "אוי וויי! אם האב החולה ישבוק חיים, יישארו יתומים קטנים ללא משען ומשענה, ומי יגדל אותם?", הרי הוא יודע זאת לבד, ורחמנותו עולה על רגש הרחמנות העמוק ביותר שהיה לו לאדם אי פעם בחייו. אלא ודאי אני הולך בתפילתי להכיר את הקב"ה, וההכרה תביא אותי לדביקות כזו שתעורר שפע חדש לצאת מן הכוח אל הפועל. ובכן, אם הילד החולה צריך לחיות, תפילתי טרם הכל יוציא אל הפועל את החיים שהיו מוכנים לילד זה אלא שעד כה היו בהעלם. שגורה בפי פירושו לפי הרבי ר' אלימלך שרבי חנינא היה יכול להרגיש לגודל דביקותו בה, שחיי החולה כבר היו מוכנים לו ואין זה שינוי רצון, אלא הוצאה מן הכוח אל הפועל. הוי אומר: מי שיש לו רצונות אישיים, אינו יכול להרגיש מה רצון ה'. אך מי שמבטל את רצונו לרצון ה', הלא הוא יכול להרגיש מה רצון ה', ואז כשהוא מתדבק בה' באמצעות תפילתו, הוא מרגיש שהחיים כבר מוכנים לחולה מאז תחילת הבריאה, אלא שלא היו יכולים לצאת אל הפועל, ועכשיו באמצעות דביקותו, הם יוצאים מן ההעלם אל הפועל.

ואין זה נקרא שינוי הטבע, כי כך נקבע כן לכתחילה, שהרי התפילה היא חלק

אולם יש דברים באדם שאינם הולכים להשתנות כלל אע"פ שהאדם ישתנה ויעלה למדרגה אחרת. כי אין כל חדש תחת השמש. אם נעשה איזה דבר, סימן הוא שזה כבר היה בתחילה, אלא שהתפילה הוציאה אותו מן הכח אל הפועל. הרבי ר' אלימלך מסביר זאת על-פי יסוד גדול, שאפשר לראותו בעין אצל התלמיד והרב, שכאשר התלמיד משתוקק אל הרב, זה מוציא את כוחותיו של הרב אל הפועל. אף אצל הקב"ה והנבראים הוא כך. כשיש אתעוררת דלתתא, כשמתפללים, כשאומרים שירה והודיה לה, זה מוציא לפועל את כל הדברים שעד כה היו רק בכוח. וזהו מה שרש"י כתב בפרשת בראשית שעשב הארץ עמד בפתח האדמה, וכדי לצאת לאוויר העולם, הוצרך היה אדם הראשון להתפלל ולהשתוקק אל הבורא.

וכן כתב הרמח"ל בדרוש הקווי שכל החיות של כל הנבראים בזה העולם, הוא מזה שהם מקווים אל הבורא. הקווי הוא זה שמביא מטר, הוא זה שמביא שפע. כאמור, אפשר לראות זאת בחוש אצל הרב. כשאחד בא אל הרב ושואל וחוזר ושואל ומשתוקק לשנות ממי בארו, הרי זה גורם לכוח חכמתו לצאת אל הפועל. מה שאין כן כשהשתוקקות כזו אינה קיימת, כי אז כוחו נשאר טמון בפנים.

ובכן רק דברים שכבר היו בתחילה בכוח, רק הם יוצאים לפועל על-ידי שהנברא משתוקק אל הבורא. אבל מה שלא היה בתחילה בכוח, לעולם לא יוכל להיעשות, כי אין שום שינוי אצל רצון הבורא. ומה שאנו רואים שינויים בעינינו, זה רק מפני שהנברא מתקרב אל הבורא, כי לכן עוד ועוד דברים יוצאים מן הכוח אל הפועל. המלך המשיח מגיע כשבני ישראל עושים תשובה ומתקרבים אל הבורא!

בהקב"ה עצמו הרי אין לנו השגה, אבל אנו יכולים להשיג את הנהגת הבריאה, והצדיקים הרי גילו לנו שזוהי הנהגת הבריאה. כפי שהאדם מבין שחוק הוא בבריאה שכאשר הוא נותנים צדקה בא שפע לעולם, כך הוא מבין שחוק הוא בבריאה שכאשר משתוקקים אל ה', כוחות רבים מתעוררים ויוצאים אל הפועל.

אכן אם בדרך משל יש איזו נשמה שכבר הגיעה אל תיקונה ואינה יכולה להשאר עוד בעולם, אזי לא תועיל התפילה להשאירה בעולם. ובכן במקרה כזה, היה רבי חנינא בן דוסא אומר לאחר תפילתו: "אין זה רצון ה', ולשנות את רצונו, הרי אינו עולה על הדעת, כי אין אצלו שינוי רצון".

שום תפילה אינה חוזרת ריקם

כעת נשאל: במקרה שהאדם התפלל אך לא היה הדבר מוכן מן השמים ולא נענה, מה קורה אז? הנה אנו רגילים לחשוב שלא קרה כלום. התפללת והקב"ה ענה לך. הוא לא ענה לך "הן", אלא ענה לך "לאו". או נוהגים לומר שהתפילה תועיל לדורות הבאים כי אין תפילה חוזרת ריקם. אך באמת יש כאן חשבון נוסף. זה אמנם חשבון עמוק, אבל זה מסביר מה התפילה הועילה כאן במקום. אנו צריכים להבין שכאשר אדם זה נעמד להתפלל והתבונן עובר לתפילתו ובעת פסוקי דמורה, זוכה אח"כ להתפלל תפילה אמיתית ולדבק את נשמתו לבוראה, אור האין סוף בוודאי האיר בו כדברי ה'קדושת לוי'. זה שהחולה יחיה או ימות, אינו משנה כלל לענין זה. השאלה אם יחיה או ימות תלויה בשאלה אם מוכן לו עוד חיים או לא כדברי ה'נועם אלימלך', אבל אין זה משפיע כלל על זה שעומד הוא מתפלל, כי הוא בכל אופן זוכה שמאיר בו אור האין סוף, אור שהוא ללא גבול.

מסדר הטבע כפי שהביא רש"י בפרשת בראשית, **שעל ידי התפילה יוצאים הכוחות אל הפועל**. דוגמא לדבר: אתה רואה ילד שיש לו כוחות וכישרונות מיוחדים, אבל כל הזמן דואגים לחנוק אותו שלא יוכל להוציאם אל הפועל, וכך הוא הופך לילד שמתלונן על כל העולם כולו. שום דבר לא טוב לו. כך הוא נראה עד לגיל ט"ו, אז מרחמים עליו מן השמים ויהודי אחד בעל לב טוב מתחיל לבנותו. הוא שואל אותו: "אולי תוכל ללמוד אתי". הם מתחילים ללמוד ביחד, ולאט לאט היהודי שואב ממנו כוחות טמירים. עוד ועוד כשרונות מתגלים. פתאום הבחור מגלה שהוא יכול לעזור לאחרים בכמה דרכים ואופנים. כעבור חמש שנים, הוא נראה בן אדם אחר. אתה רואה אותו ומתפלא: "הלא ראיתיו לפני חמש שנים. הוא היה אדם מר וממורמר. הוא לא היה ראוי לכלום. ותראה אותו עכשיו איך הוא פרה ורבה". ובכן, האם זה שינוי הטבע? לא! זה לא שינוי הטבע. סדר הוא בבריאה שכאשר שואבים מן האדם, יוצאים ממנו כוחות עלומים מן הכוח אל הפועל יותר ויותר.

הן כך אמר הרה"ק **מלעכוויטש** זיע"א: "להודיע לבני האדם גבורותיו. **צריך להודיע לבני האדם את כוחותיהם, כי אז הם יתגלו**". כל זה להראותן סדר טבוע הוא בבריאה שקיים לא רק כלפי הקב"ה. הקב"ה רוצה להטיב והוא יודע שההטבה הגדולה ביותר לנברא היא שהוא מתדבק לבוראו. אומר לו הקב"ה: קום והתפלל. הן זהו לשונו של **ספר החינוך** גבי ברכת המזון. בוא דבר אתי לאחר אכילתך, כי זה יהיה הטוב ביותר בשבילך. דבר אלי, השתוקק אלי, תן תודה על הארץ ועל המזון, וכיון שתעשה כן בשמחה, כל ההטבות המוכנות לעולם, ייצאו מן הכוח אל הפועל. חוק הוא בבריאה, כי כך ברא אותה הקב"ה בסדר זה.

זה מה שהקב"ה רוצה שנקבל על-ידי התפילה והבטחון, שהאדם לא יהיה מוגבל כלל. האם התוצאה בעולם העשייה תהיה או לא תהיה, זה תלוי מה נקבע בתחילת הבריאה. רבי חנינא בן דוסא יכול היה להרגיש זאת מיד בתפילתו. אך רוב אנשים אינם יכולים לראות זאת רק מאוחר יותר. אבל את זאת האדם יודע בוודאות שאם נגזר עליו שלא למלא את בקשתו, אין זה אומר שהוא צריך לסבול. לא! זה אינו אפשרות. אין שני צדדים, או שהקב"ה ישיב הן או שישביב לאו. לא! הקב"ה בוודאי יענה הן כל שאתה יודע איך להתפלל. אם אתה יכול לבטל את עצמך לה' בעת התפילה, להיכנס לעולם אחר לגמרי... אתה לא מרגיש כלום... אתה מתבונן בגדלות הבורא... יש הרי ספרים מאירים יש שהאדם יכול ללמוד בהם כדי להכנס לעולם אחר... מאמרי חז"ל, ספרי חסידות, ספרי מוסר... נכנסים לעולם אחר... אזי כל תשובה היא חיובית, **כי כשהאדם מתדבק בה', הוא מקבל אור גדול, והדבר הזה קורה כל פעם שהאדם מתפלל.**

אמנם כן, **בשביל שזה יקרה, צריך האדם להתפלל תפילה אמיתית.** לא תמיד הוא מתפלל תפילה אמיתית. צריך לזה סייעתא דשמיא. אבל **אם הוא זוכה להתפלל באמת, הוא זוכה לאותו אור ונעשה מלא שמחה.** הקב"ה נכנס למוחו ולבו ומשנה את רצונו, וכשרצונו משתנה, הרי טוב לו. הרי רצונו של הקב"ה הוא טוב נגלה, וכשיש לו לאדם כאב, זה רק מפני שהוא רוצה משהו אחר. **אכן אם יתפלל באמת, הקב"ה ישנה את רצונו להיות כרצונו יתברך וממילא לא יכאב לו ויהיה מלא שמחה ואושר, וזהו אור אין סוף.**

כדי שיעשה רצונך כרצונו

הנה **באבות** שנינו (פ"ב מ"ד) "הוא היה אומר עשה רצונו כרצונך". פירוש: כשאתה

ישועה למעלה מדרך הטבע

ובכן **אחד מהתוצאות של הקשר לאור האין סוף היא שאם עד כה יכול היה אדם זה להיות בשמחה רק כאשר פלוני יבריא, או כאשר יקבל את הכסף עד הערב, כי מחמת היותו בעל גבול הרגיש שאם לא יקבל את הכסף עד הערב, לא יוכל לסבול את צערו ואף לא ללכת אל חתונת ידידו שמתקיים באותו ערב, עכשיו שהתפלל זוכה להרגיש טעם גן עדן, טעם עולם הבא, אשר הוא טעם אור האין סוף, הוא מקבל הבנה עמוקה שהוא יכול להיות מאושר ונינוח ולהרגיש שהקב"ה מטיב עמו בכל עת הגם שמצבו לא השתנה כלל. וכשהדבר הזה קורה, האדם מבין שהוא נושע.**

ובמדה מסוימת ישועתו יותר גדולה מהישועה שבאופן האחר, כי כשהאדם מתפלל שיקרה כך וכך, הוא מוגבל שרק אם זה יקרה, יהיה לו אותו רוגע, אותה שמחה שהוא משתוקק לה... הוא אומר: "רק אם שידוך פלוני ייצא לפועל, רק אם העסקים יצליחו, רק אם הילד יתחיל להתנהג כשורה, או אז אוכל להיות בשמחה. ועל כן אני מבקש מהקב"ה על כך כדי שאוכל להיות בשמחה. ואם זה לא יקרה, אזי אהיה מאוד מאוד ברוגז". לפעמים רואים ילד שחוזר הביתה (יש לזה גיל מסוים) ואומר לאביו: "אבא! אם לא תקנה לי דבר זה וזה, אהיה מאוד ברוגז". הוא רוצה שיידע שאם לא יקנה לו, הוא ישלם על זה מחיר. "אני לא אלמד מחר". האדם אומר להקב"ה: "רבונו של עולם! תן לי דבר פלוני, כי אם לא תתנו לי..." הוא לא אומר זאת בקול, אבל כך הוא מתכוון בתפילתו: "תן לי, כי אם לאו - אהיה ברוגז או שבור". אבל מה? הקב"ה הולך ליתן לו כזה אור אין סוף שהדבר שביקש עליו לא יעלה ולא יוריד. הוא יקבל את השמחה והאושר שאותם הוא רוצה בתוך תוכו.

מתייסר כלל וכלל. פלוני חי חיי שמחה ותענוג.

שכר תפילה כיצד

נסכם את הנלמד עד כה: למדנו את דברי ה'קדושת לוי' **שכל פעם שהנברא מתדבק בכורא**, אם על-ידי תפילה, אם על-ידי בטחון, **הוא מקבל אור האין סוף**. אח"כ למדנו את דברי ה'נועם אלימלך' **שכאשר האדם מתפלל, על-ידי ההשתוקקות שלו הוא מביא לעצמו דברים שהיו מוכנים לו כי הוא גורם להם לצאת מן הכוח אל הפועל**. אבל דברים שלא היו מוכנים לו, לא יגיעו אליו. והשאלה היא שאם כן ייצא מהתפילה שבור ברוחו. התשובה היא שאין הדבר כן. אברהם אבינו התפלל על סדום, ובסוף סדום נהפכה, כי היא צריכה היתה להתהפך, ועם כל זה ואברהם שב למקומו. הוא המשיך לעבוד את ה' כמקודם. **הוא לא נשבר ברוחו כי הבין שכך היה צריך להיות, אך את האור קיבל. הוא קיבל את האור של הקב"ה, את השמחה, את הדביקות**. הוא לא נעשה שבור ורצוף, כי הבין - לא הגעתי הנה כי אם להוציא דברים מן הכוח אל הפועל. זוהי הסיבה שבאתי להתפלל. הקב"ה אמר לי לך להתפלל כי אולי זה קיים בכוח. הלכתי להתפלל, ואם אני רואה שזה לא היה בכוח, הרי אין רצוני לשנות רצון ה'. והאדם מקבל הרגש מזה, טוב מזה, אור מזה. לא רק ידיעה יבשה - "אין מה לעשות, אני אומר לך לא". זה ממלא את האדם באור אין סוף - "אני בכלל לא מוגבל". ועל זה ראינו מרבי יעקב עמדין **שכאשר האדם לוקח את רצונו ומבטלו לרצון ה', שכרו הוא שהקב"ה מטיב עמו שפנימיותו משתנית והוא מפסיק להתעניין בשינוי המצב**.

עושה רצון בוראך, עשה אותו כאילו זה רצונך. אם מזדמנת לידך, בדרך משל, מצות הכנסת אורחים, אל תעשה אותה כמי שכפאו שד, אלא תעשה אותה כאילו אתה הולך להרוויח עכשיו סכום עתק. "כדי שיעשה רצונך כרצונו". ופירושו **המפרשים**:² כדי שימלא את בקשותיך כרצונו, שהרי זהו רצונו, להטיב לברואיו. אולם לפי זה צריך עיון מה זה שנקט בלשונו "כרצונו", כדי שיעשה רצונך כרצונו, ולכאורה די היה לו לומר "כדי שיעשה רצונך" ותו לא מידי.

אכן הגאון **רבי יעקב עמדין** זצ"ל מפרש³ שאם האדם יעשה מצוות ה' מתוך רצונו שלו ולא כמי שכפאו שד, יתקיים בו שכר מצוה ומצוה ואדם נפעל לפי פעולותיו אשר הוא נס שהקב"ה עושה עם האדם. אם אתה מנסה לעשות מה שהקב"ה רוצה כרצונך, ועדיין אינך מצליח בזה לגמרי, הקב"ה ייכנס ללבך ויהפך את רצונך לרצות את מה שהוא רוצה. ואז יהיה לו טוב ונפלא. לא שגם אז יהיה לו טוב, אלא דווקא אז יהיה לו טוב. יהיה לו סיפוק ושמחה ושום דבר לא יחסר לו... העושה לי כל צרכי בהתגלמותו... זהו כח של האין סוף של הקב"ה... שמחתו לא תהיה תלויה בתנאים החיצוניים... תמיד יהיה לו טוב ונחמד ונעים...

בעל הגבול מרחם על מי שתנאיו החיצוניים אינם משופרים. כך הוא תמיד. בעל הגבול עומד מבחוץ ואומר: "מסכן פלוני... הוא כל-כך סובל... אתה יודע עם מה הוא מתמודד?", וסבור הוא שבעל הבטחון נידון ליסורים. הוא לא יודע שבגלל שהוא מסתכל מבעד למשקפיו של בעל הגבול, נדמה לו שפלוני מתייסר. פלוני אינו

ב. ראה 'דרך חיים' למהר"ל על המשנה. 'זרוע ימין' למרן החיד"א.

ג. וכן הוא במאירי ובפרקי משה ובמרכבת המשנה. וראה עוד בספר 'עקידת יצחק' פרשת קדושים (שער ה).

תורה - ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר". ראה את מידותיו, ראה את היראת שמים שלו. **הוא מכריז שיש אלוקים בעולם.** מתי? **כשהוא בשוק. כשהוא צריך לעסוק עם אחרים בעניני מסחר.**

השתדלות חובת המציאות

רבינו בעל חובת הלבבות מבאר כך: הבה נחשוב לרגע. הקב"ה לקח את הנשמה הגבוהה ביותר, את התורה העמוקה ביותר, ואת הדביקות החזקה ביותר, והביא לעולם הזה חומרי ומגושם, אשר האדם בין ירצה בין לא ירצה, יוכרח להתעסק בענינים של עולם הזה. שום דבר לא יעזור לו. האדם צריך לקלוט את המציאות. הרבה פעמים האדם שואל: "אני מחויב לעשות השתדלות?". בדרך כלל הוא שואל זאת כשהוא מרגיש שיש לו בחירה להתעצל. עזוב לרגע את הספיקות שיש לך לגבי עבודת הפרנסה, האם אתה מחויב ללכת לעבוד או לא, ושאל נא את עצמך: היש לך ברירה שלא לעשות השתדלות כשהדבר נוגע לאכילה?! הקב"ה הכניס אותך לעולם כזה שאתה מוכרח לעשות השתדלות כדי לשבור את רעבונך. אין לך ספק אם אתה מחויב להכניס את המאכל לפה או לא. אתה עושה זאת מבלי לשאול קודם לכן למורה הוראה אם אתה מחויב לעשות זאת או שאתה יכול לבטוח בה' שיאכילך. המציאות מחייבת אותך לעשות זאת. ואף מעבר לזה, הרי אתה צריך כסף, ואף אם נניח שמישהו מפרנס אותך (אשר אז אתה זקוק להרבה יותר רחמים שתישאר יהודי ירא שמים), לעולם לא תוכל להשתמט מלעסוק בדברים גשמיים. אתה צריך להתחנן ולטפל באשה וילדים ולהתעסק עם חשבון הבנק. ויעזור ה' שתהיה בריא ושלם ותעשה

צריך להבין זאת היטב. שכר התפילה הוא שהוא מצליח לקבל את מצבו באהבה. יש שהאדם חושב בדיוק להיפך - "כל כמה שאני מתפלל, כך אני מוסיף להתעצב בראותי שזה לא קורה". ובדרך כלל, הוא גם מצדיק את עצמו לומר: "אף הוספתי בסוף התפילה והטוב בעיניך עשה... הייתי מוכן לכך שזה לא יקרה..." בדיוק הפוך! **ככל שהאדם מבטל את רצונו בשעת תפילתו, הוא זוכר שהקב"ה הוא טוב לכל והוא כל יכול, והוא מבין שלא הגיע לשנות שום דבר כי אם להוציא דברים מן הכוח אל הפועל ושום דבר מן השמים, אין הוא רוצה שזה יקרה, שכרו הוא שבצאתו מן התפילה, אם הדבר אינו מוכן מן השמים, הוא מקבל את הכוח להמשיך להתנהל במצב בשמחה ואושר. התפילה היא זו שנתנה לו זאת. אור האין סוף נכנס אצלו, כך שאינו צריך יותר לגבול כדי להיות בשמחה.**

שיהא שם שמים מתאהב על ידך

אכן צריך להבין שזה לא רק סוגיא בתפילה ולא רק סוגיא בקבלת יסורים באהבה, אלא זה אותו יסוד שקיים נבי חובת האדם לעסוק בפרנסה, אשר נתבאר שזוהי תכלית הבריאה שהאדם יתהלך בעולם הזה ויעסוק בעניני העולם הזה ויעשה אותם בגישה הנכונה, כיהודי, כיהודי מתלהב לה' ולתורתו על כל צעד ושעל. זוהי הצלחת האדם. הוא עסק במסחר, אבל היית צריך לראות אותו... כך אמרו לנו חז"ל במסכת יומא (פג, א) "ואהבת את ה' אלוקיך, שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו? - אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה. פלוני שלמד

להתנתק מהעולם הזה. הרי כל מציאות האדם מוקפת בעניני העולם הזה. בכלל גם אכלת, וגם אז הכנסת קצת כסף והיית צריך להיזהר שלא לשקר ושלא ליטול כסף במרמה, דווקא מפני שלמדת בכלל. גם אז היית בעולם הזה, גם אז עסקת בכל עניני העולם הזה. ופעם שניה, כי **כשהאדם יוצא לעבודתו, הוא עדיין יכול להישאר בעולם הבא.** למי נתן הקב"ה את השבתים המאירים אם לא למי שמקיים את הפסוק ששת ימים תעבוד? צאו ושמעו וקראו על בעלי בתים חסידיים יראים ושלמים שבערו באש השבת, ותראו שאדרבה, האור שלהם בשבת קודש היה פי עשר. זאת מפני שכל השבוע היו עטופים באור השבת מתוך שעסקו על המחיה ועל הכלכלה.

כי כל בשמים ובארץ

כל בריאתו של הקב"ה בנויה על החיבור של שני אלה. הקב"ה אומר: **קח את התורה שהיא אור אין סוף** שהרי קדמה לעולם, **קח את התפילה שבה אתה יכול להתדבק לאור האין סוף, והשתמש בהן כדי שילוו אותך ויאירו לך בשעה שאתה עוסק בעניני העולם החשוך הזה.** כשרבינו המחבר אומר שהקב"ה ברא בריאה כזו שמצד אחד צריך להגיע לפסגת המדרגה של אמונה ובטחון, ומצד שני צריך לעשות השתדלות על-פי סדר העולם ואסור להכנס למקום סכנה, הוא בעצם אומר בכך שהתוכנית של הקב"ה היתה שהאדם יכניס את אור האין סוף לתוך העולם המוגבל. וכדרך שכתב ה'קדושת לוי' בענין התפילה שזוהו המהלך. קח את כל הדברים הקדושים האלה, ואח"כ כשאתה נושא ונותן, כשאתה אוכל, כשאתה מתעסק עם אנשים... **כל האור האין סופי הזה צריך להכנס ולהתיישב בתוך גבולותיך.** כשאתה עושה **כן, אתה מקיים את תכלית הבריאה,** כי

שידוכים לבניך ותצטרך לישא וליתן עם מחותנים. שום דבר לא יעזור לך. הוא אמר ככה והוא אמר ככה, ובסוף הוא שינה את דעתו, והנה נתברר שנפלנו עם מחותן מעניין (בלשון נקייה)... זה יקרה לך כל הזמן. אין כאן בריאה אחרת. אתה רוצה למצוא את עצמך במקום אחר? כאן זה עובד ככה.

אכן כן, אין אף אחד שיכול להשתמט מלהתעסק בעניני העולם הזה. יש שחושבים שרק מי שעובד באיזה מקום שאינו נקי, הוא זה שצריך לדעת שהקב"ה רוצה שיאיר את העולם הגשמי והרי הוא עוסק בעבודה נפלאה... זה יגיע לך מאיזה שהוא מקום, אם מחושן משפט, אם מיורה דעה... מה אתה חושב? אתה חושב שאתה יכול להשתמט... כל הזמן זה ירדוף אותך... זוהי המציאות של העולם הזה...

מדבר שקר תרחק

הקב"ה רוצה שלא תחיה עם הקליפה הזאת... הלא זה מין קליפה, מין טעות... האדם אומר כך: "אני רוצה להיות לומד תורה. אם הקב"ה יענישני ומשום איזו סיבה שהיא אצטרך לצאת לעבוד, אני נעשה לגוי". כזו טעות חמורה היא! כל-כך הרבה עקמומית יש בזה! כל-כך הרבה עיוות ביסודי הדת! הוא מרגיש כך: "אם אני עובד, הרי אני כשלון, ואם כן אני יכול לעשות ככל העולה על רוחי". תסתכל על לבושו שמתחיל להשתנות, תסתכל על זקנו שהפך לזקנקן, ועוד היד נטויה. הוא אומר: "רצייתי להיות שם... אל תחשוב... התוכנית שלי היתה להשאר בכלל עד סתימת הגולל, אבל מה אעשה שהקב"ה לא הרשה לי, ומשלא הרשה לי, העניש אותי כשזרק אותי אל העולם הגשמי..."

שקר וכזב הוא פעמיים. פעם אחת כי **גם כשלמדת בכלל לא היתה לך היכולת**

אם קודם התפילה היה רצונו לזכות בלוטו ובגלל שהתפלל נכונה האיר לו הקב"ה ונשתנה רצונו ומעתה אין הוא רוצה לזכות בלוטו וטוב לו עם זה שלא זכה, או אם רצה מאוד חזק שידוך פלוני, או דירה פלונית, או עבודה פלונית, והתפילה גרמה לו להימלך בדעתו ולומר: "טוב לי ככה. אני לא רוצה..." הוא הדבר אם קודם שהתפלל רצה לגנוב או לשקר, ועכשיו שהתפלל כל-כך ברצינות וביקש: "אתה חונן לאדם דעת, תן לי את השכל הנכון", וביקש "הוא יפתח לבנו בתורתו, והאר עינינו בתורתך, ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך", הוא זוכה לנס נגלה שיותר אינו רוצה לא לגנוב ולא לשקר. זה לא רק הן או לאו, אלא זה התקרר. אש התשוקה שלו לגנוב נתקררה. הוא חושב לעצמו: "אתה יודע מה? כבר נראה מחר... אני כבר לא רוצה..." אתה יודע למה? כי **כשהתפלל, אמר: "רבונו של עולם! תן לי את השכל שלך, לא את השכל שלי". הכניס בו הקב"ה קצת שכל התורה, ועכשיו אינו רוצה לגנוב.** אתה יודע איזה מין אור זה? מעתה יוכל לבוא למשרד שלו אשר נמצאים שם כל מיני אנשים ולהיות גאה ביהדותו ובלבושו היהודי. למה? כי **הקב"ה שינה לו את רצונו. הוא כבר לא רוצה להתחנף ולהתנאות בפני חבריו.** פעם הוא כן רצה? הוא רצה לישא חן אצל... כי חשב שכך יקדמוהו ויתנו לו משרה יותר בכירה עם משכורת יותר גבוהה. וביום בהיר אחד, אתה יודע מה קרה? - "איני רוצה... טוב לי ככה". איך זה קרה? **התורה והתפילה התחילו לשנות אצלו בפנים. כמה נפלא לו עכשיו בחיים! זה לא שהוא מתייסר ומקבל את יסוריו באהבה. הוא לא מתייסר.** טוב לו. למה? כי הוא לא צריך כלום.

הקב"ה משנה את רצון האדם מבפנים. היו לו לאדם נסיונות קשים, ועכשיו אין לו. **הקב"ה מסדר את מערכות נפשו באופן**

זוהי תכליתה שהעולם הזה יתהפך לעולם הבא הגם שיש כאן גבולות. ואז יתברר שהקב"ה הוא זה שברא את הגבולות. **כשהגבולות נעשים כלי ללא גבול, אז האדם מכריז שיש אלוקים בעולם.**

קל לו לאדם לומר שהוא מאמין שהקב"ה מחיה את הכסא והשולחן שלפניו. אך **מתי הוא מוכיח שהוא באמת מאמין בכך?** רק **כשהוא יושב על הכסא ופתאום** הכסא קורס תחתיו ויש לו בזיונות באשר כולם עומדים ומסתכלים סביב מי הוא ביש המזל שנחבט ארצה, **והוא מיד פותח את פיו בהלל והודיה לה',** וכך הוא אומר: "ברוך ה' שזה קרה דווקא לי, ברוך ה' שזה קרה במקום שרבים מצויים... הרי אני יודע שעלי להתנקות מכמה עבירות, והרי את הבריאות איני רוצה להפסיד... כמה נפלא שזה קרה לי... עוד כמה דקות כולם ישכחו ואני את נפשי ניקית!". **ומי גרם לכך? החיות של הכסא.** מציאות זו **לקחת את אור האין סוף ולהכניסו לתוך המצבים של האדם, היא נחשבת כהכרזה שיש אלוקים בעולם.** לכן ברא הקב"ה כסאות חלשים.

הקב"ה סידר את העולם כך שנצטרך לחרוש ולזרוע ולאכול ולהתעסק בכל מיני ענינים מעניני העולם הזה. אף אחד אינו פטור מזה. כל אחד צריך, בעולם של היום, לעשות שיחת טלפון, ולבקש מפלוני, להפקיד את הכסף, למשוך את הכסף. ואם בדיוק עכשיו אינו צריך להתעסק עם הכסף, הלא הוא צריך להתעסק באלף ואחד דברים אחרים. **והתכלית היא שיעשה הכל כהלכה, שמוחו יהיה עם הקב"ה מתוך ידיעה שגם עניני העולם הזה הם מאורו של הקב"ה.**

שרצוני לעשות רצוני

וזהו גם בענין שינוי רצון האדם שמתחולל על-ידי התפילה. זה לא משנה

אותו: "מה עשית קודם לכן שפתאום החלטת שאתה לא הולך לחתום יותר כדי שלא לפגום בנשמתך. אני רוצה לדעת. אני רוצה לדעת מה עשית". אכן אתה יודע מה התשובה לכך? התשובה היא שזה דבר שמימי. **הקב"ה הוא זה שנתן לו את הכוח מפני שהתפלל.** האור האין סופי האיר את נשמתו. הוא לא היה צריך אפילו ללכת לשאול. לבד הוא הגיע אל ההחלטה - איני רוצה. ואין המדובר במי שמשופע בכסף.

גן עדן בתוך הגיהנום

דוגמא נוספת: יש בתניא ובנפש החיים שבאמצע הלימוד צריך האדם להפסיק מדי פעם ולחשוב בדביקות ה'. כולי עלמא מודו בכך. השאלה היא רק כמה ובאיזו צורה. **כשהאדם לומד, הרי הוא יכול לשכוח שהוא לומד תורת ה', על כן הוא צריך להפסיק ולחשוב: "זו תורתו של הקב"ה ובו אני רוצה להתדבק"**, ומיד הוא ממשיך ללמוד. **וכשהאדם הולך לעבודתו, הוא יודע כך: "הקב"ה רוצה שאלמד ואתפלל, ורוצה גם שאעסוק בעבודה"**. אגב, זה לא חייב להיות בעבודת הפרנסה. זה יכול להיות גם בעבודה בבית. הכוונה היא שיצא מהעולם הבא ונכנס לעולם הזה. **התוכנית של הקב"ה היא שבהיותך בעולם הזה, תהיה בעולם הבא. זוהי תכלית הבריאה.** וכמו שאמר הרמ"ע מפאנו ז"ל (עשרה מאמרות חקור דין פ"ה) בענין מה שאמרנו **חז"ל** (שילהי תענית): "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר ואמר ביום ההוא הנה אלוקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו", **שגן עדן זה יהיה בתוך הגיהנום.**

פעם ביקר אחד מראשי הישיבות אל הרה"ח ר' אברהם דוד בן שרה בלומא ווייס

שיהיו לו הכוחות להתגבר על יצרו. אומר הקב"ה לאדם ככה: אני שולח אותך לעולם ושם תהיה מוכרח לעסוק בענינים שנמצאים על הגבול, או כפי שנקרא **בספרים** קליפת נוגה. זה מעורב. תצטרך להתעסק באכילה, תצטרך לישא וליתן עם אנשים, תצטרך להקים את ביתך, יהיו לך פרשיות של עניני ממון. זה יקרה כי זוהי מציאות הבריאה. אבל **עצה אני נותן לך, שתלמד תורה ותתפלל באופן שיתנו לך הכוחות והחיות לגבי מה שאתה צריך.**

הוי אומר: יש שהאדם עושה הפרדה ברורה. בתחילה הוא מתפלל ולומד, וכיון שהוא מסיים את שעת לימודו, הוא יוצא לעבוד עם כללי העבודה. **על האדם לעשות בדיק להיפך.** נאמר תחילה באופן מעשי. **אם האדם יודע שהוא צריך לדעת את ההלכות הנוגעות לעבודתו, הרי הוא הולך ולומד ההלכות ההם עם החיזוק שלהן.** הוא לומד על השכר שלהן ועל הנחת רוח שהוא גורם לשכינה הקדושה כל פעם שהוא מתאפק מלעשות דבר מה שהוא כנגד התורה.

עדות חיה לאור האין סוף

לאחרונה סיפר לנו אברך שבמשך תקופה ארוכה היה הולך לחתום בביטוח לאומי מדי חודש בחודשו ומקבל סכום נאה לכדי חייו. ביום בהיר אחד הקב"ה עזר לו והנה שם לבו שבדרך אל בנין הביטוח הלאומי הוא צריך לעבור ברחובות שאינם נקיים והרי זה פוגע בנשמתו. קיבל החלטה שהוא מסיים עם זה. הוא לא הולך יותר לחתום. הוא מוותר על הכסף ובלבד שנשמתו לא תיפגם. סוף המעשה היה שקיבל סכום גדול של כסף, אך לא זה מה שנוגע לנו כעת. לנו מטרידה השאלה: איך קיבל החלטה כזו. אני רוצה להיות בד' אמות של יהודי כזה. והשאלה שאשאל

לומד תורה באופן שירגיש מרומם לאחר לימודו. פעמים הרבה האדם לומד אבל אינו לומד נכונה, כגון שהוא לומד בסביבה שכל כולה תחרות מי לומד יותר מהר ומי צודק ומי יש לו יותר אחוזים במבחן. ואז יתכן שישים לב שהתורה אינה נותנת לו חיות. אולי הוא מקבל חיות מזה שהוא נקרא למדן. **אכן אז הוא צריך להתפלל להשי"ת שיעזור לו לשנות את כל המהלך שלו** איך הוא לומד ומתי הוא לומד ומה הוא לומד. אבל אדם זה שזוכה לסייעתא דשמיא, לומד לימודים כאלה שעוזרים לו. מדי פעם הוא מוסיף עוד איזה לימוד, כי הוא מרגיש שהוא צריך עוד עזר לעת ערב. הוא מרגיש שהוא יכול להוסיף עוד משהו בצהריים. יש לו חברותא בספר זה ובספר פלוני. אכן האדם צריך לסייעתא דשמיא כדי לדעת מה ללמוד ועם מי ללמוד, אבל זה לא על מנת שתעלה לרקיע, ואף אם כן, **הרי הקב"ה מורידו לאדם זה שמתדבק באור האין סוף.**

אכן כן, אנו צריכים להגיע לאור האין סוף, אנו צריכים להגיע לדברים שאין להם שום פשט בדרך הטבע. שואל האדם: "אם כן בשמים היא ומי יעלה אותי השמימה? אם כן מעבר לים היא..." אומרת לו התורה: כי קרוב אליך הדבר מאוד בפוך ובלבבך לעשותו! כוונת התורה לומר לו: הכלים המוגבלים שלך, הם כלים לאור האין סוף, ואם כן קרוב אליך הדבר מאוד בפוך ובלבבך לעשותו. בדרך הטבע כדי שהאדם יוכל לחיות כיהודי כשר בעולם הגשמי הזה, זה הרבה יותר רחוק ממעבר לים, אבל **הקב"ה נתן לו את מתנת התפילה כדי שיוכל להתדבק לאור האין סוף, ואם כן קרוב אליו הדבר מאוד, בפיו ובלבבו לעשותו.**

שליט"א. לאחר מכן אמר כך: ראיתי יהודי שאינו יכול להזיז אבר, אינו יכול לדבר ואינו יכול לאכול, אבל מוחו עובד והוא לומד תורה ברציפות שעות ארוכות. מעולם לא ראיתי גיהנום כזה, אך מעולם לא ראיתי כזה גן עדן שבתוך הגיהנום. מעולם לא ראיתי דבר כזה. כזה מין שמחה, כזו רוממות, כזו דביקות בהשי"ת... גן עדן שבתוך הגיהנום...

עולם הבא בתוך העולם הזה

תכלית הבריאה היא הדבר הזה. בתוך העולם הזה יש עיר שנקראת ירושלים, ובתוכה יש הר שנקרא הר הבית, ועליו יש היכל ואולם וקודש הקדשים. מקריבים שם בהמות, והדם נשפך כמים, ושם אנשים חוזרים בתשובה לשמיעת שירת הלוויים. יראה יראה... הפגישה עם הקב"ה נעשית כאן בעולם הזה. לא הוצרכו בשביל זה לעבור לעולם שכולו טוב. אלא כאן בעולם הזה נעשה עולם הבא. **תכלית הבריאה היא שהוא יהודי ירא שמים כשאף אחד אינו רואה, הוא יהודי ירא שמים כשהוא יכול לכעוס ואינו כועס. הוא אינו עונה כלום.** רבינו המחבר אומר שזהו הפשט במה שהקב"ה אומר לאדם: את פרנסתך אינך עושה בעשר אצבעותיך, אלא אתה מקבל אותה ממני. אבל דבר זה אינו סיבה שלא תאכל או שלא תלך לעבודתך. אדרבה! **עכשיו תלך ותפעל לפי סדר העולם.** תתחתן ותתעסק עם אנשים ותישא ותתן עם מחותנים וכן הלאה, **ותשתמש בתורה ובתפילה שיתנו לך את הכוחות.** ובאופן מעשי, **כשהאדם מתפלל, הוא מתפלל על זה שאור האין סוף יאיר בו שיוכל לעשותו נכונה.** וכן כשהוא לומד, הוא לומד ענינים בתורה שיאירו לו לדברים האלה. הוא

יום ראשון פרשת וארא כ"ב טבת תשפ"ג

השפעתה של הכרת הטוב על נפש האדם

הכרת הטוב, וכשהאדם מרגיל את עצמו להכיר טובה, זה מביא אותו לידי הכרה בטובתו של הקב"ה ולהתדבק בו על ידי כך. ולכן גם כשמדובר בדומם, אם אין האדם מכיר לו טובה, זה משפיע על נפשו לרעה. אין זה חילוק אם פלוני יודע או אינו יודע, אם ירגיש טוב מזה שאתה מכיר לו פנים או לא. אתה מצדך זקוק לכך בשביל עבודת ה' שלך.

ולגבי השאלה השניה, שלכאורה הפיכתם למים היא טובה בעבורם, מבאר במכתב מאליהו באופן כזה: לאדם יש שכל ורגש, והרגש תמיד פועל ראשונה. אפשר לראות כן בחוש, כשאחד אומר לחבירו איזה דיבור פוגע או להיפך איזה דיבור מחמם לב ומשיב נפש, שלבו מרגיש תיכף ומיד, ולאט לאט, הוא מתחיל לקלוט - "רגע! מה הוא אמר לי? לזה הוא התכוון? עכשיו אני מבין שכשאמר לי צפרא טבא הוא לא התכוון אלי אלא לכספיי". זוהי הסיבה שהחנופה יש לה השפעה. אם הרגש לא היה פועל לפני השכל, לא היה אדם בעולם מתרגש מן החנופה, כי היה מבין שאין בה שום כלום. רק מפני שהרגש פועל לפני השכל, החנופה מצליחה לעורר את הרגש בטרם יבוא השכל ויקהה אותה.

נמצא שכאשר האדם בא להלקות את המים, הגם שתהיה להלקאתו תוצאה חשובה מאוד, כי כך יכירו כולם שיש אלוקים בעולם, מכל מקום **ברגע הראשון לפני שהשכל מתחיל לפעול, הוא מרגיש שהוא עושה דבר שהוא היפך הכרת הטוב, והרי זה מצליח לגרום לו לפחיתות הנפש,**

משה הכיר טובה למימי מצרים

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל אֱהֲרֹן קַח מִטָּה וּנְטָה יָדָךְ עַל מֵימֵי מִצְרַיִם וְגו' וַיְהִי דָם וְהָיָה דָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וְגו'. הביא רש"י מדברי המדרש: "אמור אל אהרן - לפי שהגין היאור על משה כשנשלך לתוכו, לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים, ולקה על ידי אהרן". וכבר דיברו בעלי המוסר בענין מדרש זה ושאלו מה שייך הכרת הטוב לדומם. וכי עשו המים איזה דבר להציל את משה?! ועוד, הרי המים אין להם לא שכל להבין ולא לב להרגיש שמכירים להם טובה, ומה החילוק אם הוא מלקה אותם בעצמו או ששולח שליח להלקותו.

ובמכתב מאליהו הוסיף להקשות: ומה בכך שהמים נהפכים לדם על-ידי מי שהצילו את חייו? הרי את הכל ברא הקב"ה כדי לפרסם שמו הגדול ברבים, ואם על-ידי שהמים נהפכים לדם, מתפרסם שיש אלוקים בעולם, הלא זה הטובה הגדולה ביותר בשבילם, כי כך הם מגיעים לתכלית בריאתם!

הכרת הטוב בשביל האדם עצמו

השיבו בעלי המוסר שכאשר האדם נצטוו להכיר טובה, זה בשביל שלימותו העצמית. זה לא בשביל פלוני, אלא בשבילו עצמו, כי מי שאינו מכיר בטובת זולתו, יש לו פחיתות בנפשו. הקב"ה מצוה את האדם להכיר טובה בשביל שלמות נפשו. ויש בזה דרגות על גבי דרגות, כידוע שמה שכתב בחובת הלבבות שכל עבודת ה' בנויה על

עקומים, כל הבנין יתמוטט ויקרוס תחתיו. **הכרת הטוב היא מיסודות האדם, כי היא מעצבת את החלקים העמוקים ביותר של הנפש.**

הרגש מקדים את השכל

אפשר להסביר זאת בכמה אופנים. האופן הראשון הוא על-פי מה שראינו מדברי המכתב מאלהו שהרגש תמיד מקדים את השכל. **ההרגשים של האדם פועלים עליו תיכף ומיד והמוח מתאחר קצת.** וסיבת הדבר, **כי ההרגשים הם נקודת האדם והשכל הוא מה שניתוסף עליה.** אפשר לראות כעין זה שהאדם נוטה להגיב בפזיזות לכל מה שאינו מוצא חן בעיניו, כי עוד לפני שחשב מהו הדבר הנכון לעשות, יש לו כבר הרגש מסוים ורוצה לפעול לפיו. דוגמא לדבר: כשרוצים לברר על מישהו בשביל שידוכים, מחפשים מישהו שיוכל לענות לפי תומו, למה? כי על פי תומו, זה יותר אמיתי. כשהאדם חושב, הוא כבר מעוות את האמת, כי הוא אומר: "בטח הוא רוצה לשמוע כך וכך, אומר לו כפי מה שהוא רוצה לשמוע". האמת הנקיה יוצאת כשאין האדם מחשב מה שהוא רוצה לדבר, אלא זה יוצא לו מן הלב. דברים היוצאים מן הלב. היו צדיקים שלא היו מכינים את דברי התורה שלהם ולא חשבו אפילו רגע לפני מה יאמרו, אלא אמרו מה שהלב אמר להם. לב האדם מוציא את מה שיש בפנימיותו. אז אתה רואה אמת נקיה. לא דברים שמעוטרים בציצים ופרחים.

ובכן אמת נכון הדבר שכאשר האדם לומד, הוא מכניס אצלו ידיעות של הבורא יתברך בעצמו, מכל מקום כשהאדם עובד על הלב, הוא עובד על חלק היותר אמיתי שלו. הוא משנה את הפנימיות שלו. וכשהאדם נהפך לאדם שמכיר טובה, הלימוד שלו, מתחיל להשפיע עליו באופן

ומה שיבין אח"כ בשכלו, לא יוכל לבטל אותה פחיתות הנפש שכבר נגרמה על-ידי הלקאתו.

הכרת הטוב פותחת את הלב

הנה יסוד זה נחוץ מאוד, כי בדרך כלל אין אנו שמים לבנו למושג הכרת הטוב כמה הוא נחוץ לאדם. אפילו בקרב אלה שעוסקים בהכרת הטוב, מצוי מאוד שהם מרגישים שבעצם היו יכולים ללמוד ולהתפלל באותה שעה, אבל אין להם ברירה, כי האדם מחויב להכיר טובה, לכן הם מוותרים משלהם כדי להכיר טובה לאחרים. אך לפי האמור, כשהאדם מכיר טובה, הוא עושה זאת בעיקר בשביל עצמו. **הטובה הגדולה ביותר שהוא יכול לעשות לעצמו, היא להכיר טובה לאחרים.** הוא מטיב בזה לעצמו יותר משהוא מטיב לעצמו על-ידי תורה ותפילה. זה נשמע קצת מבהיל, אבל ככה זה. כשהאדם לומד או מתפלל, הוא עושה דבר נחוץ מאוד, אבל כשהוא מעבד את החלקים העמוקים ביותר שבנפשו להכיר טובה באמת לזולתו, הוא עושה דברים יסודי בהרבה. הוא חודר למקומות יותר עמוקים שבנפשו ומהפך אותם כדי שנפשו תהיה כלי מוכן לעבודת ה'. מעתה התורה והתפילה שלו תהיינה יותר בריאות ואמיתיות. מה שאין כן כשאין האדם מרגיל את עצמו להכיר טובה לזולתו, כי אז התורה והתפילה רק מתיישבות על לבו ואינן חודרות פנימה. **הכרת הטוב פותחת את הלב ובכך גורמות שהתורה והתפילה תחדורנה פנימה.**

סוף דבר, אינך עושה זאת בשביל פלוני. אתה עושה זאת בשביל עצמך, בשביל החלקים העמוקים ביותר, בשביל היסודות שעליהם האדם עומד. כל בר דעת יודע שכאשר בונים בנין, היסודות הם הנחוצים ביותר, כי אם היסודות יהיו רפויים או

מהצד, הכל חשוב מאוד מאוד, אבל השאלה היא מהי מהותו. **כשאתה רואה את האדם איך הוא מכיר טובה, אז אתה מגלה את פנימיותו, אז אתה רואה מה הוא באמת.**

כך מסופר על הגאון **רבי אליעזר מנחם מן שך זצ"ל** שכאשר היה קרוב לבן מאה, נסע אל מחוץ לעיר לחתונתו של תלמיד אחד שהיה משמשו, וכל ההפצרות של הקרובים אליו למונעו מכך, לא הועילו. כי אמר: אני חייב להכיר לו טובה. כעין זה סיפר רופאו של **הגאון מטשענביץ זצ"ל** בניחום האבלים שלו שכאשר היה כבר במצב של גסיסה, אור את שארית כוחותיו כדי להודות לו על טיפולו. הוא הרגיש שאין אפשרות אחרת...

כי טח מראות עיניהם

כעת נבוא להבין מדוע זה באמת נחוץ כל-כך, וכך יידע מי שעדיין אינו רואה שיש לו מסירות נפש להכרת הטוב, מה ייעשה ממנו אם יתקדם בזה, **לכמה סייעתא דשמיא ברוחניות יזכה אם יתרגל להכיר טובה. ומשיוכה לאותה סייעתא דשמיא, ייצא מן השורה כדי להכיר טובה.** הוא יעשה דברים שאינם נוחים לו, דברים שאינם נעימים לו. **הוא יתן משלו. הכל כדי להכיר טובה, ואז ממילא כל מהותו תשתנה.**

ובכן נתחיל ונתבונן: הנה **כשיתבונן האדם יראה שהקב"ה מטיב לו בלי הרף.** הוא מחיה אותו בכל רגע, הוא נותן לו אפשרות לגעת בענינים של אלוקות ולעלות ולהתעלות למדרגה יותר גבוהה מהמלאכים. **הטבותיו של הקב"ה, הן הטבות שאין להן גבול.** שום נברא המטיב עם זולתו, אינו יכול להטיב עמו בהטבה שאינה מוגבלת. וסיבת הדבר, כי אף הנברא הוא מוגבל ואינו יכול ליתן דבר שאין לו

אחר לגמרי, כי הוא נחשב ליהודי ירא שמים שלומד תורה. כשהוא לומד, הוא עושה פעולה; כשהוא מכיר טובה, הוא נעשה ירא שמים. כשהאדם לומד ואינו ירא שמים, תורתו אינה לשמה ואינה חודרת ללבו, אם כי בוודאי עליו להמשיך ללמוד כמו שאמרו **חז"ל** "לעולם ילמד אדם תורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה", ואולי יבוא יום והתורה תתחיל לחדור ללבו. אך **כשהאדם מכיר טובה, הוא נעשה ירא שמים וגורם בכך לתורה שתחדור ללבו,** ונמצא שבפעולה אחת של הכרת הטוב, הוא יכול לחסוך שנים הרבה של לימוד תורה שאינה לשמה.

מבחן האדם

עדיין לא הסברנו מדוע הכרת הטוב משפיעה באופן זה, אבל דבר אחד הוכחנו, שמדובר בדבר שמשפיע על הלב, וכיון שהוא משפיע על הלב, אנו מבינים שהוא שווה שעות רבות של לימוד תורה שאינה לשמה. אכן גדולי העולם, המתמידים הגדולים ביותר, כשהגיע הדבר להכרת הטוב, יצאו מגדרם וסגרו את ספריהם כדי לקיימה בהידור רב, כי הבינו שמדובר ביהדות עצמה. "עכשיו אני רואה איזה מין בן אדם אני". הרבה צדיקים דיברו על כך שמדובר במבחן מיהו האדם. כשהאדם לומד, אין זה מוכיח שום דבר על מהותו. רק כשהוא מכיר טובה לאחרים, אז אתה רואה מי הוא. כך נדפס בספר **"איש חסיד היה"** בשם הרה"ק **ה'מקור ברוך' מסערת - וויזניץ זיע"א** שאמר: **אם אתה רוצה להכיר את מהות האדם, הסתכל עליו איך הוא מודה לאחרים.** זוהי מהותו. **אח"כ תוכל להסתכל גם מה הוא עושה.**

זה מבחיל, אבל זוהי האמת, ואנו הרי צריכים להסתכל על האמת. כשהאדם לומד ומתפלל ועושה חסדים ויש לו עוד מצוות

מתקרב אל המקום, כך הוא מתקרב אל הדבר. וכן בזמן, ככל שהאדם רחוק מזמן החתונה, כך הוא רחוק מהחתונה, וכשהזמן מתקרב, הוא מתקרב אל החתונה. המקום והזמן הם מבדילים ומרחיקים. אולם **כשמדובר בטוב אמיתי שהוא רוחני, האדם אף פעם אינו מובדל ומרוחק ממנו.** הוא רחוק ממנו רק אם הוא עצמו מתרחק ממנו. אבל אם הוא רוצה יכול להשיגו בכל עת ובכל מקום. הבחירה אינה תלויה אלא בו, האם הוא רוצה להתבונן במחשבתו ולגעת באורו של הקב"ה, כי ככל שהוא מתבונן בזה, הוא מתקרב אל הטוב, וככל שהוא מתקרב אל הטוב, נפתח לו עוד ועוד וזה נעשה כמעייין הנובע.

אמר הקב"ה לאדם: אתה חי כאן בעולם ושתי אפשרויות לפניך. אתה יכול לחשוב על הדברים שאין לך ואתה יכול לחשוב על הדברים שיש לך. ברגע שאתה חושב על הדברים שאין לך, אתה מרחיק את עצמך מן הטוב. זוהי המציאות, טבלת עכשיו את עצמך בלא טוב. הכנסת את ראשך ואת ההרגשים שלך ואת כל מהותך בלא טוב. והתוצאה תתבטא בכל דבר. אין הפירוש שעכשיו אין לך את הסגולה לקבל טוב, אלא **שנתרחקת בכל מהותך מהקב"ה,** וכיון שהאדם מתרחק מהקב"ה, אתה יודע כמה דברים לא ילכו אצלו כשורה? התורה שלא תהיה בדרגה אחרת, התפילה שלו בוודאי תהיה בדרגה אחרת...

לזוותר על פתק ההחלפה

בני אדם חושבים שכאשר הם מתפללים הם צריכים לחשוב על מה שאין להם. טעות מוחלטת היא. **כשהאדם שרוי במצוקה, הוא צריך להיות שקוע בכל מהותו במה שיש לו.** אדרבה! **הסיבה שהוא ניגש אל התפילה היא מפני שהרגיש שהוא עסוק מדי במה שאין לו ועכשיו רצונו**

גבול. אפילו מי שיש לו הרבה מאוד, סוף כל סוף הדבר מוגבל אצלו, ואם כן אינו יכול ליתן טוב בלתי מוגבל. יש שהאדם נותן לאחד סכומים גדולים של כסף, אבל בסוף הוא אומר לו: יש עוד אנשים. אני יכול לתת רק לך. ואפילו נניח שיתן לו את כל הונו, גם להונו יש גבול. לעומת כן, **הקב"ה נתן לאדם את המפתח להשיג טוב בלתי מוגבל.** לא רק שהוא בריא ועייניו רואות וכו' אלא אף יש לו את היכולת על-ידי שהוא מתקרב לה' לעלות יותר ויותר עד כדי דביקות בחיי החיים.

אולם בפועל האדם מרגיש מוגבל מאוד, כי יש לו הרבה מאוד דברים שהוא מאוד מאוד רוצה להשיג אותם ואינו משיגם או משיג רק את חלקם. הוא מבקש מאוד חזק מה' שיתן לו בריאות וכסף ומרגיש כאילו הקב"ה עונה לו: "בריאות אני נותן לך. כסף, כרגע לא. בינתיים תוסיף בלימוד התורה. בהמשך נראה..." הוא מרגיש כל הזמן שטובתו מוגבלת. הוא לא היה רוצה לעבוד כל-כך קשה, הוא לא היה רוצה שזה יהיה בצורה כזאת... אכן כל רצונותיו האישיים של האדם הם אלה שמונעים אותו מלהתחבר למקור הטוב. כל פעם שהאדם מעורר את רצונותיו, הוא מתרחק מה'. והדרך להתחבר אל הטוב, היא על-ידי שהאדם מתחיל לחשוב על הטוב ולהכיר שזה טוב ולהודות על כך ולהרגיש מאושר בזה שהקב"ה מטיב לו. **כשהאדם נכנס למצב כזה של הודאה והכרה בטוב, הרי הוא מתחבר אל הטוב, ואז כל הדברים האחרים נושרים והוא מקבל אפשרויות אחרות לקבלת הטוב.**

הבחירה להתקרב אל הטוב

נסביר יותר: בעולם הגשמי, כשיש איזה דבר שמונח כאן והאדם נמצא במקום אחר, האדם רחוק מאותו דבר. וככל שהוא

מת. לא צריך בשביל זה אמונה. רואים עליו כמה הוא שבור. פעמים הרבה אפשר לראות שהוא גם נחלה, לא רק בנפש, אלא גם בגוף. זה מזיק לו לכל המציאות שלו. לעומת כן, **מי שמכיר בטוב שהקב"ה נותן לו, הרי הוא מכיר את מקומו ואינו מחלק דעות.**

איזהו מאושר המכיר את מקומו

אחד מהדברים הגורמים לאדם לאבד את שמחת חייו, הוא מה שאינו מכיר את מקומו. דוגמא לדבר: בעל הבית כשר, יהודי ירא ושלם, מעסיק אצלו כמה וכמה עובדים, כל אחד ותפקידו הוא. הוא מכבדם בכבודם הראוי להם, משלם להם את משכורתם בזמן, ונזהר ביותר שלא יגיע להם צער על ידו. והם, כמובן, מרוצים כולם ועושים את מלאכתם באושר וביושר. יום אחד מצטרף לצוות העובדים עובד חדש צעיר ונמרץ, והלה אינו מכיר את מקומו. הוא מתחיל לחלק דעות לבעל הבית. "לא! צריך לעשות אחרת... אתה לא קולט מה שאתה עושה... אתה לא עושה זאת נכון..." זה סתם מעורר גיחוך, כי בעל הבית כבר מנהל את העסק עשרים שנה והעובד החדש נמצא בעבודתו סך הכל שלושה שבועות. אך לא על זה אנו מדברים עכשיו. אנו מדברים על עצם זה שהוא לא מכיר את מקומו. "אתה לא מבין שהוא בעל הבית ואתה העובד. אתה לא אמור לחשוב בכלל איך הוא מנהל את העסק והאם הוא מנהל אותו נכונה. מי ביקש ממך לחשוב על זה? עליך לעשות את עבודתך בהנאה ותו לא". **כשהאדם אינו מכיר את מקומו ומתחיל לחלק דעות, הוא נעשה ממורמר.** הוא עצמו נעשה ממורמר ואז כדור השלג מתחיל להתגלגל. הוא מתחיל לרטון על בעל הבית ולהוציא עליו שם רע ולבוא אליו בטענות שונות ומשונות, ומי הוא המפסיד מכל זה? הוא בעצמו.

להתדבק בה' ולזכור את מה שיש לו. אם האדם עסוק בחסרון, הוא מוציא את עצמו מכל מציאות הטוב. נוכל לראות בדרך משל במי שקיבל מתנה מחבירו, אך במקום להודות לו, הוא אומר לו: "למה קנית לי מתנה זו ולא מתנה פלונית שיותר נחוצה לי?". הרי פשוט וברור שהוא מתרחק מכל המציאות בעצם זה שהוא חושב על החסרון... הקב"ה נותן הטבה לאדם, והאדם מה הוא אומר? - "כן, אבל..." הרבה פעמים כשהאדם נותן מתנה לחבירו, הוא מצרך לה פתק החלפה. כעין זה יש הרבה בני אדם שכאשר מקבלים מתנה מה', הם מחפשים את פתק החלפה. הוא אומר לריבונו של עולם: "אני יכול להחזיר אותה? רצייתי משהו אחר... אוכל להחליף אותה תוך שבועיים במה שרצייתי?". זהו המבט שלהם - "מישהו כבר נתן לי את המתנה הזאת. איני זקוק לה. ריבונו של עולם! זה סתם חבל". זה גורם לכך שהאדם יתרחק לגמרי ממקור הטוב.

אמנם כן, הוא יכול לחזור ולהתקרב **על-ידי שישבו ויתבונן במקור הטוב.** זה לא שהוא התרחק באופן שלעולם לא יוכל לחזור. עכשיו הוא מרוחק, אבל יתכן שיתפוס את עצמו ויאמר: "מה? יצאת מדעת?! הקב"ה מטיב לי ואני מתבונן במה שחסר?! הרי כך אני מרחיק את עצמי ממקור הטוב!".

והנה אנחנו נבראים הננו. פירושו של דבר שהקב"ה היה כאן לפני שהעולם נברא. הכל שלו ואיננו יכולים להביע לו דעה. **עלינו להסתכל על עצמנו כעל עצים ועשבים. אלא שהקב"ה רצה להטיב לנו** שנוכל להגיע להכרה בו בעולם הזה ובעולם הבא, **ולכן נתן לנו שכל.** ובכן, האדם יכול לקחת את שכלו ולחשוב בו הפוך ממה שהוא צריך לחשוב. אבל נוכל לראות בחוש שכיון שהאדם עושה כן, הוא נראה כחצי

אותן הנקעים בהר של צד מואב ובהר של צד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדיים בולטין לחוץ, כיון שבאו ישראל לעבור, נודעוזה ההר של ארץ ישראל וכו' ונתקרב לצד הר של מואב, ונכנסו אותן השדיים לתוך אותן נקעים והרגום. ובהמשך: ומשם בארה - משם בא האשד אל הבאר. כיצד, אמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו. המשל אמר נתת פת לתינוק הודיע לאמו. לאחר שעברו, חזרו ההרים למקומם והבאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה.

שכר הוא שהקב"ה נותן למי שיוצא מן הדרך כדי להכיר בטובות שהוא כבר יודע מהם. ואז הוא נעשה אדם מאושר ושמח. מעתה מבין האדם שהוא עצמו נפסד כשאינו מכיר טובה, כי הוא נעשה סגור ומסוגר ואין אור החכמה יכול להכנס אליו. לכן חיפשו הצדיקים תמיד לצאת מדרכם כדי להכיר בטוב, כי ידעו שזה מה שמכין את לבם להכיר בטוב.

הכרת הטוב להוריו ומוריו

אחד מהיסודות שבכיבוד אב ואם ובכיבוד רב שלימדו תורה, הוא ההכרת הטוב שיש לו אליהם. כשהאדם מתבונן בטובות שעשו לו, הוא מבין שהוא צריך להשתחוות להם בפישוט ידיים ורגליים - "איש זה הרי פתח את ראשי בתורה". עכשיו כבר המשכת הלאה. אתה כבר לא לומד בישיבה. אבל הוא זה שהתמסר לך כשלמדת בישיבה. אתה לא רוצה לזכור את זה, כי לא נעים לך להיזכר בתקופתך בישיבה. אבל היה מישהו שדאג לך וטיפל בך. הוא הכיל אותך עם כל הקשיים והתמודדויות שלך. האדם, התלמיד לשעבר, בקושי אמר לו שלום כשהוא פוגש אותו

הקב"ה נתן לנו את האפשרות להתדבק בטוב כאן בעולם הזה. החלטה היא של הקב"ה שמי שרוצה כאן בעולם הזה יכול להתחבר לחיי החיים, וזה ללא גבול. הוא יכול לקום בבוקר ולהתחיל להודות לבורא יתברך. הוא יכול לומר אשרי, הוא יכול לומר מזמורי תהלים של הודאה. **וכשיעשה כן, הוא יהיה לא רק מאושר, אלא גם יזכה להרבה יותר טוב, וככל שיוסיף לעשות כן, יזכה לעוד יותר טוב.** זה יפתח את מוחו להבין יותר את הנהגותיו יתברך. הוא יבין יותר תורה, הוא יבין שהכל, כל מה שנעשה בעולם, הוא טוב. **כל זה אם האדם בוחר בטוב, אך אם אינו בוחר בטוב, הלב שלו נאטם,** כי הוא מסתובב סביב הטוב ואינו יכול לראותו. הוא מסתובב סביב מצוות ותורה ובני אדם ואינו רואה אותם.

שכרו של המכיר טובה

הנה **רש"י** פירש בנוסח של מודים דרבנן "על שאנחנו מודים לך ברוך א-ל הודאות" - **אנו מודים לך על שאנו יכולים להודות.** כי השכר מצוה מצוה של מי שמכיר בטוב הוא, **שיתחיל להכיר בטוב.** להכיר פירושו **לשים לב.** האדם מוקף בטובות אין מספר שאינו שם לב אליהם. ומתי יתחיל לשים לב אליהם? כשיצא מהדרך לרצות להכיר בטוב, כי אז הקב"ה יפתח לו את עיניו ואת מוחו שיתחיל להכיר בטוב. ומי ירוויח מזה? הוא עצמו ירוויח מזה.

הקב"ה מגלה לאדם את הטובות שהוא עושה לו, וכמו שהביא **רש"י** על הפסוק ואשד הנחלים (במדבר כא, טו): שפך הנחלים, שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחבאים שם, לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה, אדם וכו' אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל לתוך הנחל לעבור, נצא מן המערות בהרים שלמעלה מהם ונהרגם בחצים ואבני בליסטראות. והיו

אינו חשוב כל-כך. מה שיותר חשוב הוא, שהוא זוכה להתדבק בטוב.

עליך ליתן שיר ושבח למי שהמלוכה שלו

כבר הבאנו כמה פעמים את דברי ה'בית אהרן' (לפסח פז, ד) על הפסוק (פרשת בשלח) "מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו". הן בני ישראל היו אז במצוקה אמיתית, שהרי הרגישו שהם עומדים למות, ועם כל זה אמר הקב"ה: מה תצעק אלי. ואיתא במדרש: אמר משה להקב"ה ומה לנו לעשות? אמר לו הקב"ה: עליך ליתן שיר ושבח למי שהמלוכה שלו.

אמר על זה ה'בית אהרן': נוכל לומר על-פי פשוט כי זהו דרך העולם כשהאדם נצרך לאיזו בקשה מהקב"ה, היינו רפואה או שיצליח לו הקב"ה בעסקיו, אזי אומר תהלים ובשעת אמירת תהלים הוא מחשב הבקשה הנצרך לו שיעזור לו הקב"ה, אבל דוד המלך ע"ה אמר מהולל אקרא ה', היינו כשהיה צריך לבקש מהקב"ה שיעזור לו מהשונאים שלו, לא חישב זאת כלום, רק אמר שירים ושבחים ומהלל ומקלס להקב"ה בגודל דביקות, וממילא ומאובי אוושע. כך אמר הקב"ה למשה: אתה לא תחשוב כלל שום דבר, רק תאמר שיר ושבחה ולראות לדבק ולייחד את ישראל לאביהם שבשמים, וכשידבקו עמך אלי, אזי ממילא אקרא להם את הים.

הנה אנו רואים מזה ג"כ שבמקום להתדבק במה שאין, צריך האדם להתדבק במה שיש ולהודות ולהלל על כך לה', ובזה הוא זוכה לישועה.

א נישט בעדארך נישט

אפשר לראות זאת מעוד צד. הנה הר"ק רבי מרדכי מלעכוויטש זי"ע"א אמר

באיזו שמחה. למה? כי לא נעים לו להזכר בנסיגנות שהיו לו אז, בביזיונות שהוא עצמו הביא על עצמו. הוא מעדיף למחוק מזכרונות את כל התקופה ההיא. אבל לאמיתו של דבר, **אם יכיר לו טובה, הוא עצמו ירוויח מזה. לבו ייפתח בתורה ובתפילה, ויתחיל לראות טוב ולשים לב אל הטוב ולהיות אדם מאושר ושמח.**

אפשר לראות זאת ממקומות אין מספר בתורה. האחד הוא מה שראינו לעיל שאם משה היה הים לוקה על-ידי משה, זה היה מפריע לו לדביקותו בה'. לבו לא היה נשאר בניקיונו כיון שעשה דבר היפך הכרת הטוב...

מודה ועוזב ירוחם

העולם הרי עסוק מאוד בסגולת ההודאה. אם תאמר מזמור לתודה כך וכך פעמים, תזכה לישועה. הודאתי ונושעת. ומה שורש דבר זה? השורש הוא כי **כשהוא מודה, הוא מתדבק בטוב, ואז ההכרה מתחילה לחלחל בו. אך כל עוד אין האדם מכיר בטוב, הוא אוטם את לבו ומוחו.**

אכן הטעות שבני אדם עושים, היא מה שחושבים שהטוב שצריך להתגלות כשהוא מודה, הוא בצורה של מציאות שמשתנית, וכל זה מפני שלכתחילה ניגשו אל זה כאל סגולה בעלמא, ולכן אם לא נעשה הדבר כפי שהם רצו, הם מתרגזים, שהרי רק בשביל זה עשו את הסגולה - "סליחה! הודיתי. נו! איפה הישועה?". ולמען האמת **ההודאה פועלת באופן ההפוך לגמרי. כשהאדם מודה, הוא אומר: "לא כפי שטעיתי בתחילה והייתי ברוגז על שאין לי דבר זה וזה, אלא המצב הוא בשלימות". ובשכר זה, הקב"ה פותח לו את מוחו להבין שהמצב באמת טוב. אכן כן, לפעמים המציאות גם תשתנה. אבל זה**

דבר טוב, נסיונו קשה, והרי הוא מחפש תירוצים מתירוצים שונים מדוע הפעם טוב וראוי הוא לו.

ההתרחקות מן הנסיון

כשהאדם מכיר טובה להקב"ה ומודה ומשבח אותו, אין הוא מרגיש צורך לחפש דברים שאינם ראויים. מאחר שהוא מלא אור, אין הוא צריך לשאוב דברים שנפלו אצל הקליפה. כל-כך טוב לו בפנים שאינו צריך אפילו לחשוב על כיוונים כאלה. כשהאדם מודה, אז הוא מכניס את האמונה אצלו. הם קשורים ואחוזים. האדם מאמין בה' שהוא טוב ומטיב, אבל איך האמונה נעשית חלק ממנו ומתחיל להרגיש אותה? כשהוא מכיר בטובתו של הקב"ה ומדבר עליה ומתבונן בה ומודה עליה, אזי הוא מרגיש את השי"ת. כשהאדם מרגיש את השי"ת, הרי טוב לו, וכיון שטוב לו, אין לו נסיון.

אפשר לראות בימינו מציאות כזאת שהולכת ומחמירה מיום ליום. מצד אחד האדם יכול לשבת בבית המדרש עם ספר קדוש בשבת קודש. אין לו שום כלי טכנולוגי, ועם כל זה יש לו הרהורים רעים ומצבו בכי רע. ומאידך, יכול האדם להיות במקומות שאינם נקיים ונסיונו אינו גדול. הכל תלוי מה קורה לו לאדם בלב. אם שש ושמח אצלו בלב, מוחו עובד, הוא חידש עכשיו איזה רעיון של קרבה להקב"ה, הוא מלא התפעלות ממה שהקב"ה עשה לו עכשיו ובין ממלמל מזמור לתודה, אע"פ שהוא נמצא ברחוב, אין לו נסיון...

כלל שהאדם משנה את לבו להיות כזה. עוד נתינת תודה לזולתו, עוד הכרת הטוב, עוד התמסרות לכיבוד אב ואם מתוך הכרה והבנה, הוא נהפך לאט לאדם טוב.

שעל-ידי האמונה בה', האדם יוצא מהדברים שהוא צריך עליהם תיקון שובבי"ם, כי היפך האמונה הוא מקרה, ומקרה מרמז על הדברים הטעונים תיקון. ובכן, כמה הבנות יש לזה, ואחת מהן שכאשר האדם מחפש לשאוב תענוג ממקומות שאינם ראויים, הרי זה מוכיח עליו שאין טוב לו בלב. אילו היה לו טוב בלב, לא היה זקוק לכלום. הוא היה שר שירה להקב"ה כל היום ותו לא. כשהאדם מרגיש חסר מבפנים, אז הוא מחפש להתמלאות, וכשהוא מחפש להתמלאות, הוא עלול בקל למצוא זאת במקום האסור. אכן כשיש לו לאדם אמונה, פירושו של דבר שהוא מכיר בטובתו של הקב"ה, וכיון שכן, טוב לו. כל-כך טוב לו, שאינו מחפש שום דבר מבחוץ, וממילא אין לו בעיות.

הרה"ק רבי שלמה מקארלין ז"ע היה אומר: "א נישט בעדארף נישט". כלומר, מי שאינו מחזיק עצמו לכלום, אינו זקוק לכלום. הבעל גאון צריך כל הזמן לקבל, וכמה שיתנו לו, לעולם לא יגיע לסיפוקו. משביעו רעב. מה שתתן לו לא יספק אותו... כשהאדם מרגיש שיש לו כל מה שהוא צריך, הוא פשוט אינו זקוק לכלום. הוי אומר: בכל המצבים שהאדם יכול להכשל בהם, יש תמיד איזה דבר שהקדים אותו. למשל, אם יש לו לאדם נסיון במאכלות אסורות, הדבר תלוי אם הוא רעב או לא. אם אכל לפני שעה קלה סעודה גדולה, נסיונו עכשיו לאכול את המאכל האסור, די קטן. אבל אם הוא בא מן הדרך ולא הכניס לפיו שום דבר זה עשרים וארבע שעות, בוודאי יהיה נסיונו קשה. כך הוא הדבר ממש כשהאדם עומד בפני נסיון של גאות וכבוד ושאר מדות רעות. אם נפשו שבורה, הוא לא מרוצה מעצמו ובפנים הוא מרגיש ריק, עכשיו כשאחד בא ליתן לו כבוד וכדומה, הגם שהוא יודע שאינו

את הדברים האלה. איני יודע אם מותר או אסור. לי טוב כאן. אני כל-כך נהנה מן הנתינה שאני לא צריך לחשוב על הנאות אחרות הנובעות מלקיחה".

לכן כל-כך חשוב להרגיל את הצעירים להכיר טובה, כי על ידי כך משקיטים את יצרם. במקום לצעוק ולהשתולל ולדבר כל הזמן רק על העבירות, אפשר להרגילם בהכרת הטוב. נותנים לנער את האפשרות לשמש את זקנו ולהאכיל אורחים, וכן הלאה, והרי זה עוקר שורשים עמוקים בנפשו, וכל מהותו משתנית.

הנסיונות מתמעטים. הדרגה של הנסיונות נחלשת כי לבו אינו מחפש לשאוב אלא להודות. סוף כל סוף כל הבעיות האלה נובעות מכך שהאדם מחפש לקחת, ומי שמכיר טובה, אינו אדם כזה שמחפש לקחת.

אותם שעדיין תועים ויש להם כל מיני קושיות באמונה, סוף כל סוף בלבם הם רוצים לקחת ולשאוב, וכיון שיודעים שהדבר אסור על פי דת של תורה, הם מתחילים לשאול קושיות. אך מי שבאמת מכיר טובה, השאלות האלה לא מטרידות אותו. למה? כי הוא אומר: "אני לא צריך

יום שני פרשת וארא כ"ג טבת תשפ"ג

התחברות לטוב על-ידי הכרת הטוב

באליהו בשעה שהלך אצל צרפית האלמנה מת בנה התחיל מתחנן ואומר (מ"א יז, כ) הגם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה הרעות להמית את בנה, וכתוב וישמע ה' בקול אליהו ותשב נפש הילד". אף כאן אליהו סיכן את עצמו, כי כל המדבר קשות אל ה', מכניס את עצמו לסכנה גדולה, אבל ידע שאין לו ברירה אחרת, **כי הוא צריך לעשות הכל עד כדי מסירות נפש ממש בשביל להכיר טובה למי שפתח לו את ביתו.**

והמשך דברי המדרש: לא עוד אלא שכל הפותח פתחו לחבירו, חייב בכבודו יותר מאביו ומאמו, עיי"ש. וביארו המפרשים על המדרש, כי אביו ואמו הגם שהטיבו עמו, הם עשו זאת גם מחמת האהבה הטבעית שהיתה להם אליו. מה שאין כן **איש אחר שלא הכירו שבא והטיב עמו, לו הוא חייב הכרת הטוב כפולה ומכופלת עד כדי מסירות נפש ממש.**

הנה אנו רואים שהתורה סיפרה לנו על כך פעם אחר פעם, וכפי שראינו גם בשיעור הקודם שמשה רבינו לא יכול היה להלקות במימי מצרים מחמת הכרת הטוב, כי התורה רוצה שנלמד מזה לקח לדידן.

לך נא ראה את שלום הצאן

עוד יש במדרש **תנחומא** (פרשת וישב) על הפסוק: ויאמר לו (יעקב ליוסף) לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן, וזה לשון המדרש: וכי הצאן יודעות מהו שלום שאמר לו את שלום הצאן?! אמר ר' אייבו, צריך אדם שיהא מתפלל על מי שהוא משביר

כי את נפשו הוא חייב לו

כשהקב"ה אמר למשה בפרשת שמות: וְעַתָּה לְכֵה וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל פְּרֵעֵה וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם, היה לו למשה קושי עם זה, כי נשבע ליתרו חותנו שלא יעזוב אותו וללכת עם אשתו למקום אחר, כדאיתא במסכת נדרים (סה, א). ואיתא על זה במדרש (שמו"ר ד, ב): בשעה שאמר לו הקב"ה ועתה לכה ואשלחך אל פרעה, אמר לו: רבון העולם! איני יכול, מפני שקיבלני יתרו ופתח לי ביתו ואני עמו כבן, **ומי שהוא פותח פתחו לחבירו, נפשו חייב לו.** הוי אומר: הגם שיכול היה להתיר את שבועותו, כדאיתא בגמרא שם, הרגיש שאסור לו לעשותו כי את נפשו הוא חייב לו.

ובעץ יוסף כתב שמשה רבינו כינה זאת בשם מסירות נפש, נפשו חייב לו, מפני שהבין שכאשר הוא מפציר בה' לשלוח בידי אחרים, הוא מכניס את עצמו לסכנה גדולה. בורא כל העולמים מוסר לך שליחות ואתה מפציר בו להסר אותה ממך?! - אני לא יודע, אני לא רוצה, אראה כבר... איך אפשר להכיל הדבר הזה? והאמת שאנו יודעים מה שהובא ברש"י כאן ובאזה"ח הק' פרשת תצוה, שמשה רבינו הפסיד את הכהונה לו ולזרעו, הכל בגלל שמיאן לקבל את השליחות. אכן הגם שידע שהסכנה גדולה להיענש בעונש חמור, **הבין שהוא מוכרח לעשות זאת כי איך יוכל להיות כפוי טובה למי שפתח לו את ביתו.**

וכן אתה מוצא באליהו

ומוסיף שם המדרש: "וכן אתה מוצא

אכן אנו עומדים עדיין רחוק מאוד מזה. קודם כל אנו צריכים להתרגל להכיר טובה לבני אדם. **אילו היה האדם מבין ולו במשהו יותר טוב מה זו הכרת הטוב, והיה מחפש לעשותה באופן הנכון, היה מבין כמה היא עמוקה ושהיא יכולה להיות גם כלפי בעלי חיים.** צריך לזכור שהתורה נותנת לנו את ההשקפה הצרופה, והיא זו שאומרת לנו שאילו היינו מבינים יותר טוב את סוגית הכרת הטוב, היינו מבינים שאין חילוק גדול בענין זה בין בני אדם לבעלי חיים, והיינו למעליותא, שלשניהם צריך להכיר טובה. **הדבר תלוי בהרגשת האדם כלפי דברים שהיו הצינור להביא אליו הטבה.**

הכרת הטוב לריבונו של עולם

ובכן לפני שנמשיך הלאה, כדי שנוכל להשריש זאת יותר, צריך להכיר יסוד פשוט שמובא **בחובת הלבבות.** לכאורה יש לשאול: מה צריך להכיר טובה לאדם או לבעל חי? הרי הקב"ה הוא זה שעשה לו את הטובה. הא תינח מי שאין לו אמונה ובטחון ונדמה לו שעסקן פלוני ממש הציל אותו ממות לחיים ואלמלא הוא לא היה נמצא היום בין החיים, כי אז אפשר להבין מדוע הוא מרגיש שהוא חב לו את חייו. אבל אם האדם לומד קצת, הרי הוא מבין שאין זה קשור לפלוני, אם כן מדוע הוא מרגיש כי נפשו חייב לו? הרי טובה זו מוכנה היתה לו מן השמים, וגם בלי מעשי פלוני, היה היתה מגיעה אליו על ידי אחר.

מבארים **הראשונים שהאדם מכיר את השי"ת באמצעות האדם.** הוי אומר: בוודאי **עיקר הכרת הטוב יש לו לאדם לריבונו של עולם,** כי הוא מבין שהוא זה שהטיב לו. אבל אדרבה, **כדי שיוכל להכיר טובה לריבונו של עולם באופן הנכון, הוא צריך שיוכל להראות באצבע - "זה היה האדם,**

אותו, לפי שהיה יעקב משתכר מצאנו ואוכל החלב ולובש הגז, לפיכך נצרך לשאול בשלומן, לכך נאמר את שלום אחיך ואת שלום הצאן.

יעקב רצה לדעת: מה שלום הצאן? אני דואג להם, אני מתפלל עליהם. אנו בדרך כלל מסתכלים על ענין צער בעלי חיים שהוא כדי שלא להטביע בנו מדה של אכזריות. אך במדרש אנו רואים שהענין הוא יותר מזה, הענין הוא גם לדאוג להם ולא להזניחם, והוא מענין הכרת הטוב.

החי יתן אל לבו

שמעתי מיהודי שהיה לו בן שהתמודד עם בעיות רגשיות, ובעצת המומחים הוחלט לקנות לו בעל חי מסוים שאין קל לגדלו, על-פי הידוע שהטיפול בבעל חי יכול להועיל למי שמתמודד עם בעיות רגשיות. כך עשו ובס"ד זה מאוד הועיל לבן ובזכות זה יצא מן הסבך וגדל עם נפש בריאה וכבר הקים בית נאמן בישראל לתפארת המשפחה. שמעתי מאותו יהודי שכבר עברו שנים הרבה מאז ועדיין הוא מחזיק את הבעל חי בביתו ואינו מוכן להפקירו. אין הדבר קל בשבילו, שהרי הוא צריך לטפל בו מדי יום ביומו, אבל הוא אומר - "איך אוכל להפקירו ולהניח אותו למות? כשאני הייתי במצוקה, הוא עזר לי. איך אוכל להחזיר לו רעה תחת טובה?".

גישה זו מקורה כאן במדרש. אכן, כן, יש שהשקפתנו אינה בנויה נכונה. אנו חושבים שהזהירות מלצער בעלי חיים שייכת רק לארגונים שונים הרחוקים משמירת תורה ומצוות. איך התורה מסתכלת על זה? איך המדרש מתייחס לזה? מה כתוב בענין הכרת הטוב לדומם, לחי ולצומח? מדובר על דברים מפורשים בחומש, ברש"י ובמדרש. לא מדובר בספרים נדירים.

משתנה להבין שאינו עושה כאן את המצוה הגדולה ביותר במה שהוא תורם כמה שעות משלו, כי הוא יודע שבלעדיו, לא היה לו כלום, כך שלא משלו הוא נותן, אלא משל חבריו.

השקפה זו נוגעת לא רק לגבי זמן ולא רק לגבי מי שהציל את חבריו מחיים למוות, אלא כל פעם שהאדם היה במצוקה ובזכות חבריו יצא ממנה, עליו לעשות חשבון זה במחשבתו - "מי יודע איך הייתי נראה אם לא היה מוציא אותי ממצוקתי? הרי יתכן שזה היה משפיע על כל העתיד שלי". כך הוא כשהאדם זוכר שבימי בחרותו אברך אחד התמסר לו והיה לו לאוזן קשבת, או שפעם נקלע לחובות גדולים ויהודי אחד עזר לו להחליץ מהם, או שהיה צריך לחתן את בנו ולא ידע מהיכן להתחיל ואיש אחד דאג לו, או שהיה לו איזה סיבוך רפואי ועסקן פלוני תמך בו, וכן הלאה בכל המצבים. ישאל האדם את עצמו: "איך הייתי נראה בלעדי פלוני? כיום אני כבר נמצא בעבר השני, אך בלעדיו, מי יודע היכן הייתי נמצא היום?". וכך ירגיש כל ימות חייו שנפשו הוא חייב לו כי חלק ממצויאותו נזקף לזכותו. להכרה זו צריך האדם להגיע.

הכרת המציאות

אכן בשביל זה צריך האדם שיבין שהצלחתו ומציאות חייו בנויה על עשרות אלפי פרטים הבנויים זה על גבי זה אשר נזקפים לזכותם של אחרים ואך בטעות הוא מאמץ אותם לעצמו. קחו לדוגמה את המלמד שלו בכיתה א' שלימדו את אותיות הא"ב. הלא פשוט וברור שאם היה נתקע שם ולא היה קולט היטב את האותיות, היה סובל מזה עד היום. הא לך שבעצם זה שהוא יכול היום והוא בן שישים לקרוא בסידור וללמוד דף גמרא, הוא הנהנה כיום מזה מאותו מלמד. זוהי המציאות, בין אם

זה היה הכלי... על ידו בא השפע של הקב"ה אלי. ובגלל שאדם זה היה השליח להביא לי את השפע, כל ימות חיי אני צריך לזכור זאת ולהטיב לו על כך והיות שהאדם נפעל לפי פעולותיו, אף הכרת הטוב שלי להשי"ת, יהיה באופן הנכון.

הכרת הטוב מזוייפת

כשהאדם אומר כך: "אני עוזב את כולם. אם צריך להכיר טובה לריבונו של עולם, אני כבר אכיר לו תודה", הרי הוא מרמה את עצמו, כי זה לא מחייב אותו. הוא חושב כל הזמן לעצמו - "כאן אני עושה מצוה, כאן אני עושה איזה מעשה טוב". הוא עושה רק מה שמגיע לו בקלות ומרגיש שהקב"ה צריך להגיד לו תודה על מעשיו הטובים. הוא לא משנה את התנהגותו. הוא לא יוצא מן הדרך כדי להכיר טובה. וכשאין האדם יוצא מן הדרך כדי להכיר טובה, פירושו של דבר שאינו באמת מכיר טובה, וכל מה שהוא עושה הוא רק כאותו שאומר: "אם זה בחינם, למה לא?". המכיר טובה האמיתי, הוא מי שמרגיש שנפשו הוא חייב לו, ועל כן הוא יוצא מן הדרך בשביל זה.

לא משלי אני נותן

נסביר למה הוא כך: האדם טבע בים וממש ברגע האחרון בא אחד ומשה אותו מן המים. הנהה ביום הראשון הוא מרגיש שכל שעה שיש לו היא מתנה נפלאה, כי בעצם הוא כבר לא היה צריך להיות בין החיים. ולכן אם יבקש ממנו המציל שיקדיש בשבילו שתי שעות - "אני עושה בר מצוה לבני ורצוני שתשתתף שם מההתחלה ועד הסוף", מוחו יחשב ממילא - "הן בלעדיו לא היה לי כלום, ובזכותו יש לי ח"י שעות, אם כן כשהוא מבקש ממני בחזרה שתיים, היעלה על הדעת שלא אתן לו?". מוחו

(י"ד סי' ר"מ סי"ח) שאפילו היה אביו רשע הוא מחויב לכבדו. למה הוא מחויב לכבדו, כי אין האדם מכבד את אביו מפני שהוא במדרגה גדולה, אלא **מפני שעל ידו הוא הגיע אל השי"ת**. אכן כבר דיברנו כמה פעמים שלפעמים המצב מורכב מאוד ואינו יכול לכבדו, ואז דינא הוא שהוא יכול להגר למרחקים כדאיתא בגמרא וברמב"ם. אבל **הרעיון קיים תמיד**. האדם אומר: **דבר זה או אדם זה הוא אצלי קדוש, כי על ידו התקרבותי אל ה'.**

כמו כן לענין כיבוד הרב. לא כתוב שהרב צריך להיות צדיק הדור. להיפך, **בראשונים** מבואר על **המשנה באבות** "עשה לך רב", שהכוונה אפילו למי שקטן ממנו. הדבר צריך להיות ברור. בימינו אנשים מתבלבלים בזה. הם סבורים שאם אין הרב צדיק הדור, הכל משחק אחד גדול. אם אתה רוצה לומר שהוא צדיק הדור על פי דמיון בעלמא, זה באמת משחק. אבל הוא לא חייב להיות צדיק הדור. השאלה היא אם הוא לימדך תורה. **אם הוא לימדך תורה, אתה צריך לכבדו כרב.** למה? **כי הוא הביא את אורו של השי"ת אליך,** ואם כן הוא קדוש בשבילך. במידה מסוימת הוא כמו ספר תורה בשבילך. צאנו של יעקב אבינו היו כמו ספר תורה בשביל יעקב. למה? **"כי הקב"ה הבטיח לי שיתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, ועכשיו זהו הלחם וזהו הבגד... דיבורו של הקב"ה הוא... זהו הדבר שעל ידו קיים הקב"ה את הבטחתו אלי..."**

הצינור מגלה אלוקות

האמת שזה מעמיק עוד יותר. הרי **הקב"ה מחיה בכל רגע כל דבר, הן את פנימיותו והן את לבושו.** אכן כל עוד הדבר טמון בלבושו וההסתר גדול, אין האדם

נעים לשמוע זאת, בין אם לא נעים לשמוע זאת. וכן הוא לגבי עצם זה שהאדם יכול לדבר אשר הוא רק בזכות ההורים שהתמסרו לו ולימדו אותו לדבר. עכשיו הוא כבר מסודר ועסוק בעסקי פרנסתו. אבל ברור הדבר כשמש שלא היה יכול לעמוד על רגליו בלי כל אותם בני אדם שעמדו בשבילו, כל אחד בתורו, ברגעים הנכונים. והאדם עצמו יכול להעיד על כך. אם אחת מהחוליות היתה חסירה, היה האדם נחשב עד עצם היום הזה ככישלון. ונמצא **שכל יום הוא משתמש מחדש בכל החוליות האלה.** אין זה שונה ממי שמשתמש בדירתו של פלוני, וכשהלה מבקש ממנו טובה, הוא מסרב כי שחכ לגמרי שהוא יושב בדירתו.

צינור של שפע קדוש ייאמר לו

אמנם ברור **שכל זה הוא בנוסף לכך שהאדם מבין שפלוגי אינו אלא צינור להביא את השפע שהקב"ה שולח לו.** "הקב"ה שולח שפע וכל אלה האנשים והדברים, היו הצינורות להביא אותו אלי". אכן הכלל הוא **שהכלי המביא שפע אל האדם, הוא עצמו קדוש.** הן גם הספר תורה הוא כזה, אם כי במדרגה אחרת. הספר תורה קדוש מפני שהוא מביא את השפע לאדם. ממי מגיע הקלף? מי עיבד את הקלף? זה לא משנה. עכשיו כתובים בו דברי אלוקים חיים אשר כל הלומד אותם מתקשר אל השי"ת, ואם כן צריך לנשקו ולקום בשבילו וכן הלאה ככל הלכות כיבוד ספר התורה. זהו הכלל. הדבר שמביא את השפע מן השמים אל האדם, נעשה קדוש, **והאדם צריך להתייחס אל דבר זה בהתאם.**

מי שמבין יסוד כיבוד אב וכיבוד רב, מבין כך: **"לא משנה לי עכשיו מה מדרגת אבי".** הן כך הוא דעת **הרמב"ם והשו"ע**

ויאמר אם עשה לי טובה הרי עשה לי רעה וישכח הטובה. לא יעשה כן, אלא **ברעה יתרצה כל דרך רצוי שיוכל** (כגון על ידי שידון אותו לכף זכות), **והטובה אל יזיחה לעולם מבין עיניו**, ויעלים עינו מן הרעה כל מה שיוכל, כדרך שהקב"ה כובש עוונות". הקב"ה כך הוא נוהג אתנו. כשהוא רואה אחד עושה מצוה, הוא שמח אתו. ואע"פ שהאדם עשה קודם לכן דברים אחרים הפוכים מן המצוות, יש לו להקב"ה הנהגה שנקראת כבישת עוונות. **הקב"ה מסתכל על הטוב של האדם, על נקודת היהודי, על הרצון האמיתי שלו, על הפעמים שבהן הוא מצליח ונותן לו שכר על כך, ובכל עת עוזר לו לחזור בתשובה. ואם כן אף אנו צריכים להתנהג כן בסוגיית הכרת הטוב.**

אכן דבר זה הוא מהדברים הקשים ביותר בסוגיית הכרת הטוב, כי כשהאדם נפגע מחבירו באיזו שהיא צורה, הוא שוכח מכל הטובות שחבירו עשה לו וברור לו שאינו צריך להכיר לו טובה, אלא אדרבה, עליו להחזיר לו מנה אחת אפיים. אתה מזכיר לו את הטובות שפלוני עשה לו, אבל הוא לא נרגע - "איך אוכל לשכוח את העוול שעשה לי? וכי מלאך אני?! הרי עד היום אני סובל בגלל עוולתו!". כלפי זה דיבר התומר דבורה ואמר שעל האדם לעבוד כדי להסיר ממוחו את העוול שפלוני עשה לו, אם על-ידי שישכח מזה, או ילעג על זה, וכן הלאה. אכן עבודה רבה צריך להשקיע בזה. למשל, אם אחד הפסיד לו כסף, עליו לשנן שוב ושוב - "זה לא קשור לפלוני... עזוב! בלעדיו הייתי ג"כ מפסיד את הסכום הזה". או לחילופין - "הלא תראה שנכנס לי סכום כסף ממקום אחר. בוודאי הוא חלף סכום זה שפלוני עשק ממני". ואמנם **אחת מהדרכים להסיר את הרע להרגיע את הרגשת הרע שפלוני עשה לו בעוולתו, היא על-ידי שיתבונן**

מתייחס אליו אלא לפי צורת הלבוש שלו. זה ספר, זה ארון ספרים, זה בימה... הוא נותן לכל דבר שם לפי לבושו. אך **בו ברגע שהדבר נעשה צינור לאדם להבאת השפע, הוא זוכה לראות את הכח האלקי שבו.** הקב"ה פשט מחפץ זה את לבושו כי הוא נוגע לאדם. עד עכשיו היו אלו סתם צאן. אמנם עד אז היה ג"כ הקב"ה מחיה אותם, אבל עד אז האדם לא הכיר בכך ולא היה חי עם זה. **ועכשיו שהם נעשו צינור להבאת השפע אל האדם, האדם רואה בהם את הכח האלוקי. ואם כן הוא צריך להתייחס אליהם מעתה לא כאל צאן סתם, אלא כאל צאן קדשים. האר"י ז"ל** לא היה הורג נמלה בשום פנים ואופן. הוא לא רצה ליטול ממנה את חיותה מצד האלוקות שבה. **יש לנו עבודה רבה להגיע למדרגת הכרה זו, אבל זוהי המציאות.**

נחזור אל הסיפור עם יהודי זה שמגדל בעל חי בתוך ביתו. הקב"ה הרי עזר לו. הוא היה אז במצוקה נוראית כל-כך. באותה תקופה לא ידע כלל אם בנו יוכל להקים בית בבוא העת. הוא הרגיש לגמרי אבוד. והקב"ה עזר לו על-ידי בעל חי זה. האדם מרגיש שהקב"ה בכבודו ובעצמו עזר לו - הוא זה שזימן לי בעל חי זה והרי זה נעשה קדוש אצלי. על ידו אני זוכר את הקב"ה בכל עת. הוא פוקח לי את עיני לראות בכל דבר את השי"ת, ואם כן איך אוכל להפקירו? אני צריך לשים אותו בגניזה. אני לא יכול לזרוק אותו. אני לא יכול להתעלם ממנו. אני לא יכול להתנהג אתו כאילו הוא חול. הוא לא חול. הוא קדוש". זוהי הנקודה. **הצינור עצמו נעשה קדוש אצל האדם, וממילא הוא מחויב לכבודו. את מה הוא מכבד? את האלוקות שבו הוא מכבד.**

יתבונן בטובה ויתעלם מן הרעה

וזה מביא אותנו להבין מה שכתב בספר **תומר דבורה** (פרק א): "ולא ינכה בלבו

שפלוגי כולו רע, מכף רגל ועד ראש אין בו מתוס? אין זה נכון. דבר אתו כמה דקות ותראה כמה דברים טובים יש לו. ואז **כשתראה את הדברים הטובים, תשים את עיניך אך ורק עליהם ותדבר אך ורק עליהם.**

האמת שתכונה זו כבר קיימת אצלנו. צריך רק להפעיל אותה במקום הנכון. הן תראה שכאשר האדם שם עיניו על דירה מסוימת או על משרה מסוימת או על איזו הצעת שידוכין כי נשאה חן אצלו, יחשוב מאז ואילך רק על הטוב הקיים בה, ומכל השאר יעלים עין. הלא תראה שכאשר ההצעה המוכנה לו לאדם מן השמים מגיעה, אפילו יספרו לו על מגרעות ברורות, לא ישמע, למה? כי מן השמים גורמים להצעה זו שתמצא חן בעיניו, וכיון שהיא מוצאת חן בעיניו, הוא רואה רק את הטוב שבא ומתעלם מן המגרעות.

שנראה מעלת חברנו ולא חסרונו

אכן בשביל להתרגל לראות את הטוב ולא את הרע, **צריך הרבה תפילה**, ועל זה הטביע **הרבי ר' אלימלך זי"ע** בתפילתו: **"אדרבה, תן בלבנו שנראה כל אחד מעלת חברנו ולא חסרונו"**. עבודת ה' היא **וכשהאדם מסתכל כך על כל דבר, חוץ מהעולם הבא שיהיה לו, גם יהיה לו עולם הזה הרבה יותר טוב ונעים**. "הן, הן, אני יודע שיש לו חסרון. אבל הוא כזה אדם טוב... השאלה היא כמה מקום המעלה תוספת במוחו וכמה מקום החסרון תופס.

אנשים טועים בזה, כי אומרים: "הלא מציאות היא שלפלוני יש חסרון". הם לא מבינים **שעליהם לעבוד היכן להניח את מעלתו והיכן להניח את חסרונו**. אחת מהדוגמאות לזה היא כשיש לו לאדם רב מכל סוג שהוא, אם זה רב הקהילה או דיין

הרבה במעט הטוב שפלוגי עשה לו בעבר. תזכיר זאת לעצמך עוד פעם ועוד פעם. תעשה מזה רעש גדול - "הוא הלא הטיב עמדי... הוא הלא הציל אותי..." **האדם צריך לעבוד באופן זה, לזכור את הדברים הטובים ולהשכיח מלבו את העוולות.**

ברם הדבר ידוע שיש בני אדם שהם אופטימיים מטבעם. הם רואים כל דבר בצורה חיובית - "זה טוב, זה נפלא... שאר הדברים, מה אכפת לי... שום דבר בעולם אינו מושלם..." לעומתם יש בני אדם שהם פסימיים מטבעם - "זה נורא ואיום. אי אפשר לקרוא לו אפילו אדם... הוא בהמה... מה בכך שהוא עשה לי פעם טובה? הלא הוא שוטה!". נמצא **שדרגת הנסיון משתנית מאדם לאדם**, אבל **המקום שאליו צריך כל אחד להגיע**, הוא כמו שכתב בתומר דבורה, **שהאדם צריך שיוכל להתבונן במעט הטוב שקיים ולהחיות אותו, ובד בבד הוא צריך לעבוד על כל שאר הדברים שיפלו לתהום נשייה.**

מומחה במציאת טוב

פעם ניגש **הרה"ק מגארליץ זי"ע** אל אחיו **הרה"ק משינאווא זי"ע** והציב בפניו שאלה חמורה: "הלא שנינו נולדנו לאב אחד ולאם אחת וגדלנו בבית אחד, מדוע כל מה שאני אומר אתה אומר להיפך?". הוא שאל והוא תירץ: "כשאתה רואה הר של שקר ומתחתיו נקודה אחת של אמת, מרוב געגועים שיש לך אל האמת, תמשמש בכל ההר כדי להגיע אל נקודת האמת. אני לעומתך, כשאני רואה הר של אמת ומתחתיו נקודה אחת של שקר, שלאג איך כפרות מיט די גאנצע בארג, צוליב די נקודת השקר שבו [אני משתמש עם כל ההר לכפרות בגלל נקודת השקר שבו]."

ולענייננו, **הכרת הטוב** פירושה **שהאדם נעשה מומחה למצוא טוב**. מה אתה טוען,

ולכן אני יכול לבחור אחד מהם ולמצוא אנשי צוות נפלאים.

יסוד גדול הוא שיש לו הרבה פנים, אך הנקודה אחת היא **שהעבודה מוטלת על האדם עצמו לראות מעלת חבירו ולא חסרונו**. וכפי שדיברנו לעיל, **בחלק המעלה של הזולת רואה האדם את השי"ת בעצמו**, ואילו בחלק החסרון, שם רואה האדם את מה שעדיין לא הזדכך. אין הפשט שהאדם מורכב ממעלות וחסרונות ואלו כמו אלו שלו הן, אלא **המעלות, כגון המדות שהזדככו, כשמתבוננים בהן רואים בהן את השי"ת**. יותר מזה כתב הרבי ר' אלימלך, שאפילו אם האדם נולד במדות מתוקנות, אין זה אלא מפני שבגלגול הקודם כבר התייגע עליהן הרבה כדי לתקן ועכשיו הגיע לתקן דברים אחרים שעדיין לא תיקן בגלגול הקודם. הא לך שאף כשאנו רואים מישהו עם מידות מתוקנות, אין לנו לומר - "סתם תכונות הן", אלא נבין שאף הן מדות שניתקנו על ידי יגיעה הן, ויש בהן גילוי אלוקות. לא כל אחד מתמודד עם הקימה בבוקר. יש מי שהתמודד עם זה והוצרך להשקיע כוחות רבים כדי להרגיל את עצמו ולעשות לעצמו טבע שני, ויש מי שנולד עם התכונה לקום מוקדם ואין לו שום קושי בזה, אבל אף הוא הוצרך להתייגע על זה, לא בגלגול זה, אלא בגלגול הקודם.

סוף דבר, **כשאתה רואה את המעלה, אתה רואה את השי"ת**, וכשאתה רואה את החסרון, אתה רואה את הקליפה שעוטפת את האלוקות. **אתה רואה את הדבר שהאדם עדיין מתמודד אתו ועדיין לא הצליח לגלות בו את הנקודה האלוקית. כשאתה מסתכל על מעלותיהם של בני האדם, אתה מתחבר אל השפע האלוקי**. לעומת כן, כשאתה מסתכל על חסרוניהם, אינך יכול לראות את השי"ת,

הקהילה, וכן הלאה. הרי כך עשה הקב"ה שלכל אחד יהיו חסרונות. האדם חושב כשגילה חסרון אצל הרב שגילה את אמריקה - "זה לא כמו שכולם חושבים. העולם הם עולם גולם. אני אבל יודע את האמת..." וכיון שכך הוא חושב, קרנו של רבו יורדת לגמרי בעיניו - אף הוא כאחד האדם... בקיצור... חשבתי שיש איזה ירא שמים בעולם והנה אני רואה שאף הוא כמו כולם..."

טעות כל-כך מגוחכת היא, כי הקב"ה אף פעם לא אמר לך שיש אנשים בלי חסרונות. אף אחד לא ניסה לרמות אותך ולומר לך שיש אנשים מושלמים. אך מה? **עבודתך היא לשבח את המעלה במקום הנכון ואת החסרון במקום הנכון. אם תשים את המעלה בקדמת הראש ועליה תסתכל בכל עת, תיכנס לעולם כזה.**

עבודת האדם עם עצמו

לפני שנים נוכחתי בדיון בין שני אנשי צוות בישיבה בענין מינוי איש צוות חדש. אמר אז האחד לשני: "קל לי למנות איש צוות, כי איני סבור שצריך שהוא יהיה מושלם. ברגע שנמצא מישהו שיש לו כשרונות ויראת שמים, נמנה אותו ועם החסרונות נסתדר כבר". והוסיף: אתה בגלל שאתה רואה כל חסרון בגודל עצום, אינך יכול לבחור אף אחד. ובסוף המינויים שלך הם המינויים החלשים ביותר, וכל-כך למה? כי כל ההצעות המגיעות אל השולחן, מופרכים אצלך מכל וכל ונחשבים בעיניך כפסולים, לא רק לשמש כאנשי צוות, אלא גם לשמש כעדים. ואז כשמגיע ראש חודש אלול אחר הצהריים ואתה רואה שאין לך מגיד שיעור, אתה חוטף מכל הבא ליד, כי מה לעשות, הרי צריך מגיד שיעור... לעומתך, אני הגם שאני רואה את החסרונות, הם לא כל-כך גדולים בעיני,

מיד הוא דוחה אותו לאחריו ואומר: "אני איני יודע מזה. כשאיני יודע מזה, אני מחובר אל הטוב, אני רואה את השי"ת, וזה גורם לי להתקרב אליו". וכך הוא לענייננו, **אם אחד עשה לי טובה אחת ואני בוחר להתחבר אליה ולהתעלם מכל השאר, אני מתקרב בזה אל השי"ת.**

החייאת הטוב

ועוד יש להוסיף על זה, **שכאשר האדם זוכר את הטובה שעשה לו האדם, הוא מחיה אותה ומביאה אל השולחן.** הן כך כתבו **הספרים** שכאשר אומרים את פרשת העקדה, מביאים שוב את מעשה העקדה לזה העולם, וכן כשקוראים פרשת יתרו, מביאים שוב מעמד הר סיני לזה העולם. כך הוא תמיד, אנו מחיים שוב את הדבר אותו אנו מזכירים. כשאנו אומרים בתפילה זוכר חסדי אבות, פירושו של דבר שעכשיו זה קורה בפועל. הרי **אצל הקב"ה אין עבר ועתיד, אלא הכל פרום לפניו. השאלה היא לאיזה דבר מתחברים.** על ידי ההתחברות יכול האדם לעשות מהעבר ומהעתיד הוה. כשהאדם מודה על העתיד, הוא מביא את העתיד לכאן. וכן כשהאדם מודה על העבר, הוא מביא נס חנוכה ונס פורים לכאן. הוא מחיה את הדבר הטוב ההוא, הוא משקה אותו וכך אותו דבר טוב מתחיל לצמוח. **כשהאדם נזכר בכל הדברים הטובים, בכל הטובות שהקב"ה עשה לו ושכני אדם עשו לו, ומכל השאר הוא מתעלם - "למה אני צריך לדבר מהם", הוא משקה את כל הדברים הטובים האלה.**

הרי כלל ידוע הוא בחכמת חיים שכאשר האדם מתווכח עם פלוני, הוא רק נותן לו דלק, הוא גורם לו להתחזק. "אחוז בפלך השתיקה". "פלוני עשה עוולה, אל תדבר על זה. תמשיך הלאה". --- "לא, לא, לא, אני הולך עכשיו לדבר על זה, לפרסם את

ואדרבה, בזה אתה הולך ומתרחק ממנו, כי במקום לראות את הטוב הבא ממקור הטוב, אתה מתחבר לקליפה העוטפת אותו. בחירתו של אדם היא למה הוא רוצה להתחבר, לקליפה או לשפע.

בחירה בטוב

ולענייננו, אם אחד הטיב לך ויחד עם כן הרע לך, ואתה שואל: "מהיכי ייתי שאני צריך להכיר לו טובה? הרי כנגד כל טובה שעשה לי, עשה לי כנגדה עשר רעות!". אבל התשובה היא: נניח שהצדק אתך, אבל עכשיו הבחירה נתונה בידך. אם תתחבר לכל הדברים הרעים שעשה לך ותתייחס אליו באופן זהה, תתחבר אל הקליפה והחסרון יתדבק בך. הן כך אומרים העולם: "אם יש לך טינה בלבך על חברך, אתה נותן לו לגור אצלך בלב בלי לשלם שכירות". אתה סוחר אותך בכל מקום שאתה הולך וסובל ממנו, והכל בגלל בחירתך להתחבר אל הרעה שעשה לך. וכאמור, כך הוא הדבר אף בלי טינה בלב, בעצם זה שאתה מסתכל עליו ככה, אתה בוחר להתחבר לחלק הקליפה שבו. כשהאדם מסתכל על הקליפה, הוא עצמו מתרחק מה'.

כשהאדם נכנס לבית הכנסת ומתחיל להתבונן סביבו, הוא יכול לראות את השי"ת - "תראה את מסירות נפשו של פלוני לתפילה, תראה איך הוא מתמודד ועם כל זה הוא ממשיך להגיע אל התפילה". וכשהתפילה מתחילה, הוא מרגיש כל-כך מרום - "אני זוכה להתפלל עם עוד תשעה יהודים אשר כל אחד הגיע עם המסירות נפש המיוחדת שלו. זה מקבל יסורים באהבה, זה ויתר על סכומים גדולים של כסף כדי שלא לעורר מחלוקת... עם אנשים כאלה אני מתפלל". היצר הרע מגיע אליו ואומר: "מה, אתה מדבר על פלוני? הלא עם פלוני הוא כן מנהל מחלוקת!". אך

יוכל להגיע אליו? **אכן הקב"ה פותח לו צינורות.** צינור אחד הוא אביו, עוד צינור הוא אמו, **ועל ידיהם שלח לו את השפע המוכן לו.** אח"כ פתח לו עוד צינור ועוד צינור, המלמד שלו בכיתה א', המלמד שלו בכיתה ב', וכן הלאה. האברך שעזר לו בבחורותו, השדכן שלו, וכן הלאה כל אלה שעזרו לו לאורך כל הדרך. עכשיו האדם נכנס לחנות וקונה פקקים לסתימת צינורות ומתחיל לסתום צינור אחרי צינור. "עם השדכן כבר סיימת... הוא הרי עשה את זה בשביל הכסף, המפני כך אשאר לו חייב כל ימי חייך!..." זהו, הוא סתם את הצינור. הלאה. "אביו אני מבין קצת יותר טוב ממנו, בסדר?". הוא סתם עוד צינור. "האברך שלמד אתי? אין לי כבר כלום אתו. בסדר? סגור, סגור את הצינור". זה נראה כאילו הצינורות מוזילים מים ומפריעים לו, ולכן הוא סתם צינור אחרי צינור. הוא רוצה לשכוח מזה ורוצה לשכוח מזה...

אתה סותם את צינורות השפע שלך! אתה חושב שהקב"ה פתח לך את הצינורות רק לזמן?! זה תלוי בך. אם אתה תכיר שמדובר בצינורות להביא לך טוב, הם ימשיכו להביא לך טוב. יהיו לך עשרים וחמש צינורות פתוחים, שלושים, מאה, מאתיים. זה תלוי בך.

היו לו לאדם תקופות בחייו. בצעירותו, מיד לאחר נישואיו, כשהתגרר ליד חותנו, היה לו איזה משפיע שם שהיה נכנס אליו בסעודה שלישית. אח"כ הוא העתיק את מושבו לעיר אחרת. זהו זה. מחק אותו מזכורנו. כך בני אדם הולכים מרב לרב וכל פעם שוכחים את הקודם. הרי זה כאותו שרואים אצל הבחורים בישיבה קטנה. הוא סיים את השנה הראשונה בשיעור א', ומיד ביום הראשון שהוא לומד בשיעור ב', הוא מרגיש כבר בחור גדול ואינו אומר יותר

זה... --- "לחנים אתה מנפח את זה. אתה עושה מזה הר גדול, תגמור עם זה. תגמור! אם ראית מישהו עושה דבר טוב, דבר שבקדושה, התלהב מזה. תזכיר אותו שוב ושוב, תתבונן בזה, תחדש בזה, תבנה את זה, כי אתה מחיה את הדבר".

"כשאחד מספר עליך איזה נייעט, הדבר הגרוע ביותר שאתה יכול לעשות, הוא להצטדק. למה אתה מצטדק? תן לפלוני לדבר ותמשיך הלאה. תוך חצי שעה אף אחד לא זוכר מכל הסיפור". הוא מגיע כעבור שעה - "לא, אני רוצה להגיב". הוא מחיה אותו מחדש. מזל טוב.

כלל הדבר הוא: **אם הבחנת באיזה דבר טוב, הוצא אותו, תן עליו תודה, ערוך סעודת הודיה בשבילו, הכר טובה לפלוני, קנה לו משלוח מנות, תן לו מתנות לאביונים, דאג לו, התפלל בעבורו. אין לך מושג מה תפעל בזה, הטוב ילך ויצמח, זה הקטן גדול יהיה.**

היה היה בחור צעיר שאברך בן קהילתו חמל עליו וליווה אותו שנתיים ימים כשהוא מנסך עליו דברי עידוד וחיזוק תמידין כסדרן. כעת הבחור גדל ונעשה לאיש ואינו מכיר יותר את מטיבו. "אם תרצה תוכל עכשיו לקבל חזוק מחדש? תוכל עכשיו לקבל חמימות של אהבת חברים ואהבת ישראל. היזכר באותה תקופה. התקשר אליו ביום בהיר אחד ואמור לו נזכרתי במה שעשית עמדי, איני יכול לשכוח... אין לך מושג מה זה יעשה לך. זה ממשיך צינורות".

לעולם ישאיר אדם את הצינורות פתוחים

נסיים ונאמר: **הקב"ה שולח שפע לאדם,** אך האדם נמצא בדירה בתוך בנין רב קומות, ומעליו מאה קומות. איך השפע

וכמה צינורות של חכמה. לא, בגלל שהקב"ה עזר לו ומוחו קצת נפתח, דווקא בגלל הרב הראשון, הוא בא עכשיו ואומר: "הוא נשאר ילד. אני החכמתי..." אל תסגור! אתה יכול להמשיך הלאה בלי לסגור צינורות. **כשהאדם יקלוט זאת, יבין כמה קשר עם השי"ת יש לו מזה שהוא משאיר את כל הצינורות האלה פתוחים, ולכמה שפע וחכמה הוא זוכה בגלל כן.**

צפרא טבא למגיד שיעור של שיעור א'. הוא הרי המגיד שיעור של הפעוטות של שיעור א'. הוא לא מכיר אותו, הוא צוחק עליו, הוא סיים אתו. כל החיים ממשיך האדם לעשות דברים כאלה. הוא השתייך לקהילה ואח"כ הוא התחכם. מעתה הוא צריך מישהו שמלמד קבלה... זה לא מופרך, אבל למה אתה צריך לסגור את הצינור הקודם. התבונן! הרי אתה יכול לאסוף לעצמך כמה

מדור עיון תפלה

שיעור ס"ט

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה

פטרון מדור עיון תפלה

יום רביעי פרשת שמות י"ח טבת תשפ"ג

כח התפילה לשנות את צורת השפע

מדברי תורתו של ה'בני יששכר'

הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

נסתלק לגנוי מרומים י"ח טבת תר"א

היה אז כח גדול של קליפה, ואז התחילה ההשכלה, ולא רק ההשכלה, אלא כל הפירות הנושרין. וכבר אמרו הצדיקים שכל ההמצאות החדשות של הטכנולוגיה, גם התחילו אז מסיבה זו. וזה באמת פלאי פלאים, שהרי החכמות האלה קיימות היו מששת ימי בראשית, ובמשך אלפי שנים הן לא התגלו, ורק בשנים האלה, בתקופה שלפני ביאת המשיח, נפתחו מעיינות החכמה, ומאז יש מלחמה גדולה מי יחטוף אותה. ובכן, נשמת ה'בני יששכר' הגיעה לעולם כדי לקחת חכמה ולהכניסה בתורה ולזכך את העולם.

המלחמה על נשמת הצדיק

כן ידוע הסיפור שמלחמה גדולה היתה על נשמת ה'בני יששכר' לאחר שכבר ירדה לעולם. ב'שמון הטוב' מובא שבאחד הלילות לאחר לידת ה'בני יששכר', בכתה אמו

זה לעומת זה עשה האלוקים

הרה"ק מקלויזנבורג זיע"א אמר שנשמת ה'בני יששכר' היתה מהנשמות שנשלחו לעולם להכין את בני ישראל לקראת הגאולה. הן ידוע שבאותה תקופה השתוללו רוחות ההשכלה, הכפירה והאפיקורסות, וזה היה קשור לכך שבשנת ת"ר נפתחו מעיינות החכמה, וכפי שכבר נכתב ב**בוזה"ק** (פרשת נח) שכך יהיה, והרבה מהחכמה נשבה על-ידי הקליפה. והקב"ה שלח את הנשמות האלה עוד קודם לכן להכניע את הקליפות. האמת שב**ברכה שלימה** להרה"ק ר' שלמה לייב מטוטשין זי"ע כתב שבשנת ת"ר-תר"א נסתלקו מן העולם שלושה מהצדיקים הגדולים, ה'חתם סופר', ה'בני יששכר', וה'אשל אברהם' מבוטשאטש. שלושה אלה היה להם כח מיוחד של חכמת התורה למעלה מן הרגיל, והקב"ה הביאם לעולם כזה לעומת זה.

הוא הביא אור גדול לתוך עולם העשיה, זהה השאיר רושם לתמיד.

התבטלות לחכמת התורה

הרה"ק מקלוזינבורג ז"ע אמר: בקיאותו של ה'בני יששכר' בכל חכמות העולם אינה ניתנת לתיאור. לדוגמא, פעם ראיתי ספר שלם מכתבי ידו של ה'בני יששכר' בענין חכמת האסטרונומיה, וחבל על דאבדין. אמנם ה'בני יששכר' אמר אמרה נפלאה: **אפילו כדי לדעת שאחת ועוד אחת שווה שתיים, לא הייתי סומך על בינתי, כי האדם עצמו יכול לטעות, אך מזה שכתוב במעשה בראשית "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד", וכעבור יום "ויהי ערב ויהי בוקר יום שני", אני יודע בוודאות שאחת ועוד אחת שווה שתיים. הא לנו שכל הכלים הנפלאים שקיבל מן השמים להבין ולהשכיל, ביטל אל התורה הקדושה.**

עוד אמר הרה"ק מקלוזינבורג: ידוע מה שאומרים על ה'בני יששכר' שהיו לו שני מוחות, כי יכול היה לדבר עם האדם ובו בזמן לכתוב חידושים. וכשמתבוננים בזה הלא זה פלא, מדוע הוצרך הקב"ה לברוא דבר כזה? הרי אין הוא בורא אלא דברים הנצרכים לעולם. אכן הקב"ה ידע שבאותן שנים יצטרך ה'בני יששכר' לפעול הרבה מאוד למען בני דורו ובני הדורות הבאים אחריו. לכן נתן לו הכוח הזה לדבר ולכתוב בו בזמן בשני עיניים שונים.

עוד היה אומר שהיכולת של צדיק כזה להקשיב לנשים ששפכו את לבם, הוא המסירות נפש הגדולה ביותר. וידוע המעשה שפעם כשהקשיב לאחת הנשים ותוך כדי כתב את חידושו, אמרה לו האשה בחשבה שהוא כותב את הדברים היוצאים מפיה: "יואיל נא הרבי להסתכל

לבעלה ואמרה שאינו בנה ומיאנה להניקו. הילד בכה בכי מעורר לב, אבל אמו לא רצתה להניקו. לקח בעלה, הלא הוא ר' פסח אבי ה'בני יששכר', סוס ועגלה, ונסע אל הרבי ר' אלימלך, ותינה בפניו את צרתו כי רוח שטות נכנסה באשתו ואינה רוצה להניק את בנה. אמר לו הרבי ר' אלימלך: "הצדק אתה. כוחות הטומאה החליפו את הילד, והילד הזה אינו שלכם". צוה אותו הרבי ר' אלימלך שישא את הילד אל היער ויתן לו מכות רצח בלי שום רחמנות, וגם כי הילד יבכה בכי נורא, לא יחמול ולא יחוס עליו, עד שתבוא זקנה שתחזיק בידיה את בנו, ויאמר לה: "את טלי את שלך ואני אטול את שלי", ויחליפו ביניהם את הילדים. כך עשה ר' פסח, וכשהגיע לביתו עם הילד בידי, כיון שראתה אותו אמו, אמרה בשמחה: "זהו בני".

ברבות הימים אמר ה'בני יששכר' שהוא עדיין זוכר אותו לילה, הוא עדיין זוכר את הצער הנורא שהיה לו בהיותו תחת הקליפה. במקום אחר מובא שה'בני יששכר' אמר שאלמלא אותו לילה היה יכול להעפיל למדרגות יותר גדולות. וב'שמן הטוב' הוסיף לאחר הסיפור שדבר פשוט הוא שכאשר נשמה גבוהה באה לעולם, הבעל דבר עושה את כל התחבולות כי הוא ירא שהנשמה תמלא את העולם בתורה ויראה. אכן כך עשה ה'בני יששכר'. הוא מילא את העולם באור נפלא של תורה. וזאת עשה בכמה אופנים. האופן הראשון על-ידי חכמת התורה שהיתה למעלה מדרך הטבע. הצדיקים אמרו עליו שכתב בהשבעת הקולמוס, כי בכתבו, כשהגיע לסוף הדף, הדיו שבראש הדף טרם התייבש. הרי אנו רואים את החכמות שכתב בכל חלקי התורה, וכל זאת בנ"ח שנותיו. אכן כן,

כזה. כאן מדובר בביטוי כאבו של ה'בני יששכר' על רוח השקר הנושבת בעולם שגורמת לאנשים לטעות ולתעות מדרך החיים.

כולם נהנים לאורו

אכן עד לביאת המשיח במהרה בימינו נחיה לאורו של ה'בני יששכר', ואפילו אנשים שאינם יודעים מזה ואינם הוגים בספריו של ה'בני יששכר', עליהם לדעת שהקב"ה הטיב עמם במה שהביא את נשמת ה'בני יששכר' לעולם. הרי אחד מהכללים הוא שכאשר עוסקים במצוה, זה מביא את האור של המצוה בכמה אופנים. כעין המושג שכן מצוה מצוה. כשהאדם עושה איזו מצוה, אע"פ שאינו רואה את התוצאה בו ברגע, זה מעורר ענין זה. אם יהודי אחד בקצה העולם עושה איזה מעשה חסד, זה מעורר חסדים על העולם. אף כאן, חידושי התורה של ה'בני יששכר' שמיוסדים על נסתר ומסבירים דברים הרבה של נגלה, הם אור נפלא מאוד שנאצל לעולם.

נסביר את שיחנו: האור מגיע לעולם לא רק על ידי שהאדם לומד את דברי הצדיק ומבין אותם לפי מדרגתו. כשהצדיק כותב אותיות, הרי הוא רק עושה כלים כדי שהאדם הפשוט יוכל להרגיש את האור שהוא השיג. הצדיק זוכה ומרגיש אור גדול. הוא הבין משהו. הקב"ה נתן לו איזה דבר. והצדיק רוצה להטיב. מה הוא רחום אף אתה רחום. כפי שהקב"ה רוצה להטיב, כך הצדיק רוצה להטיב. הוא רוצה שעוד יהודים יוכלו להרגיש אותו אור. איך עושה זאת הצדיק? וכי יכול הוא להעביר אותו בכפית?! הרי זה דבר עדין מאוד! מצמצם הצדיק את מוחו ומצרף אותיות לתיבות ועושה בהן סימנים כדי שעכשיו כשיבוא אחד וילמד אותם כראוי, יוכל להרגיש את

בניירותיו מה אמרתי בפעם הקודמת שהייתי אצלו..."

כל דבריו נכתבו ברוח הקודש

והנה כל דברי ה'בני יששכר' נכתבו ברוח הקודש. כך מסופר שפעם רצה אחד לראות מה לומד ה'גה"ק מצאנו זיע"א קודם התקיעות בראש השנה. התחמק לחדרו וראה שהוא לומד בני יששכר, והדבר עורר את פליאתו שהוא לומד קודם התקיעות בחיבור של אחד מבני דורו. אח"כ דיבר ה'גה"ק מצאנו בענין זה ואמר: "למה מתפלאים? הרי לא הייתי לומד בספר זה אם לא היה נכתב ברוח הקודש!".

ופלא הדבר שה'בני יששכר' עסק במילוי העולם בתורה ויראה והכנתו לקראת הגאולה בשני אופנים. האחד על-ידי חידושי התורה בכל חלקי התורה, בנגלה ובנסתר. **הכתיבה הלא היא כח שמביא את האור לעולם הנעשה.** היא לא רק מפני שיכולים אח"כ ללמוד אותה. זה שיכולים ללמוד אותה, היא רק תוצאה. אבל השלב הראשון הוא **שבעצם הכתיבה הצדיק מביא את הדעת לעולם ומוכך את האוויר.** והאופן השני, כידוע שה'בני יששכר' היה מגדולי הלוחמים מלחמת ה' ויצא במלחמה נחושה כנגד רוחות ההשכלה. **בהגותיו** על הספר "מעייני נגים" להחסידי **רבי יוסף יעבץ** ז"ל מגולי ספרד אשר התוספת שם מרובה על העיקר, הוא מפריך את כל טעויותיהם של אנשי ההשכלה אחת לאחת ועוקר את בדויותיהם. כשהראו את החיבור להרה"ק **רבי יהושע מבעלזא** זיע"א, התבטא ואמר: "אין זה ספר". הדבר עורר תמיהה, מה פירוש אין זה ספר? הרי ה'בני יששכר' חיברו! אבל אח"כ הסביר שהתכוון לומר שזה לא ספר, אלא א שטיק הארץ (חתיכת לב). ספר פירושו שעלה לאחד איזה רעיון והעלה אותו על הכתב. כאן לא מדובר בדבר

כל האומר תהלה לדוד בכל יום

נלמד אם כן מדברי ה'בני יששכר' בעניני תפילה, והוא בספרו "מגיד תעלומה" על **מסכת ברכות** (ד. ב.). **בגמרא** שם איתא: אמר רבי אלעזר אמר רבי אבינא: כל האומר תהלה לדוד בכל יום שלש פעמים, מובטח לו שהוא בן העולם הבא. מאי טעמא? אילימא משום דאתיא באל"ף ב"ית, נימא אשרי תמימי דרך דאתיא בתמניא אפיין! אלא משום דאית ביה פותח את ידך, נימא הלל הגדול דכתיב ביה נתן לחם לכל בשר! אלא משום דאית ביה תרתי.

ה'בני יששכר' שואל על ההוה אמינא "אילימא משום דאתיא באל"ף ב"ית, נימא אשרי תמימי דרך דאתיא בתמניא אפיין", שמשמע שיש כח מיוחד במזמור כזה שנכתב בא"ב להביא את האומרו לעולם הבא. וצריך לדעת למה הוא כן. מוכרח הדבר שיש בדברי הגמרא איזו פנימיות, אחרת, אי אפשר להבין איזו מעלה יש במה שנכתב בא"ב להביא את האדם לעולם הבא. ושאלה זו נכונה גם למסקנא, כי גם למסקנא צריך להגיע לטעמא שנכתב בא"ב, כלשון הגמרא: "אלא משום דאית בה תרתי".

והנה **רש"י** כתב שם על אתר: כל האומר תהלה לדוד בכל יום שלש פעמים - כנגד שלוש תפילות. אין אנו אומרים תהלה לדוד בכל תפילה, שהרי בערבית אין אנו אומרים תהלה לדוד, ורק בשחרית אומרים פעמיים, פעם אחת לפני שמונה עשרה ופעם אחת לאחריה. אומר לנו רש"י שיש איזה סוד כמוס באמירת תהלה לדוד שלוש פעמים ביום, וכפי שהאדם צריך להתפלל שלוש פעמים ביום משום איזו שהיא סיבה, כך מחמת אותה סיבה הוא צריך לומר תהלה לדוד שלוש פעמים ביום. וה'בני יששכר'

האור שגנוז בהן. ובכן, כשה'בני יששכר' כתב את חיבוריו, הוא עשה זאת כדי שהאור יוכל לשכון בעולם, ועכשיו אפילו מי שלא למד את תורתו, הלא נעשה כאן מעשה מצוה, המצוה של כתיבת תורה, וממילא נפתחו מעיינות החכמה.^א

כשזה עולה זה יורד

יתירה מזו: **צדיקים** הרי אמרו שהוא הגיע לעולם דווקא בגלל שנפתחו מעיינות החכמה בשנת ת"ר, ואם כן כמה שהקדושה חטפה מהם, נשאר לעד, ומאז יכול כל יהודי ליהנות מאותם מעיינות. וכפי שבדד הטומאה אנו רואים שמאז שנפתחו המעיינות, נעשו יותר נסיונות של כפירה ותאוה, והנסיונות האלה נשאר עד היום ורק הולכים ומתעצמים לדאבון לב, כך בדד הקדושה אשר זה לעומת זה עשה אלוקים, חכמת התורה שנתגלו על-ידי ה'בני יששכר' ושאר הצדיקים בני דורו, נשאר בעולם וכל יהודי נהנה ממנה. אכן אם רוצה לצאת מהחכמה שנשבתה אצל הקליפה, מוכרחים להיכנס אל חכמת הקדושה שהצדיקים הביאו לעולם. אי אפשר להלחם עם חכמת הטומאה, אם אין משתמשים בזה לעומת זה, בתורה לשמה של הצדיקים הטהורים שמסרו את נפשם בכל רגע להשי"ת. לא יתכן שכאשר האדם מגיע אל הנסיונות, שם הכל מגיע לו בקלי קלות, וכשהוא מגיע אל התורה, הוא לא מבין, ואינו מתייגע אפילו להכניס במוחו את התורה של הצדיקים הקדושים האלה. התורה הזו הלא היא הכוח כנגד הטומאה, סם החיים כנגד סם המוות. וכל יהודי שמבקש לעיין בתורה ולהבין דברים על פי האמת ותולה זאת בזכות הצדיקים בהבינו שהצדיקים הם אלה שהביאו לו את האורות הגדולים, הקב"ה מסייע לו להתגבר על כוחות הטומאה.

א. ראה הקדמת 'בני יששכר'.

הקודם מספר העיקרים. שם הוא כותב שהשאלה גורמת לאנשים לפקפק בכוח התפילה, וזה לשונו: "מה שהביא האנשים לפקפק בתפילה קרוב למה שהביא אותם לסלק ידיעת השם, וזה שהם אומרים וכו' אם נגזר [על האיש טוב], אין צריך תפילה, ואם לא נגזר, איך תועיל התפילה לשנות רצון השם לגזור עליו טוב אחר שלא נגזר, שלא ישתנה השם מן הרצון אל לא רצון ולא מלא רצון אל רצון, ובעבור זה יאמרו שלא יועיל כשרון המעשה אל שיגיע לאדם מהשם בעבורו טוב מה, וכן יאמרו שלא תועיל התפילה להשיג טוב מה או להנצל מרע שנגזר עליו". הוא משיב שם באריכות, וחותרם את דבריו בכמה שורות אותן הבאנו בשיעור הקודם: "ואין להקשות ולומר איך ישתנה רצון השם יתברך על ידי התפילה, **שכך היה רצון השם מתחילה שתתקיים הגזירה בהיותו באותה מדרגה ואותה הכנה** (לקבל אור השפע), **ואם תשתנה ההכנה תשתנה הגזרה**".

היציאה מהגבולות

ובנוסף דבריו של הבעש"ט בשם רבו, ביאור הדברים הוא, **שכאשר האדם מתפלל עם מחשבות של ההכרה בריבונו של עולם, הוא מעלה את עצמו למקום שהוא גבוה מהדינים**. העולם שלנו הוא עולם של צמצום וגבול, ואחת מהתוצאות של צמצום וגבול היא דינים. נבאר בשפה יותר מעשית: כשהאדם נמצא בעולם המלכות, עולם של דין, **הוא מתנהל לפי סדר הטבע, כי כך יש סדר של טבע בעולם, יש אנשים שמתמידים בבריאותם ויש אנשים שנתקפים בחולאים קשים, יש אנשים שרואים הצלחה בעסקיהם ומרוויחים כסף ויש אנשים**

כתב על לשון רש"י בזה הלשון: "לא ידעתי הא מנא ליה". פירוש: מה מקורו שאמירת שלוש פעמים ביום תהלה לדוד היא כנגד שלוש תפילות.

העיקר לקשר המלכות בעולם המחשבה

ממשיך ה'בני יששכר': "והנראה לי על פי מה שכתבו **תלמידי הבעש"ט** ז"ל על הא דתפילה מהני, וכי יש ח"ו שינוי רצון?". האמת שראינו **שבספר העיקרים** כבר הקשה קושיא זו, ואף ה'בני יששכר' עצמו מביאו באותו עמוד בשם הפילוסופים, ונבאר את הקושיא יותר: הרי לא יתכן כלל שינוי רצון אצל הבורא, כי שינוי רצון פירושו שבתחילה לא ידע או לא הבין איזה דבר ועכשיו הוא יודע ומבין ומשנה את רצונו. תוכל לראות כן אצל האדם שמתבגר ומחליף את שיטתו. תמיד אחז כך והיום הוא אוחז אחרת. מה קרה? הוא התבגר ודעתו נתחזקה והבין שעד היום הוא לא היה צודק. אך כל זה לא שייך אצל הבורא שהוא מגיד מראשית אחרת ושום דבר לא נעלם ממנו, ואם כן איך שייך אצלו שינוי רצון?

"ואמר **הבעש"ט ז"ל** בשם מורו [הנביא אחיה השילוני] **דעיקר התפילה לקשר הדין שהוא המלכות בעולם המחשבה, ואם כן נתהוה האדם לאיש אחר ואינו אותו האיש הראשון ונתבטל הדין הראשון**".³ פירוש: האדם הוא במדרגה של מלכות, כי הוא נמצא כאן בעולם הזה שהוא מדת המלכות, וכשהוא מתפלל, הוא מקשר את המלכות אל עולם המחשבה, וממילא הוא מתהפך לאיש אחר ונתבטל הדין הראשון. כך פירש הבעש"ט בשם רבו אחיה השילוני.

וזהו אותו יסוד ממש שהבאנו בשיעור

ג. ראה ספר 'בעש"ט' עה"ת פרשת נח עמוד התפילה אות קנט. בשם ספר כתונת פסים לה'תולדות יעקב יוסף'.

הסיבות? מה יש לי עם זה שפלוגי היה מספק לי את האוכל לארוחת צהריים? עד היום הוא היה הצינור, מעכשיו אקבל ממקום אחר!". זה כל-כך פשוט אצלו. "עד עכשיו היה ככה, מעכשיו יהיה אחרת... אינני תלוי בשליח מסוים... היה לו להקב"ה שליח להביא אוכל לבחורים. עכשיו הקב"ה רוצה שהוא יביא אוכל למקומות אחרים. אין לי ספק שהקב"ה ישלח לי שליח אחר להביא אוכל לבחורים... **אינני קשור לאותו צמצום, אינני מתפעל ממנו**".

הצמצום אינו גזירה אלא בחירה

אנשים בטוחים שנגזר עליהם שחיים לא יאירו להם פנים... ניקח עוד דוגמא ממעבד. יש לו לאדם עשרים וחמש עובדים תחתיו. אומר הוא כך: "כל עובד עם הבעיות שלו... אני יודע שזה לא ילך כשורה, אבל זהו זה... פלוגי הוא אדם משונה, פלוגי מגיע תמיד באיחור, פלוגי כועס כל הזמן... מה לעשות? האוכל לקחת מלאכים שיעבדו אצלי?!" זה מה שיש. צריך להתרגל עם מה שיש... צריך לשרוד איך שהוא..." תפיסה זו קיימת אצל הרבה אנשים לגבי כל העולם כולו - "לכל אחד יש חסרונות... לכל אחד יש ליקויים..." גם כשעוסקים בשידוכים שומעים את זה הרבה. האב מחפש את ההצעה המושלמת, והשדכן מנסה להוריד אותו - "אתה מחפש שלימות?! הרי לסחורה שלך יש את החסרון הזה והזה... רד מהעץ".

טעות הוא מעיקרו. אם אתה רוצה לחיות בעולם הזה, אתה צודק, אין שלימות. בוודאי אין שלימות. כי זוהי המציאות של העולם הזה. אבל אם תצא מאותו כלי ותסתכל על הדברים יותר לעומק, תבין שהחסרונות שיש להם לאנשים, הם המה חותמו של הקב"ה שרצה בדווקא שהוא יהיה כך והוא יהיה כך.

שפושטים את רגלם. כמו כן דברים הרבה מוגבלים לפי סדר הטבע, כפי שתראה שאין לאנשים כח לעבוד עשרים וארבע שעות ביום כי הם מוגבלים. **כל הדברים בעולם מלאים בצמצומים ודינים. אין שום דבר בעולם שהוא ללא גבול.** וכיון שהאדם נמצא בעולם כזה, הוא בוודאי יושפע מזה, כך שלא הכל יזרום אצלו על מי מנוחות. היה לו אחד שעבד אצלו, ופתאום בלי הכנה מוקדמת הוא אומר לו: "כל טוב שיהיה לך. מצאתי עבודה יותר טובה. אני הולך". והוא יעמוד אובד עצות וישאל: "מה אני עושה עכשיו? הרי אני עומד באמצע פרויקט גדול והכל עלול לרדת לטמיון?". אכן כן, אין מה לעשות. זה עולם של צמצום. אין כאן שום דבר מושלם. פתאום המחירים עולים. למה? כי פלוגי עשה ככה ופלוגי עשה ככה. דברים משתנים כל הזמן במציאותה של העולם הזה. וכל עוד האדם נמצא בזה העולם, כל פעם שיעזור לעצמו מכאן, תצוץ לו צרה מהצד השני.

זהו טבעו של העולם הזה. אין מה לעשות כנגד זה. בעבר כבר המשלנו זאת למנהל מוסד שיודע שככה זה הולך. כל יום יש שבע או שמונה תקלות שצריך לפתור, וזה ביום מוצלח כשאין איזה שבר גדול. כאן החשמל נופל, כאן מתברר שמי סיפק עד כה את האוכל לארוחת צהריים, מפסיק לספק לעיר זו ואין מה לתת לבחורים לאכול, וכן הלאה. כי כך הוא סדר העולם. הכל הוא צמצום וצמצום הוא דינים ודינים יוצרים תקלות. וכך הוא בחיי האדם הפרטיים, כל היום הוא נתקל בהנהגה זו של מלכות, הנהגה שפועלת באופן זה.

אמר הקב"ה: **כשאתה מתפלל, הפה שלך צריך להיות מחובר אל המוח, וכשהוא מחובר אל המוח, אז אתה מתחיל להבין שאיך תלוי בסיבות**. "מה יש לי עם

מי שם פה לאדם

ומטיב, וזה לא במקרה מה שקרה, וגם לא מפני שהגעת שלא בזמן הנכון. הגע עצמך! למה הוצרך הקב"ה לברוא את המושגים זמן ומקום ובגלל זה יש לך עכשיו צרה צרורה כי הגעת באיחור קטן וכבר הפסדת את תורך? הקב"ה הוא הרי ללא גבול, ומדוע לא יעשה שכל מה שהאדם רוצה, יקבל בכל מקום ובכל זמן? הן שני הצמצומים האלה, מגבילים את האדם ללא הרף.

מי שם זמן לעולם

האדם רצה מאוד לסגור שידוך עם פלוני, אבל הוא המתין כדי לברר אצל עוד בן אדם אחד, ואז ממש ברגע האחרון הגיעה לפלוני הצעה אחרת והוא סגר אתה. עכשיו אשתו צועקת עליו: "תמיד אתה דוחה... הרי מראש הסתכלתי לך בפנים והזהרתיך שאם תתנהג כפי שאתה מתנהג תמיד, תאבד את השידוך, והנה זה קרה..." הוא אוכל לעצמו את הלב... עצור רגע אחד להתבונן. למה בכלל ברא הקב"ה את הצמצום זמן שכל דבר יקח לו זמן עד שיעשה? הן תראה שהצמצום הראשון של העולם הזה, הוא זמן, ראשית ואחרית. אכן זה אחד מהצמצומים שהכניס הקב"ה בעולם הזה, והדרך היחידה לצאת מאותם צמצומים, היא על ידי שהאדם מתחבר באמצעות התורה והתפילה לעולם המחשבה, עד שאין לו שום שייכות לאותם צמצומים. כשהאדם מתעלה ומתדבק לעולם המחשבה, הוא נעשה מוכן להטבות מסוג אחר. אם אתה חי בעולם הצמצום - תהיה חזק ובריא... תצטרך להתמודד עם הדברים האלה כל החיים. כל יום מימות חיך תצטרך להתעסק עם הצמצומים. תנסה מפה, תנסה משם, וכל הזמן דברים ייתקעו לך. אם תצא מעולם הצמצום, זאת על ידי שתתקשר במוחך להקב"ה שהוא אין סוף, תזכה להנהגה נטולת צמצומים.

הן כבר ראינו כמה פעמים את דבריו המאירים של האוה"ח הק' בפרשת שמות על הפסוק מי שם פה לאדם. הקב"ה אומר למשה רבינו: "אדם פשוט הוא שלם רק כשיש לו פה. אך אתה שלמותך באה רק מתוך כך שאתה כבד פה. עשיתי אותך כבד פה, כי אם לא היית כבד פה, לא היית יכול להיות משה רבינו". אם אתה רוצה להסתכל מצד מדת המלכות, מצד ההנהגה של העולם הזה, אזי גרסת השדכן צודקת לגמרי. לסחורה שלך יש בעיות, לסחורה שלה יש בעיות. ענבי הגפן בענבי הגפן. כי זוהי המציאות של זה העולם. הכל הוא בצמצום ובגבול. ומי שסבור שהוא קיבל את העידית שבעידתך, רחמנות עליו, כי הוא יצטרך לגלות אחרי חצי שנה, או אחרי יום, הכל לפי הענין, שאינו כמו שחשב. זה ברור ככה, ואין לזה יוצא מן הכלל, כי זוהי מהותו של העולם הזה. אבל אם תסתכל מהצד השני, תראה שאין שום חסרון בעולם.

זה מה שנקרא להתקשר לעולם המחשבה. האדם מתקשר לעולם המחשבה ועל ידי שהוא אומר תהלה לדוד אשר שם מתוארת הטבתו של הקב"ה, הטבה שאין לה שום צמצומים, וכיון שאין לה שום צמצומים, פירושו של דבר, שכל אדם הוא בשלימות הגמור, ושום צמצום אינו יכול למנוע מהרצון הטוב של הקב"ה שיגיע אל האדם בשלימות הגמור. אין שום צמצום בעולם. מה תשאל, הרי כן נפגשתי עם הצמצום! אכן זה מה שרצה הקב"ה. הוא רצה שתתקל בצמצום ויכאב לך והחיים לא יאירו לך פנים, ואז תבוא ותדבר לפני המלך כי הוא מתאוה לתפילתן של צדיקים, ואז תתקשר במוחך לעולם המחשבה, לעולם של השגחה פרטית מדוקדקת, לעולם שבו מבינים שהקב"ה הוא טוב

שלאחר התפילה, רוגזו לא נשתנה, סימן רע הוא ואינו יכול לזכות להנהגה אחרת. רק אם התפילה גרם לו להבין שמה שנעשה אינו קשור כלל לחבירו, ורק הקב"ה דיבר אתו, אז הוא נעשה ראוי להנהגה אחרת.

שינוי צירופי האותיות

ממשיך ה'בני יששכר': כל זה הוא מהבעש"ט בשם מורו, אך הבעש"ט עצמו אמר בשינוי קצת. וזה לשונו: "**הגמר דין הוא אותיות, והמתפלל יכול לעשות מהאותיות צירופים אחרים ויתהפכו לטוב**". גזירה שהקב"ה גזור היא אור, אלא שהוא בא בצמצום. כשפסל נופל על רגלו של אדם, לא זה היה שורש הגזירה. הגזירה בשורשה היתה באופן גבוה בהרבה, אלא שהיא ירדה למטה בצמצום אחרי צמצום, עד שבמדרגתה האחרונה קיבלה ביטוי כזה. זה שהגזירה מקבלת ביטוי כזה, נקרא אותיות. אותיות היא צמצום. והפירוש הוא שהגזירה דרך יש לה איך לראותה ואיך לכתוב אותה. על זה אמר הבעש"ט **שכאשר האדם מתפלל, הוא יכול להפך את האותיות**. יש אותיות, אבל הגזירה לא מוכרחת להיות דווקא באופן זה, וכבר כתב ה'תולדות' שנגע יכול להשתנות לענג (עונג). כשהאדם עולה לדרגה יותר גבוהה, הוא יכול לשנות את הצירופים ולהפכם לטוב.

אכן הדבר פשוט שביאורו של הבעש"ט אינו שונה לגמרי מביאור מורו. אף הוא מתכוון לאותו יסוד, אך מסבירו באופן אחר. הוא מסביר שהקב"ה שולח שפע. השאלה איך השפע יגיע אל האדם, זה תלוי באדם. הלבוש של השפע, האדם עצמו עושה. לכן כשהאדם עולה למדרגה אחרת, הוא מקבל את השפע בלבוש אחר. בדרכו של מורו של הבעש"ט היתה הנקודה

איזה שינוי יש כאן? שואל הבעש"ט בשם מורו אחיה השילוני. אין כאן שום שינוי.

יציאה מהגבולות מועילה לעולם הבא

לפני כמה שנים סיפרנו מעשה שסיפר יהודי אחד שזכה שחבירו הגיע אליו בחלומו, ונתן לו סימנים כדי להראות לו שאינו חלום הבא מהרהורי היום, ובין השאר אמר לו שיש לו שמירה מיוחדת בעולם העליון, וכל זה מפני שבהיותו בעולם התחתון, ביטל את הסיבות. הוי אומר: הוא התרגל ביגיעה עצומה שלא להסתכל על הדברים שהתרחשו לו כאילו התרחשו בגלל סיבה זו או סיבה פלונית, אלא ראה בכל התרחשות שהקב"ה מדבר אתו ותו לא מידי. וכבר ראינו כן בדברי החובת הלבבות שבעל הבטחון זוכה להנהגה אחרת לא רק בעולם הזה, אלא גם בעולם הבא. היות שנכנס לעולם המחשבה בעודו בעולם העשיה, מתנהגים אתו שם בהנהגה אחרת לגמרי. הצדיקים אמרו שהאדם זקוק לבטחונו בעולם הבא יותר משהוא זקוק לו בעולם הזה. אם האדם נוהג באופן זה בתוך נסיונותיו, הוא נעשה ראוי באמת שהקב"ה יתנהג אתו בלי כל הצמצומים אף גם בעולם הבא.

נאמר בדרך משל ודוגמא: האדם היה ברוגז על חבירו קודם שנעמד להתפלל. אם לאחר התפילה לא ירדה מדרגת רוגזו. הוא ביקש מהקב"ה שיתן לו כך וכך, אבל רוגזו על פלוני נשאר באותה מדרגה. אומר עליו הבעש"ט בשם מורו שאינו יכול לזכות שהקב"ה יעזור לו, כי עדיין לא יצא מעולם הצמצום. אם הוא עדיין כל-כך ברוגז על חבירו, סימן הוא שהוא נתפס בסיבה ועדיין הוא שקוע עמוק בעולם הצמצום. זה שהאדם נעשה ברוגז, מובן מאוד, שהרי אנו נמצאים בעולם העשיה. אבל זה

ידיעה תבוא אליו בפנים זועפות, באופן של דינים. בגלל מעשיו, הגיעה אליו אותה ידיעה, אבל באותיות הפוכות.

כל אחד קובע במעשיו באיזה לבוש האור של הקב"ה יגיע אליו. למשל, אם האדם משקר בדרך קבע, ויום אחד הוא מתעורר ומתחיל ללמוד מה שכתוב בספרים הקדושים בענין מעלת האמת וחורבן השקר, ויוצא מכליו מרוב התרגשות - "עד כה חייתי בחושך... חשבתי שכך ייטב לי... עכשיו אני רואה שטעיתי". וכשהוא מתפלל מנחה אח"כ, הוא מלא הודיה להקב"ה - "הן יכול הייתי להישאר בטעותי כל החיים..." זוהי דרך אחת. הדרך השניה היא שאינו מתעורר, אלא נשאר עמוק בתוך הבור, וכמה סימנים שהקב"ה שולח לו, אינו מועיל לו, עד שיום אחד תופסים אותו בשקר נורא... איזה בזיונות... כל הרחוב מדבר עליו... הוא קיבל אותה ידיעה, אלא שקיבל אותה באופן של נגע.

ביאור המשא ומתן בגמרא

מבאר ה'בני יששכר': "ועפ"ז תבין מהגמרא מקשה מאי טעמא אילימא משום דאתיא בא"ב וכו' ואלא משום דכתיב ביה פותח את ידיך וכו' ואלא משום דכתיב ביה תרתי, דלכאורה קשה מי הגיד להמקשה נביאות זה חשיבות דא"ב וחשיבות פותח את ידיך, הוי ליה להקשות סתם מאי טעמא. אלא על כרחך הבין מדברי התנא באמרו [כל האומר תהלה לדוד] ג' פעמים שהוא כנגד ג' תפילות".

המקשן הבין ממה שאמר התנא כל האומר תהלה לדוד ג' פעמים, שכאשר האדם אומר תהלה לדוד, הוא עושה אז את פעולת התפילה, והיינו שהוא משנה אז את תפיסת מוחו להבין שהקב"ה הוא ללא גבול, והרי הוא עובר אז מעולם המעשה

שכאשר האדם עולה במדרגה, הוא נהפך לאיש אחר. ובדרכו של הבעש"ט עצמו הנקודה היא שכאשר האדם עולה במדרגה, הגזירה באה בלבוש אחר. הגזירה לא השתנתה. היא אותה גזירה כמקודם, אלא שאינה מצומצמת. כשהגזירה מצומצמת, היא באה באופן של נגע, וכשאינה מצומצמת, היא באה באופן של עונג.

אופן של עונג כנגד אופן של נגע

ניתן לזה משל פשוט וקל: כשהאב רוצה לדבר עם בנו בענין גודל הנחיצות לקום בבוקר השכם ולהכין עצמו לתפילה כדבעי, יש לו שני אופנים לדבר אתו. האופן האחד הוא להגיע אליו בערב ולומר לו: "דע לך שאתה הורס את הבוקר שלך בזה שאתה מבלה עכשיו את הזמן בפטפוטים ושאר הבלים... מה אתה עושה עכשיו? אתה לא עושה כלום! סתם שורף את הזמן... אתה יודע מה כתוב על הלימוד קודם התפילה? הצדיקים אמרו שהלומד קודם התפילה ביום חול מרגיש טעם גן עדן התחתון ובשבת הוא מרגיש טעם גן עדן העליון... למה אתה שורף בידיים את זמנך ואת כוחותיך?". זהו האופן האחד. האופן השני הוא לדבר בסעודת ליל שבת כחן ונועם על התענוגים שהאדם מרגיש כשהוא לומד לפני התפילה, בפרט בשבת בבוקר, ולספר סיפורים מהצדיקים ומיראי ה' שנהגו כך וזכו לתענוגים נפלאים ביותר.

הנה האופן הראשון הוא אופן של נגע, והאופן השני הוא אופן של עונג. ובכן הדבר תלוי בהתנהגות הבן קודם לכן. אם קודם לכן עשה נחת רוח לאביו, זה עורר אותו לדבר אתו באופן השני, ונמצא שהגיעה אליו הידיעה בענין גן עדן התחתון וגן עדן העליון בצורה של עונג. אך אם קודם לכן התנהג בטיפשות, זה עורר את אביו לדבר אתו באופן הראשון, וגרם בכך שאותה

בו תמניא אפינ ובוודאי יפעל באדם יותר מתהלה לדוד לשנות את הצירופים. ואי משום שאומרים שם פותח את ידיך המעלה את האדם לעולם המחשבה, הרי נותן לחם לכל בשר יכול ג"כ לעשותו. והשיבו: אלא משום דאית ביה תרת. באמירת תהלה לדוד מתחוללים שני הדברים, הצירופים משתנים כביאור מורו של הבעש"ט והאדם מתעלה לעולם המחשבה כביאור הבעש"ט עצמו, על כן קבעו לומר תהלה לדוד דווקא.

מסיים ה'בני יששכר': "ונחה רוח הקודש על רש"י בפירושו נגד ג' תפילות, והבן היטב". כשרש"י אמר שאמירת ג' פעמים אשר היא כנגד ג' תפילות, הוא לא סתם אמר, אלא נחה רוח הקודש עליו, ובא להודיע לאדם: **חיה באופן של עולם הבא. אתה נמצא בעולם הזה, אבל אתה יכול לקבל את השפע שלך באופן של עולם הבא. אם תאמר תהלה לדוד בכוונה הראויה ג' פעמים ביום, תוכל להגיע לזה...**

זכות הצדיק ותורתו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לעולם המחשבה, ובזה הוא משנה את צירופי האותיות וגורם לאור להגיע אליו באופן של עונג, ולכן צריך לאמרו ג' פעמים דווקא כדוגמת התפילה שהן ג'.

"והנה חשיבות התפילה הוא עבור האותיות דא"ב, שיכול לעשות צירופים אחרים (כדרך ביאורו של הבעש"ט עצמו) או משום דמעלה תפילתו לעולם המחשבה והוא אדם אחר (כדרך ביאור מורו) וכנ"ל. על כן זהו שאמר שעל כרחק הכונה או משום דאיתא בא"ב או משום דכתיב ביה פותח את ידיך וכמו שכתבו **המקובלים** אל תקרי ידיך אלא יודי"ך, יו"ד הוא עולם המחשבה".

ונחה רוח הקודש על רש"י

תמצית דבריו הוא שחז"ל אמרו כך: המעלה של תהלה לדוד, הלא היא בוודאי כמעלת התפילה, ומה יש בתפילה? שני דברים, צירופי אותיות ועלייה לעולם המחשבה. על כן שאלו: אי משום צירופי האותיות אשר בוודאי אמירת תהלה לדוד יכולה לפעול באדם ולעזור לו שישתנו הצירופים כדי שהשפע יבוא אליו באופן של עונג, הרי טוב יותר לומר מזמור קי"ט שיש

לע"נ

הרה"ח ר' שלמה
ב"ר פנחס נתן ז"ל

לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל
ב"ר אלטר אהרן ז"ל

יום חמישי פרשת שמות י"ט טבת תשפ"ג

לימוד תורה לשמה פרק י"א

תורה עם דעת מביאה לידי מעשה

שהדבר הנכון הוא להיות יהודי קדוש וטהור. הוא מרגיש בזכות התורה שלמד, **שהקב"ה רוצה ממנו שיתנהג בקדושה** - קדושים תהיו. נמצא שהוא לומד תורה על מנת שזה יעורר בו הרגשים אמיתיים שעד עכשיו היו טמונים בפנים ומכוסים בכיסויים רבים, והרי זה נחשב כלומד על מנת לקיים, **כי כל מה הוא לומד, גורם לו להבין טוב יותר מה יש לו לקיים ולרצות באמת לקיימו.**

והדרגה השלישית היא שהאדם לומד **תורה כי הוא יודע שהמאור שבה יחזירנו למוטב.** הוא יודע שאם ילמד כיהודי, בהכנעה וענוה, בקדושה ובטהרה ובלי להפסיק בדיבור, **זה יתן לו כוחות לסור מן הרע,** כמו שאמרו חז"ל שהקב"ה אומר "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין", **שהגוף לא ימשוך אותו כל-כך אל הבלי העולם הזה.** אף זה בכלל ללמוד על מנת לקיים הוא.

ובכן אלה הם הדברים הפשוטים שצריך לחזור עליהם בכל עת. **כשהאדם מתיישב ללמוד, הוא מכונן שהלימוד הזה יקרב אותו אל הקב"ה שיוכל לקיים טוב יותר את רמ"ח מצוות העשה ושס"ה מצוות לא**

אופני לימוד המביא לידי מעשה

ברש"י ובתוספות מבואר שתורה שלא לשמה היא תורה שנלמדת שלא על מנת לעשות, ומכלל זה אתה שומע **שתורה לשמה היא זו שנלמדת על מנת לעשות,** וכן הוא להדיא בשל"ה הק' שהמדרגה הפשוטה של תורה לשמה, היא ללמוד על מנת לעשות. ואף בזה יש כמה דרגות. הדרגה הפשוטה היא שהאדם לומד הלכות הנוגעות לו למעשה, וכוונתו לא רק לרכוש את הידיעות, אלא **גם לשנות את התנהגותו על פיהן.** אם זה הלכות בהלכות שבת, אם זה הלכות התנהגות בין אדם לחבירו, וכן הלאה.

בנוסף לזה יודע לנו **שבאשר האדם לומד על מנת לעשות,** הוא לומד את התורה לא רק כדי לקיים את ההלכה שהוא לומד, אלא מפני שהוא יודע **שבעצם לימודו הוא נותן מזון לנשמתו, וכשנשמתו תקבל את מזונה, היא תקום לתחיה ואז ירגיש למה היא משתוקקת.** אכן אם האדם לומד תורה כדבעי ומתפלל קודם לכן שלימודו יקרב אותו אל ה', אע"פ שהוא לומד למשל מסכת בבא בתרא, **כיון שהוא לומד שעתיים בריציפות,** הוא מרגיש

לעשותה למעשה, היא לא תצא לפועל. דוגמא נוספת הבאנו כבר בעבר כפי ששמענו מפי הרה"ח ר' ישראל נאלדהאבער שליט"א בשם רבו הגאון רבי אברהם יצחק בלון זצ"ל ראש ישיבת טעלו, שהידיעה שאסור לעשן מפני שהעישון מסוכן לבריאות נקראת חכמה, ההבנה כיצד העישון מזיק לבריאות ואיך הוא משפיע על הריאות, נקראת בינה, והגמילה מן העישון בעקבות ידיעות אלו, נקראת דעת. הוי אומר: הרעיון קיים אצלו, אבל אינו יכול להפסיק, כי ההרגל מושרש אצלו עמוק בנפש, ומה יועילו לו החכמה והבינה אם אינו יכול להפסיק. דדא ביה כולא ביה, דלא דא ביה מה ביה. כי אם לא יהיה לו השלב האחרון, יוכל לדבר ולדבר, למעשה לא יצליח. אמנם הקב"ה הוא חונן הדעת. רק הוא יכול ליתן דעת לאדם, והוא נותן אותה רק למי שיודע ומכיר שחיי תלויים בו ונושא אליו את עיניו ומתפלל - כבר יש לי חכמה, כבר יש לי בינה, אבל אני צריך גם דעת. בלי דעת אין לי כלום מכל מה שיש לי.

תלמיד חכם שאין בו דעת

הן כך אמרו חז"ל כל תלמיד חכם שאין בו דעת, נבילה טובה הימנו. הוא תלמיד חכם, הוא לומד ומפלפל כל היום כולו, אבל **אם אין לו דעת, הלא זה היפך התכלית**, כי ללמוד הוא לומד, לדרוש הוא דורש, אבל כשמגיע למעשה, הוא לא קיים. לזה קראו חז"ל חכמתו מרובה ממעשיו. חסרון הוא בדעת.

והנה **אם האדם מבין שתורה לשמה פירושה שהוא לומד כדי שהקב"ה יעזור לו שיוכל לקיים**, שהתורה תעשה אותו יהודי יותר ירא שמים, הרי הוא מבין שהוא צריך ללמוד עם דעת. הקב"ה רוצה שכאשר הוא לומד, ילמוד עם המדה שנקראת דעת,

תעשה, וזוהו הוא נחשב כלומד תורה לשמה, כי הוא לומד על מנת לקיים.

דדא ביה כולא ביה

אולם פרט נוסף יש בלימוד תורה על מנת לקיים וכמו שנבאר: הנה כמה פעמים דיברו חז"ל בענין מעלתו של מי שיש לו דעת. וכגון במסכת נדרים (מא, א): "אמר אביי, נקטינן: אין עני אלא בדעה. במערבא אמרי: דדא ביה (מי שדעה נמצאת בו) כולא ביה, דלא דא ביה מה ביה? דא קני מה חסר? דא לא קני מה קני?". ופירשו המפרשים: במוח האדם יש שלושה כוחות, חכמה בינה ודעת. את שלשתם אנו צריכים לעבודת ה' ועל שלשתם אנו מתפללים. חכמה פירושה התנוצצות הרעיון במוח. בינה פירושה לקחת את הרעיון ולפתחו, להבין דבר מתוך דבר. ודעת פירושה לדעת איך להשתמש עם הרעיון למעשה.

למשל, אם האדם רוצה לבנות בנין. זה שהתנוצץ לו רעיון לבנותו, הוא חכמה. זה שהוא הולך ומפתח את הרעיון - "איפה אני רוצה לבנותו? איך אני רוצה לבנותו? מה יהיו מידותיו? כמה דמים יעלה לי? למה הוא יישמש? כמה זה יקח?", זהו בינה. אך כל עוד אין לו דעת, החכמה והבינה לא יעזרו לו, כי דעת היא מדה מיוחדת שעל ידה יכול האדם לדעת מה לעשות למעשה - "אל מי עלי להתקשר עכשיו אם אני רוצה שהשלב הראשון ייצא לפועל?". אם לא יידע איך לקחת זאת למעשה, יחלום כל ימות חייו. חלומות נפלאים. הוא יישאר תמיד בעולם הדמיון ושום דבר לא יבוא לידי מעשה.

ולא רק בבניית בנין הוא כך, אלא כך הוא בכל הנהגה טובה שהאדם רוצה לקבל על עצמו. הוא מדבר עליה ומסביר כמה טובה היא הנהגה זו, אבל אם לא חשב איך

לכן על הדעת, וכפי שמובא בירושלמי שרבינו הקדוש התפלל: "איך יתכן שבשבת אין מבקשים על הדעת? איני יכול להבין. איך נסתדר בלי הדעת?". **שלוש פעמים ביום מבקש האדם על הדעת.** לא על השכל סתם מבקש, אלא על מדת הדעת, **שיידע איך לקחת את הדברים שהוא לומד ולקיימם למעשה.** איך עושים זאת שההרגל לא יפריע לו או ששאר הדברים לא יפריעו לו כפי שנראה בהמשך. הוא מבקש מה' שיתן לו את הדעת לזה.

ובכן ברור ופשוט **שהבטחון והתפילה צריכים להיות בראש מעייני האדם כל הזמן,** אבל **יחד עם כן** הלא למדנו כבר **שחוץ ממה שהאדם מתדבק בה' במחשבה ובדיבור,** הוא **מחויב לקחת את מתנת הדעת שהקב"ה נותן לו ולעבוד בה בעשיה,** וזהו השלב האחרון שמביא את הדעת לאדם, וכמו כל שפע שהקב"ה מביא לאדם. הקב"ה אומר: "בסדר, אני נותן לך דעת. עכשיו אתה צריך לקחתה ולעבוד אתה. אתה לא יכול להיות עצל ולומר - איני יודע. אני עדיין יושב באותו מקום. כבר התפללתי ויצאתי ידי חובה. עניתי לתפילותיך ועכשיו העבודה מוטלת עליך שתקום ותעבוד עם הדעת שנתתי לך".

ידיעה עם התרגשות והתפעלות

ומה הפירוש לעבוד עם הדעת? הנה יש **שתי עבודות גדולות** שהאדם צריך לאמץ **כדי שיוכל לזכות ליהנות ולהתקשר אל המתנה שהקב"ה נותן לו כשהוא מתפלל.** העבודה האחת היא **להביא גם את חלק העשיה לדעת מה יש לו לעשות.** כשהאדם אומר "איני יודע מה לעשות", פעמים הרבה הסיבה היא **שדברי החכמה לא נבלעו בדמו מספיק שישפיעו עליו שידיו יפעלו אחרת,** שפיו יפעל אחרת ושרגליו יוליכו אותו ממילא לבית המדרש. דברי החכמה נשארו

היינו שהרעיונות שמתנוצצים לו, המחשבות שעולות לו, ההבנות שהוא מבין, לא יהיו סתם כחלום יעוף, אלא יתן להם את הדעת ואז יוכל להשתמש בהם למעשה.

דלא דא ביה מה ביה

נסביר יותר: מי הוא זה שמפריע לאדם שלא ילמוד על מנת לקיים? למה שלא ילמד על מנת לקיים? אם הוא לומד שצריך להניח מזוזה בפתח הבית, יקום ויניח. למה לא? אם הוא לומד שצריך לברך שהשכל, מזונות, אדמה, מה הבעיה לקיימו? התשובה היא שיש לנו חסרון במדה זו שנקראת דעת, ולכן כשמגיע האדם לשלב המעשה, הוא נתקע. אין זה עובד ככה שהאדם אומר "הנני רוצה ללמוד על מנת לקיים" ואז זה נעשה ממילא. אכן האדם יכול היה לחשוב לעצמו: "אני לא קולט את הבעיה. הרי אני באמת רוצה לקיים! ואני הרי לומד על מנת כן. מדוע אם כן כשאני מגיע לשלב המעשה, איני מצליח? כבר החלטתי עשר פעמים וזה לא קרה!". התשובה היא שחסרה לו דעת. **ולכל אחד מאתנו חסר דעת, כי הרבה מדרגות יש בדעת ושם היצר הרע משקיע כוחות רבים.** והקב"ה אומר לאדם: הבה ואגלה לך למה אינך מצליח, כי הגם שאתה רוצה, אתה צריך שאתן לך מתנה חדשה שנקראת דעת, וכשאתן לך מתנה זו ותשתמש בה, אז תדע איך לקחת את כל הרעיונות ולהכניסם לחיי המעשה.

בקשת הדעת במחשבה דיבור ומעשה

ואיך האדם זוכה באמת לקבל דעת? הנה **מאחר שהוא צריך לקבל אותה מהקב"ה, פשוט וברור שהוא צריך לבקשה ממנו.** וזוהי הברכה הראשונה מברכות הבקשה, אתה חונן לאדם דעת, כי כשבאים לבקש מהקב"ה דבר מה, הרי איך לא נבקש קודם

שאכל ומת. אכן **כשהאדם לומד, הוא צריך ללמוד באופן שהחכמה תגיע לחלק הדעת שבו**. האדם מבין שיש שתי דרכים להכניס ידיעות למוח, אם ישתמש בדרך א', זה לא יחדור אצלו עמוק. רק אם ישתמש בדרך ב', אז זה ייכנס אצלו עמוק ויחלחל בעצמותיו. אומר האדם: "אני מבין כבר שאני צריך ללמוד בדרך השנייה, כי אני מחויב ללמוד על מנת לקיים. עכשיו תאמר לי איך עושים זאת. איך לומדים באופן שזה יגיע בחלק הדעת של האדם?". הוא שואל את השאלה, וזה סימן שהוא כבר הבין מה הוא מחפש. הוא אומר: "אני צריך דבר פלוני, ואני רוצה לדעת איך משיגים אותו".

ועל זה באה התשובה **שלא יתכן שהידיעה תתאחד עם האדם ותשפיע על התנהגותו אם היא לא תערב את ההרגשים שלו**. הוא אומר: כשהאדם לומד איזה דבר חכמה בקיריות כעומד מן הצד, זה לא יכול להשפיע על כלי המעשה לו.

נעשה ונשמע

הנה כשהדרשן עומד ודורש, תמיד נוכל לראות את אלו שמתקרבים אליו ומתיישרים אל נוכח פניו. הללו שותים בצמא את דבריו וכשירצה להדגים איזה דבר על אחד מציבור השומעים, הם אלה שירימו מיד את האצבע. לעומתם נוכל לראות את אלו שמתרחקים ואם יש איזה עמוד, הם מתחבאים מאחוריו. הללו יאמרו: "אני רוצה לשמוע את מה שיש לך לומר, אבל אל תערב אותי לגמרי. אל תתחיל עכשיו לרקוד אתי. אם דבריך ימצאו חן בעיני - אקבלם. אם לאו - לא אקבלם. אבל אל תעשה לי כאן בזיונות..." פירושו של דבר שהאדם לכתחילה שם מחסום ללבו, וכך אמר: "תן לי לשמוע, ואח"כ אראה מה לעשות". בלשון קודש זה נקרא "נשמע

אצלו מבחוץ. לדוגמא: האדם יושב באיזו דרשה ואומר: "בסדר, אני שומע מה שיש לו לומר". הוא אומר: האדם נמצא בעולם הפרטי שלו, עם טרדותיו, עם רצונותיו ועם אלפי הדברים שהוא מתמודד אתם, ותוך כדי חולף לו איזה רעיון במוחו, וכיון שהוא רק חולף במוחו, אין הוא יכול לכבוש את לבו ולגרום לו להתפעל כל כולו, ולכן אין זה משכנע את ידיו או את פיו להתנהג אחרת.

כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו

כשהאדם מתפעל ומתרגש מדבר חכמה, וכשגרא דלישנא דבני אדם: הוא קפץ כשהוא שמע אותו. מה פירושה של מימרא כזו? פירושה שהוא נתפעל כי **הבין איזה דבר חדש לעומק. הדבר חדר אצלו עמוק במוחו. אז יש לזה כוח גדול עד שהוא משפיע על כלי העשייה שלו**.

האדם כבר שמע עשר פעמים על איזה מאכל שאינו בריא, אך עולם כמנהגו נוהג. הוא ממשיך לאכול אותו. למה? ככה. זה לא בריא. שמעתי... עד שיום אחד עומד אחד ומתאר לו בתיאורים צבעוניים מה קורה לאברי האדם הפנימיים כשהוא אוכל אותו מאכל. הוא שומע ומרגיש. הוא לא סתם שומע רעיון. הוא מרגיש זאת, ואז הוא שואל בהתרגשות: "מה?! באמת?! בגלל זה אני תמיד מרגיש כל-כך עייף אחרי הצהריים?". והלה משיב לו: "הן, בוא ואראה לך. אקח ממך בדיקת דם לפני שאתה אוכל אותו ואחרי שאתה אוכל... אראה לך מה מצב הסוכר שלך לפני ואחרי..." הרעיון מחלחל בו עמוק והוא מתפעל ממנו.

וכבר אמרו **חז"ל** והביאו **רש"י** **הק' בפרשת אחרי** שהרופא יכול לומר לאדם אל תאכל והוא יכול לומר לו אל תאכל כפלוני

ואני אשחק במשחקים, זה לא יקרה..." וכך הוא בודק את עצמו - "האם אני לומד באופן של חכמה ובינה או באופן של דעת?" הוא מבין שכדי שהידיעה תכבוש את לבו, הוא צריך ללמוד אותה באופן שיוכל לבוא לידי התפעלות ממנה.

ויהי כנגן המנגן

אחד מהדברים שהיו מקובלים אצל היהודים בכל הדורות (ואף בבית המקדש היה כך), היה לשלב דברי תורה ודברי שיר ושבח עם ניגונים. בשולחן השבת אומרים פסוקי תהלים וכדומה בנעימות ובניגוני דביקות וכך ההבנות חודרות לעוד ועוד חלקים מחלקי הנפש. כשהאדם מתקשר אל הידיעה לגמרי, כשהרעיון כובש אותו, הוא יכול להתפעל מהרצון לחזור בתשובה. הוא שמע דברי התעוררות בענין התשובה, ואח"כ הוא מנגן פסוקים שבהם דוד המלך מתחנן לפני ה' שיעזור לו למצוא את הדרך - "הורני ה' דרכיך אהלך באמתך יחד לבבי ליראה שמך". זה נקרא שהוא לוקח את התשוקה לחזור בתשובה, ומכניס אותה בחכמה בינה ודעת כדי שהיא תשנה אותו. כשהאדם לומד איזו ידיעה ומתקשר אליה עד שהיא כובשת את לבו, זה משפיע עליו לשנות את מה שצריך לשנות.

אין אדם לומד אלא ממי שלבו חפץ

זוהי אחת מהסיבות למה שאמרו חז"ל שאין אדם לומד אלא מה שלבו חפץ וממי שלבו חפץ. כי אם לא יחפוץ לבו ללמוד מהרב, הגם שיהיה הרב רב דגול אשר רבים שותים בצמא את דבריו, אצלו הדעת לא תעבוד וחבל. או כמו כן אם בשיבה החליטו ללמוד מסכת יבמות. הוא לא כל-כך מקושר למסכת זו. הן ודאי שכאשר יגדל, יוכל להתקשר גם למסכת זו באופן של לבו חפץ, אבל כרגע, לפי מדרגתו

ואולי נעשה". ככה זה נקרא. זה לא נקרא "נעשה ונשמע".

נעשה ונשמע הוא בדיוק הפוך מזה. כשהאדם אומר נעשה ונשמע, הוא נכנס לזה ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו. הוא אומר כך: "אני כאן, מה צריך לעשות?". אדם כזה כשהוא לומד, הוא אינו לומד כדי לסגור אח"כ את הגמרא ולחזור לעסקיו, אלא הוא יודע כבר כשהוא מתיישב ללמוד שיתכן מאוד שמה שהוא הולך ללמוד ישנה אותו לגמרי. חבירו שואל אותו: "מתי אוכל לדבר אתך? מתי אתה מסיים את סדר הלימוד שלך? בעשר וחצי? טוב מאוד, אדבר אתך בעשר וחצי". והוא משיב לו: "אתה צודק שאני מסיים את סדר לימודי בעשר וחצי, אבל יתכן שאז כבר לא אוכל לדבר אתך, כי אני הולך ללמוד הלכות לשון הרע בספר שמירת הלשון".

האדם צריך להרגיש כשהוא מתיישב ללמוד, שהוא נכנס למכונת כביסה. יתכן שאגלה תוך כדי לימודי שלא השארתי פיאות כהלכה ואני צריך להשאיר עוד קצת מאחד הצדדים ועד שהשערות האלה יגדלו, זה לא יהיה כל-כך יפה. אכן כן, אני הולך ללמוד עכשיו כדי לשנות מה שצריך לשנות. הוא נכנס לזה במלוא המרץ. המושג של לימוד בהתלהבות הוא שכלי האדם, כוחותיו וחיותו, ייכנסו כולם אל תוך הלימוד. הוא אומר לעצמו כך: "המקום שהייתי בו עד כה, אינו מקום נעים. הוא מלא בקשיים וצמצומים. אני יוצא משם. אני פוסע אל תוך בית המדרש... עזוב אותי מהעולם הטיפשי... תן לי להכנס לעולם התורה שבו הדברים עובדים... אני רוצה ללמוד מהלך מחשבה חדש... אני רוצה להיפטר מהיצר שלי... אכן ידוע לי שידיעות התורה צריכות לחלחל בי עמוק מאוד. אם אלמד אותן רק מקופיא... הוא ימסור שיעור

השתוקק - "הלוואי שיהיה מישהו שיוכל לומר לי כדת מה לעשות". ואז נכנס אל הרב והרב עשה לו סדר בדברים כאשר נתן לו הוראות מפורטות. **היתה לו שמחה גדולה של התרת הספיקות, ועד עכשיו הוא זוכר את התשובה**, בעוד דברים אחרים שלמד ואפילו חזר עליהם פעמים רבות, אינו זוכר.

כעין זה אמרו חז"ל שהגם שתרי קלי לא משתמע, במילתא דחביבא משתמע. מה הפשט? **כי במילתא דחביבא ההרגשים מתעוררים על-ידי התשוקה לשמוע אותו**, וממילא נפתחים לו שערים חדשים והוא שומע מה שלא היה יכול לשמוע בלאו הכי.

ובכן **כשהאדם בא ללמוד תורה על מנת לקיים, הוא צריך ללמוד באופן שהדעת שלו תתעורר**, והדרך לזה היא שלא ילמד רק כדי לצאת ידי חובה, אלא **יפתח אצלו תשוקה מתוך הכרה שהתורה נותנת לו חיים**. יבחר את הדבר שהוא לומד, יבחר עם מי הוא לומד, יתבונן מה התורה הולכת לעשות ממנו, וכך כשילמד לא רק עם המוח, אלא גם עם חלקי הנפש העמוקים, דברי התורה יחדרו אצלו עמוק בנפש ויביאוהו לידי מעשה.

המאור שבה מחזירו למוטב

ואז יתקיים בו **"המאור שבה מחזירו למוטב"**. הנה יש שהאדם אומר: "אני לומד תורה, אבל איני רואה שהיא מעדנת אותי... אמרו נא לי מה הבעיה שלי... אני רוצה להתעדן, אני מכיר את הרעיון ורוצה שזה יקרה ואני יושב ולומד, ולמעשה זה לא קורה..." אחת מהתשובות לכך היא כזו: התשוקות שלו לדברים בלתי ראויים הם בחלקי הנפש העמוקים, ואילו התורה שהוא לומד היא בחלקים החיצוניים. מדוע יחשוב שהתורה תחזירנו למוטב? התשוקות של

עכשיו, לבו חפץ ללמוד מסכת סוכה. הנה אם ילמד מסכת סוכה, **מאחר שלבו חפץ בה, יוכל להגיע אתה לידי מעשה**.

כשהרב מסביר פנים לתלמידו, זה לא רק שהתלמיד מבין מפני שהרב יש לו הסברה ברורה, אלא **ההרגשים של התלמיד מתעוררים באופן כזה שהוא רוצה לשמוע. הוא מתקשר אל רבו ברגש**. אתה שומע חסידיים אומרים בהתרגשות: "הרבי אמר כך וכך". אתה שומע את המימרא ומתפלא: הרי זו מימרא פשוטה ואין בה שום חידוש. אכן התלמיד יש לו התרגשות כשהוא שומע איזה דבר שיצא מפי רבו. דבר בריא ואמיתי הוא שמקורו בחז"ל. **דברי הרב חביבין על התלמיד** כי הוא מרגיש שהרב הוא זה שהעמידו על רגליו. **כשהוא שומע דיבור היוצא מפיו, הוא שומע אותו באופן אחר וזה חודר לו לנשמתו**. הוא אשר אמרנו. כשהאדם לומד תורה ביבשות, היא לא חודרת אצלו פנימה. **כשהוא לומד אותה עם רגש, אז היא כובשת אותו לגמרי**. ותשוקת האדם אל דבר החכמה, היא זו שגורמת לו ללמוד אותו עם רגש. **ככל שהאדם משתוקק אל דבר החכמה, כך הוא מתרגש יותר כשהוא מקבל אותו, וככל שהוא מתרגש יותר, הוא חודר אצלו יותר לעומק**.

כיון דחביב יהיב דעתיה

ומתי האדם משתוקק אל דבר החכמה? בכמה אופנים. אופן אחד **כשהוא נחוץ לו מאוד**. יש שרואים אחד ניגש לחבורת לומדים ואומר להם: "אתם עוסקים עכשיו בשאלה זו? הפלא ופלא! לפני עשר שנים שאלתי אותה לרב פלוני והשיב לי כך וכך". איך הוא זוכר מלפני עשר שנים? הרי כבר נשא ונתן בדברי תורה אין מספר מאז ועד היום! **התשובה היא כי אז השאלה נגעה לו למעשה ולא ידע לשית עצות בנפשו. הוא**

לדבר כבראשונה על החשיבות והנחיצות של הבנין הזה - "כאן ילמדו גמרא ומשניות וחומש... אבות ובנים..." כל הזמן הוא מדבר באותו סגנון. הנה מאחר שאינו יכול לצמצם את הרעיון ולראות מהו השלב הראשון שאתו צריך להתחיל כדי להתקדם, סימן הוא שאין לו את הדעת לכך. חבירו שואל אותו: "מה נראה לך שאתה צריך עכשיו לעשות? עם איזה אנשים אתה צריך להתייעץ? עם מי אתה צריך לדבר כדי לקדם את הרעיון?". והוא משיב: "עם אלה שבונים". --- "ומי הם הבונים?". --- "מה פירוש מי הם הבונים? יש הרבה אנשים שבונים בנינים!". --- "אמור לי ידידי! כבר קנית את הקרקע?". משיב הוא: "לא, עוד לא, אבל הולכים לבנות". אומר לו חבירו: "לכאורה אתה צריך לחזור בשלב אחד אחורה. קודם כל תקנה קרקע ואז תמשיך הלאה". אומר הוא: "אמת! צריך לקנות קרקע". --- "עם מי צריך לדבר בשביל לקנות קרקע?". --- "אין לי מושג". --- "עם מי צריך לדבר כשלא יודעים עם מי צריך לדבר כשרוצים לקנות קרקע?". --- "איני יודע". הנה זוהי דוגמא של מי שאין לו את הדרך להגיע אל העשייה.

הקב"ה רוצה שהאדם ייצא מעצלות

מוחו ויתאמץ לחשוב - "מי יכול לדעת מה עלי לעשות בשלב הראשון?". הוא חושב וחושב ופתאום הוא נזכר - "יש לי חבר שפעם קנה קרקע". הוא מתקשר כמה פעמים, אך חבירו אינו עונה. "איך מתקדמים מכאן הלאה? מה השלב הבא?". בסוף חבירו חוזר אליו. הוא שומע את רעיונו ושואל אותו: "אתה יודע איזו קרקע אתה רוצה לקנות?". --- "לא, איני יודע. אני רוצה לבנות בנין". --- "אתה יודע כבר באיזו עיר אתה רוצה להקים את הבנין?". מתברר שהוא זקוק לאחד שילמד אתו

התאוות נמצאות ברחוב הפנימי, ואילו המאור של התורה עובר רק ברחוב החיצוני, ואיך יוכל לדחות אותן? אם רוצה האדם שהמאור שבתורה יחזירנו למוטב, הוא צריך להביא את התורה לאותם חלקי הנפש העמוקים. ואיך הוא עושה זאת? הוא מכין עצמו קודם הלימוד, הוא מתבונן מה יקרה לו על-ידי הלימוד, הוא מוציא את המילים מהפה, כמו שאמרו חז"ל חיים הם למוציאיהם בפה, כי כשהאדם מוציא דיבורים מפיו, הוא משתמש בחלקי נפש יותר עמוקים, הוא לומד בהתלהבות... סוף דבר, כל אחד צריך למצוא את הדרך איך ללמוד תורה עם חלקי נפש עמוקים, כי שם נמצאות הבעיות שלו.

צמצום ההתרגשות והבאתה לידי מעשה

זהו יסוד אחד איך ללמוד בצורה שהחכמה תיגע בדעת האדם ותשנה את כלי המעשה שלו. ועכשיו ליסוד נוסף שנחוץ לא פחות, ומשלים את הראשון. נחזור אל המשל של בניית בנין. האדם רוצה לבנות בנין בן חמש קומות. יש לו כבר חכמה, יש לו כבר בינה, הוא כבר יודע איך הוא רוצה שהבנין ייראה ולמה זה ישמש, וכן הלאה, ועכשיו הוא רוצה לדעת איך להוציא את מחשבתו אל הפועל. הוא מגיע אל חבירו ומתחיל לדבר אתו בהתפעלות גדולה: "אני רוצה להקים בנין שיתקיימו בו ישיבה וכולל..." כך הוא מדבר במשך חצי שעה כשכל הזמן התלהבותו הולכת ומתעצמת. כעבור חצי שעה שואל אותו חבירו: "ובכן מה אתה רוצה?". אומר הוא לו: "מה פירוש? חייבים לבנות את הבנין, אתה מסכים אתי?". חבירו מהנהן בראשו, ושואל: "נו, ומה תעשה בשביל כך?". שוב הוא עונה: "מה פירוש מה אעשה? אני הולך לבנות את הבנין". ואז הוא מוסיף

שם נרקוד בשמחת תורה, יהיה שם א מחיה". באסיפות שמדברים שם על הגלריות ועל העזרת נשים, מאוד נחמד להשתתף. אבל עכשיו צריך שמישהו יסכים לרדת מהסולם ולהתחיל בעשיה שלב אחרי שלב. להתקשר למומחים ובעלי המקצוע, לעשות את כל הביורורים. אם לא יסכים האדם להתייגע במוחו ולחשוב כל פעם איזה צמצום הוא צריך לעשות, החכמה תישאר במוחו וירד אתה לקבר. ודעו לכם שיש עשרות אלפי בנינים כאלה במוחותיהם של בני אדם, ואם נדבר על הצעות ורצונות טובות, יש מיליונים כאלה. האדם אינו מסכים להתנתק מהבנין המושלם, וזאת מפני שכל-כך נעים לו לחשוב על זה.

זה מה שהיצר הרע עושה עם האדם שצריך לחזור בתשובה. **האדם משתוקק בראותו באיזה חורבן הוא נמצא.** מגיע אליו היצר הרע **וגורם לו לדמיין איך הוא לומד באשמורת הבוקר** ומתלהב בקריאת שמע. הוא שואב הרבה חמימות מהתמונה שיש לו בדמיונו איך הוא רוצה להיראות. הנה לפני שלוש שנים כשהתחיל המחזור של הדף היומי, אנשים ישבו וראו בדמיונם את הסיום הש"ס שהם עושים, מבלי שיידעו איזה קורונה מחכה להם... הוא נהנה ושואב חיות מהתמונה שיש לו במוחו, אבל **כשאומרים לו להתייגע בשביל לשנות, אינו רוצה. הוא לא רוצה לעשות את היגיעה הדרושה בשביל צמצום הדבר העומד לפניו.**

מה ה' שואל מעמך

ולענייננו, האדם התעורר כשלמד בענין ברכת המצוות או ברכת הפירות "כוחה של ברכה... היא יכולה להגביה את האדם לשמי רום... אתה יודע מה כתוב בספרים בענין ברכת הנהנין? בענין מאה הברכות?... " **ההתרגשות וההתפעלות**

בחברותא, לא יום ולא יומיים, אלא חודש שלם, ויטביר לו איך הדברים האלה פועלים. "אתה צריך לדבר עם פלוני ופלוני, אתה צריך לברר עם קיבלת מחיר טוב, ומסתבר שכדאי לך שתקנה אותה דרך מתווך קרקעות. אל תעשה זאת לבד. אתה זקוק למומחה שיגיד לך אם המקום הוא מקום טוב שמתאים לתכלית שבשבילה אתה רוצה לבנות את הבנין. ובכן, הבה ואסביר לך. זהו מספר הטלפון של המומחה שמבין לעסקאות כאלה. ספר לו על הרעיון שלך והוא כבר יגיד לך מה עליך לעשות". ומאז יצטרך האדם לעבוד כל הזמן לצמצם את רעיונותיו לאופן מעשי. עליו לקחת כל תשוקה טובה שיש לך ולברר מה צריך לעשות כדי להוציאו לפועל. "כמה שלבים יש כאן? שלוש? ארבע? בסדר, אני מסכים לצמצם את מוחי... הגם שאני אוהב לרחף אי שם ולדבר על רעיונותיי, עכשיו אני לא יכול להרשות זאת לעצמי..."

הוא מדבר בהתפעלות על מאות הבחורים שילמדו בהתמדה גדולה בישיבה שעתידה להיפתח. "תפסיק עכשיו לדבר על הבחורים ועל ההתמדה! אם תהיה עסוק בהם, לא תגיע לשום מקום. הסר עכשיו את התרגשותך והתפעלותך ותייגע את מוחך לראות מה עליך לעשות עכשיו והאם אתה עושה את הדבר הנכון. תבדוק עם עוד שנים או שלושה אנשים האם זהו הדבר הנכון. זה נורמלי? זה בריא? זה מה שעושים בשלב הראשון? אתה לא יכול לרוץ כבר לשלב ד', כי אז הכל יתמוטט. אם אין יוצקים יסודות בריאים, כל הבנין קורס".

אמנם כן יצר סוכן בנו

אנשים לא אוהבים את זה. אנשים אוהבים להתעסק במצב המושלם. החסידות גדלה ברוח ה' והולכים לבנות בית כנסת רחב ממדים - "שם נתפלל בראש השנה,

בזה הם הצליחו לגעת בחלקי נפשם הפנימיים. אך ידעו שאם לא ינצלו את ההזדמנות להוציא מהם את הכסף, לעולם לא יראוהו. לא מספיק להבטיח. מהבטחות לא יוצא כלום. אם אין תוכנית ברורה אין מוציאים את הכסף למעשה, לא ייצא כלום מאותה התרגשות. ההתרגשות אף היא מחויבת המציאות, כי בלעדיה אי אפשר להתחיל אפילו לדבר אתם. בלי חכמה ובינה, אי אפשר להגיע אל הדעת. אבל כשההתרגשות וההתפעלות קיימת, הלא הם באמת רוצים לתת, וזה הזמן להשתמש בדעת, כי ההתרגשות מחזיקה חמש דקות בלבד. מיד לאחר מכן, כבר אין מי לדבר. **שעת ההתרגשות היא הזמן שבו יחשוב האדם** - "מה אני הולך עכשיו לעשות? **אין אני מצמצם את ההתרגשות להביאה לידי מעשה**". והוא צריך להגיע לתכנית ברורה - "אני הולך לעשות כך וכך, אני הולך לשנות כך וכך".

הדעת מחייבת את האדם בשתי יגיעות. היגיעה האחת **ליתן לידיעה לחדור עמוק**, והיגיעה השנייה **לחשוב בשעת ההתרגשות על צעד מעשי שהוא יכול לעשות באופן שיקדם אותו לעבר המטרה**. כשהאדם מצמצם את החכמה, אזי הוא זוכה לישועה ולהצלחה בס"ד.

מעוררות בו את הרצון. הפלא ופלא! הוא **כבר פתח דלת אחת**. עכשיו הוא צריך לפתוח את השנייה - "אתה יכול לומר לי מה אתה הולך לעשות בשביל זה?". --- "מה זה נקרא? אני הולך לעשות ברכות..." --- "כן, אבל מה תעשה מחר כשההתרגשות תשקוט? אם אינך יודע אני יכול לומר לך. תעשה את הברכות בדיוק כפי שהיית עושה אותן לפני שבועיים..."

אכן **בשעת ההתרגשות מה עושים? עושים ממנה כלי למעשה**, כמו שכתב הרמב"ן - עד שתחפץ. הוי אומר: דורשים מן האדם **שמצד אחד יתבונן הרבה עד שיבוא לידי התרגשות והתפעלות, ומצד שני, אז כשהוא באותו מצב, יעשה החלטה מעשית ומחייבת על-ידי יגיעה וצמצום**.

אותם בני אדם שפועלים להתרים את נדיבי העם בשביל אלמנות ויתומים ומוסדות תורה, כבר ראו דבר זה אלפי פעמים. מיד כשנכנסו לעסק זה, נכחו לדעת שאף אחד אינו רוצה לתת להם כסף, והבינו שהם צריכים להשפיע עליהם דעת. אלמלא כן, הגם שישמעו על המטרות הקדושות מבוקר ועד ערב, את ידיהם לא יכניסו לכיס. מה עשו? ערכו להם דינר מפואר שם חילקו להם כבוד גדול, ואח"כ ערכו נסיעה רק לנדיבים הדגולים עם הרבי.

מדור אור החיים הק'

ליל שישי פרשת וארא כ"ו טבת תשפ"ב

התשובה למי שרואה שישועתו מתעכבת

בפרשת וארא הקב"ה אומר למשה: "הבה ואסביר לך מה שקורה כאן". כל המפרשים דנים בביאור תשובתו של הקב"ה, אבל בכל אופן, **ברגע שהקב"ה כבר מסביר מה שקורה, זה כבר נקרא גאולה, כי מעתה אינו חשוך כל-כך**. הפסוקים הראשונים בפרשה זו מספקים תירוץ הגון אשר בכוחו להאיר מצבים חשוכים. התירוץ מתאים לא רק לשאלתו של משה רבינו בגלות מצרים, אלא הוא מתאים לכל מצבי החושך עד ימינו אנו.

ויאמר אליו אני הוי"ה

בטרם נבוא אל דברי האוה"ח הק', נראה איך הפסוקים מוסרים לנו את התירוץ על פי דברי רש"י והרמב"ן, ומהן נבוא אל דברי האוה"ח הק'. כאמור, הפסוקים באים לתת תירוץ לכל מי שעובר במצב כזה. כבר היתה לו גלות, הוא כבר הבין מהקב"ה שהוא עומד להושיע אותו ולהוציאו מן הגלות, ולמעשה הוא רואה שהמצב רק מחמיר. הוא כבר התפלל, הוא כבר אמר את כל ספר התהלים בהשתפכות הנפש, הוא כבר הרגיש שכבר נושע, הוא כבר היה בטוח שהוא יוצא מן הגלות, הוא כבר נעשה מלא שמחה, ועכשיו אינו רואה שום שינוי, ויש שהוא רק רואה החמרה במצב.

למה הרעותה לעם הזה

הפרשיות שמות וארא מתחלפות בין שאלתו של משה רבינו לתשובתו של הקב"ה, והוא מעורר פליאה. בסוף פרשת שמות שאל משה את ה': **לְמָה הִרְעִיתָה לְעַם הַזֶּה לְמָה זֶה שְׁלַחְתָּנִי, וּמֵאֲזַ בְּאֵתִי אֶל פְּרַעֲהַ לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לְעַם הַזֶּה וְהִצַּל לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמְּךָ. הַמִּצַּב מֵתוּחַ מֵאֹד. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חִשְׁבוּ שֶׁהִגִּיעַ זְמַן גְּאוּלְתָם, וּלְמַעֲשֵׂה הַמִּצַּב רַק הַחֲמִיר. וְשִׁאלְתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה פּוֹרַחַת בְּאוֹרֵי - "לְמָה הִרְעִיתָ לָהֶם הַזֶּה?". וְהַתְּשׁוּבָה? בְּשִׁבִיל הַתְּשׁוּבָה צָרִיךְ לְהִמְתִּין עַד לִשְׁבַת הַבָּאָה. פֶּלֶא גָדוֹל.**

מגלות לגאולה

אכן כשמתבוננים בדברי רש"י בפסוקים הראשונים בפרשת וארא, רואים דבר נפלא, והיסוד הוא כך: בפרשת שמות מתוארת הגלות, בפרשת וארא מתוארת הגאולה. בסוף פרשת שמות מסופר שבתוך הגלות הגאולה כבר מתנוצצת. משה רבינו כבר נקרא אל ה' ונשלח אל פרעה. הגאולה כבר מתחילה לצאת לדרך. אבל עדיין אין רואים הטבה במציאות, אלא אדרבה, המצב הולך ומחמיר מיום ליום. ההסתר נעשה יותר גדול, כי כך הוא הסדר. בסוף הגלות ההסתר נעשה יותר גדול. בטרם יורח האור, יחשיך החושך.

ואינו משלם לו, יש לו מקום להסתפק שמה הוא מפר את הבטחתו, אבל אצל הקב"ה אין מה להסתפק, כי לא איש א-ל ויכזב, והזמן אינו ענין לכך. זה מה שהקב"ה אומר: "אם הבטחתי לאבות הקדושים שאתן לבניהם את הארץ, זה מה שיקרה".

מהנהגת שד"י להנהגת הוי"ה

ולגבי השאלה מדוע המצב רק החמיר, אומר לו הקב"ה, כפי שהרמב"ן מסביר: כמה הנהגות יש לי. **עד כה התנהגתי אתכם בהנהגת שד"י. מעכשיו אני מתחיל להתנהג אתכם בהנהגת הוי"ה.** עד כה לא הגיע הזמן שהנהגה זו תתגלה. מה שראית עד עכשיו היתה הנהגה אחת, ועכשיו תתגלה הנהגה חדשה של רחמים ושל ניסים גלויים. זהו הפירוש ויאמר אליו אני ה', כלומר, יש לי עוד דרך להנהגת העולם, ובה אנהיג אתכם מעתה. **עד עכשיו היה מצב של גלות ונצרכת היתה הנהגה אחרת. מעכשיו מתחילה הגאולה ולה תהיה הנהגה חדשה, הנהגה של רחמים ושל ניסים,** ואם כן אין שום קושיא מה שהיה חשוך עד כה, כי עד כה היתה הנהגה אחרת ועכשיו היא מתחלפת בהנהגה חדשה.

לסבר את האוזן אפשר לדמות את הענין לבעל תשובה או גר שמתחיל את צעדיו הראשונים בראש השנה ויום כיפור. הוא רואה את הרצינות והיראה הנסוכה על פני כל העם ומבין שזוהי יהדות. והנה מגיע חג הסוכות, שמחת בית השואבה ושמחת תורה, ורואה הנהגה חדשה. ואם תרצו, אפשר יותר פשוט. הוא מתחיל את צעדיו בהושענא רבה, והנה הוא רואה איך זה מתחלף מהושענא רבה לשמחת תורה. הוא שואל: "מהי היהדות? יראה או אהבה?". ומהי התשובה? התשובה היא שהכל תלוי בזמן. יש זמן ששולטת בו הנהגה של יראה ובו מתקשרים אל הקב"ה על ידי יראה, ויש

את השאלה הזו שאל משה מה', וקיבל עליה תשובה, והתשובה כתובה בתחילת פרשה זו. הפסוק הראשון הוא וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲלֵי אֲנִי ה'. הנה בפסוק זה כבר נמצא חלק גדול מהתשובה. הקב"ה אומר לו: דע לך שאני הוי"ה. ובהמשך הוא אומר לו: הלא נגלה נגליתי לאבות הקדושים והבטחתי להם שאתן את הארץ לבניהם, ואם כן אין לך מה לדאוג על כך. ומבואר ברש"י שתחילת התשובה היא "אני הוי"ה", ומי שמבין במהותו של שם זה, מבין טוב יותר את התשובה. הקב"ה אומר למשה: "אני מקיים את הבטחותיי". כל פעם שהקב"ה אומר "אני הוי"ה", לזה הוא מתכוון, לומר שהוא מקיים את הבטחותיו.

נאמן לשלם שכר טוב

ובלשון רש"י: ויאמר אליו אני ה' - נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני. ולא לחנם שלחתיך כי אם לקיים דברי שדברתי לאבות הראשונים. ובלשון הזה מצינו שהוא נדרש בכמה מקומות, אני ה' נאמן ליפרע, כשהוא אמור אצל עונש, כגון (ויקרא יט, יב) וחללת את שם אלוקיך אני ה'. וכשהוא אמור אצל קיום מצות, כגון (ויקרא כב, לא) ושמרתם מצותי ועשיתם אותם אני ה', נאמן ליתן שכר.

ובסיבת הדבר, כתבו המפרשים, כי שם הוי"ה מורה על כך שהקב"ה הוא היה הוה ויהיה. והנה כשהאדם רואה שכבר עבר זמן רב ועדיין לא נושע, הקושיא מתחילה לנקר לו במוחו - "איה הבטחתו של הקב"ה? למה עדיין לא נושעתי?". אומר הקב"ה: "אני הוי"ה. אתה מסתכל לפי שנותיך, ועל כן אתה שואל הרי עברו כבר שנתים ועדיין לא נושעתי, אבל אני אומר לך שאם הבטחתי, אקיים את הבטחתי, ואורך הזמן אינו סתירה לכך". כשנברא אחד מבטיח לנברא אחר לשלם לו כסף ועובר זמן רב

והרחמים טוב אני לכל, וכמו שכן אמר הנביא (איכה ג, לח) **מפי עליון לא תצא הרעות כי אם הטובות, ומה שאמר שם והטוב** (לא תצא הרעות והטוב), הוא על **בחינת פרט טוב אחד** (ענין אחד של טוב) שהוא להיות אדם צדיק, לא יגזור ה' דבר כן, אלא ביד כל אדם לבחור בטוב. ותמצא שבכל פעם שיוכיר ה' זכרון תשלום הרע לעושי רשעה ידקדק לומר (ש"א כד, יג) **כי מרשעים יצא רשע וכן הוא אומר** (ירמיה ב, יט) **תיסרך רעתך**, (ישעיה סד, ו) **ותמוגנו ביד עונינו**, (איוב ח, ד) **וישלחם ביד פשעם. מה שאין כן הטוב** (תהלים פה, יג) **ה' יתן הטוב**, (שם קמה, ט) **טוב ה' לכל.**

וכי תשאל אם כן מדוע התחזקה הצרה, ממשיך האוה"ח הק': **ומעתה לו יהיה שעברה צרה על ישראל, מי יודע אם היו חייבינו כן ועוונם גרם, או לצד הקודם לתשלום גזירת העינינו, או לצד קצת מהם שלא האמינו כראוי וכדומה, והנך רואה כי הזקנים חזרו לאחוריהם ולא הלכו עם משה לפני פרעה כאומרם ז"ל (שמו"ר פ"ה) והקפיד ה' עליהם באופן כי מהם יצא להם דבר זה, ואיך הוציא מפיו דברים נכרים לומר למה הרעותה.**

פירוש דבריו: **אם אדם רואה שהתפלל והצרה רק החמירה, יתכן אחת משלוש סיבות. הסיבה האחת, שיש לו עבירה שגורמת לכך.** הקב"ה מצדו כבר הביא לו את ישועתו, אבל העבירה עדיין עומדת במקומה ומעכבת את הישועה. **הסיבה השנייה, שהקב"ה ראה שלא יוכל לעמוד בצרה זו לאורך זמן, ועל כן הגביר עליו את הקושי כדי להשלים את חובתו במהרה ואז יוכל להגאל.** ובענין זה הביא ה'חתם סופר' משל במי שיש לו מכה מכווערת ומתייסר ביסורים קשים. מגיע הרופא הנאמן ואומר

זמן ששולטת בו הנהגה של אהבה ובו מתקשרים אל הקב"ה על ידי אהבה. לבני ישראל יש שתי הנהגות כלליות, דין ורחמים. קשר אחד שיש לנו עם הקב"ה, הוא על-ידי הכנעה ויראה וגלות, והקשר השני הוא כשאור לנו, כשרוקדים ושמחים ורואים את השכינה בגלוי. אנו זקוקים לשניהם, כי אם אין לנו גם אהבה וגם יראה, חסר לנו בשלימות הקשר.

משה רבינו שאל: **"אבל כל-כך חשוך?!",** השיב לו הקב"ה: **"הן, חשוך מאוד. בזמן של אמונתך בלילות, החושך תכסה ארץ. אבל עכשיו אני אומר לך שאני בא לגאול אותם, וברגע שיתחיל המצב החדש, תראה שהכל משתנה, כי כשמגיע זמן פקידה, הכל מתחלף."**

ביאורו של הרמב"ן הוא אם כן כביאורו של רש"י, אך יותר בהרחבה. וזהו פירוש הפסוק **"וארא אל אברהם וגו' בא-ל שד-י"**. אז נתתי להם את הבטחתי, אבל לא היה שייך לקיים את ההבטחה, כי ההנהגה אז היתה הנהגת שד-י, ושמי הויה"ה לא נודעתי להם. אבל עכשיו הגיע הזמן לקיים את ההבטחה.

מפי עליון לא תצא הרעות

וכעת נבוא אל דברי האוה"ח הק'. הנה הפסוק מתחיל בשם א-להים שהוא מדת הדין, וידבר א-להים אל משה, ורק כשנתגלה אליו, נאמר ויאמר אליו אני הויה"ה. מבאר האוה"ח הק' שהקב"ה בא אל משה כדינא ודיינא מדוע שאל למה הרעותה. וזה לשון האוה"ח הק': **וידבר א-להים. פירוש, דבר אתו משפט, (ומה הוא המשפט?) כי טענו טענה הנשמעת ואמר: אני ה'. פירוש, איך אתה מייחס לי מדה רעה בר מינן ותאמר אלי למה הרעותה והלא אני ה' ומידתי מדת החסד**

העבירה, השפע יבוא אליו במלוא עוצמתו.

עוד יתכן שעכשיו המצב מחמיר מחמת תשלום החובות, ועוד מעט קט יראה בעיניו את הישועה הגדולה. אכן הדבר מצוי מאוד בקרב אלו שממתינים לשידוך או לבנים. האדם מחכה ומחכה, הוא בטוח כבר שישועתו קרובה לבוא, ופתאום הוא מקבל מכה מצלצלת, כגון שהגיע אליו 'לאו' רבתי, או ששמע מהרופא שלעולם לא יהיו לו ילדים. אסור לשכוח שזה חלק מהישועה, כי **המצוקה העמוקה שהאדם מרגיש היא זו שתפטור אותו מכל עוונותיו ותקרב אליו את הישועה.** והדבר השלישי הוא **שעליו לחזק את האמונה,** כי יתכן שלא האמין מספיק שהקב"ה הוא זה שעושה ומעשה את הכל.

סוף דבר, **אין לו לאדם להקשות קושיית "למה הרעות".** אנשים מתקשים בהרבה קושיות מן הסוג הזה. הם מרגישים שעסקו הרבה בחסד וזה היה צריך להגן עליהם... "אל תפנה לשם. למד את התורה ותראה שיש תשובה לכל הקושיות האלה". בני אדם מתהלכים עם קושיות אלה, ומעבירים את הסדרא שמו"ת רק בפרשת שמות, אך לא בפרשת וארא. שומעים לפעמים את האדם מתהלך במרירות. אל תתנו לו להשאר שם. הראו לו שיש תשובה לקושיות האלה ואז ירווח לו ויזכה לראות ולהרגיש את הגאולה...

לו: נראה הדבר שתצריך להתייטר עם זה כמה שנים. אך עצה יש לי, לשחוק לך סממנים ולפזרם על המכה. בשעת מעשה זה יגביר את כאביך, אבל כך המכה תתפא לחלוטין תוך כמה ימים. אף כאן, הקב"ה אמר למשה רבינו: "פשוט שהמצב החמיר, שהרי רציתי לזרז את ביאת הגאולה..." והסיבה השלישית היא **מפני שהיה חסר לו באמונה.** הוא לא האמין מספיק בישועה.

כל עכבה לטובה

דברי האוה"ח הק' האלה הם אוצר גדול, כי בהם מבואר שכל פעם שהאדם מתמודד עם איזה קושי ומרגיש שכבר צריך היה להיושע, אם מפני שהתפלל הרבה, אם מפני שזכה להבטחת הצדיק, **עליו להבין שזה בגלל אחת משלושת הסיבות,** או בגלל שתים מהן או בגלל שלשתן, כי מאתו יתברך לא תצא הרעות. **יתכן שהקושי שהוא מתמודד אתו הגיע אליו בגלל איזו עבירה,** ואם כן כל עוד לא ישוב בתשובה על אותה עבירות, לא יוכל לראות את הישועה בעיניו. האדם אמר פרשת המן כל יום ונענו לו מן השמים ליתן לו פרנסה ביד רחבה, אבל עכשיו הוא צריך לסלק את העבירה מן הדרך, כי היא עוצרת את השפע ומונעת אותו מלהגיע אליו. **ברגע שיסלק את**

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

ליל שישי פרשת וארא כ"ו טבת תשפ"ב

הרה"ק רבי שמחה בונים מאטוואצק זיע"א

ב' שבט תרס"ז

רבי שמחה בונים היה חריף ושנון, אבל ענוותנותו, היתה עד להפליא. פעם פגש אותו הרבי מראדזימין ברכבת ואמר לו: "שמעתי שבווארקא יש רבי שאינו תלמיד חכם". נענע לו רבי שמחה בונים בראשו ואמר לו: "אמת נכון הדבר". "ומה אתה עושה כשמתעוררת אצלך שאלה?", שאל אותו הרבי מראדזימין. "אני שולח אותה אל המורה הוראה", השיב רבי שמחה בונים. "אם כן", אמר לו הרבי מראדזימין, "יש להם רבי טוב".

חמורות בנטילת ידיים

היו לו הנהגות מיוחדות שהיו בנויות מחמורות על גבי חומרות אשר נבעו מגודל היראת שמים שלו. בפרט היו לו חמורות מיוחדות במצות נטילת ידיים^א. אחת מהקפידות שהיו לו היתה שאם אחד נוגע לו אפילו רק בבגדו לאחר נטילת ידים, הוא חוזר ונוטל את ידיו. וכך היו הגבאים מביאים לו מים לרוב כל פעם שהיה נוטל

שלום עליכם ווארקער רבי

מנוחתו כבוד בעיה"ק טבריה ת"ו בין תלמידי הבעש"ט הק'. היה בנו של הרה"ק רבי מרדכי מנחם מענדל מווארקא זיע"א. עם הסתלקות אביו, היה בן טו"ב בלבד, ורבים מן החסידים פנו אז להסתופף בצל תלמידו הרה"ק רבי בעריש מביאלא זיע"א. כשהיה אצל הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א, רצה הרבי מראדזימין לתהות על קנקנו. שאל אותו: "היה לך אב וסבא, אבל מי אתה?". השיב לו רבי שמחה בונים: "על אברהם ויצחק מסופר בפרשת תולדות שהיו עסוקים בחפירת בארות. ואילו על יעקב אין כתוב שחפר בארות, ודא ודאי טעמא בעי. אך התשובה היא שלאחר שאברהם ויצחק כבר חפרו מקורות מים, כבר היה ליעקב מהיכן לשתות..." כיון ששמע זאת הרבי מראדזימין, אמר לו: "שלום עליכם ווארקער רבי".

א. במאמר המוסגר, אף הרה"ק משינאווא זיע"א היה מוסיף חמורות רבות במצוות נטילת ידיים. פעם הסביר: הן רבים כותבים עלי הרה"ק ושקר הוא, כי אינני קדוש. על כן אני מוסיף חמורות במצוה זו אשר עליה נאמר והתקדשתם והייתם קדושים, ואולי כך לא יהיה זה שקר גמור.

וגם חלב. עכ"פ רבי שמחה בונים מפני שלא רצה לעבור על מנהגו, נהג בשבועות לשתות חלמון של ביצה בכוס חלבית ובזה יצא את המנהג לאכול סעודה חלבית בשבועות. ובענין אפיית המצות לפסח, עושה היה את כל החומרות האפשריות, ואחרי כל זאת, היה אוכל מהמצה כזית אחד בלבד.

עם העינים לא משחקים

לאחר שנהג את עדתו י"ט שנים, כמספר שנות הנהגתו של אביו, החליט לעלות לארץ ישראל. כך עשה, אבל מחמת החוק הטורקי ששלט אז בארץ ישראל, לא יכול היה לשהות שם. מהר מאוד גורש משם וצרות רבות היו מנת חלקו עד שחזר לפולין, ואז עבר מווארקא לאטוואצק שהיתה עיירת מרפא. החסידים היו כל-כך מאושרים שחזר ובנו לו אחוזה שלימה, ארמון של ממש. ושם כבר בנו לו שני מטבחים נפרדים, אחד בשרי ואחד חלבי. ועוד בנו לו שם קומה שלימה לפסח, לשם היה עובר לגור בחג הפסח.

כעבור י"ט שנים נוספות עלה שוב לארץ ישראל, אז התיישב בעיה"ק ירושלים תובב"א. בהיותו בירושלים, ראו אותו הולך תמיד עם שני גבאים מלפניו כדי לוודא שהמקום נקי מנשים לבל ייכשל בראיה אסורה. כשהיו אנשים שהביעו את תמיהתם על כך, אמר להם: **"עם העינים לא משחקים"**.

בירושלים נפגש עם הרה"ק רבי דוד צבי שלמה מלעלוב זיע"א. פתח רבי שמחה בונים ואמר: "רצוני לשאול אתכם מדוע היהדות בפולין שוקעת?". והוסיף: "כל פעם כשאני מדבר על פולין, אני בוכה". השיב לו רבי דוד מלעלוב: "ברמב"ן על התורה כתוב **שמאכלות אסורות מכניסות טומאה וגסות**

את ידיו, בידעם שיטול את ידיו פעם אחר פעם. מסופר שפעם נפגש אתו הינוקא הרה"ק רבי ישראל מסטאלין זיע"א בסעודה של מצוה ורצה לראות במו עיניו אם נכונה השמועה ששמע שכאשר נוגעים לו בבגדו הוא חוזר ונוטל את ידיו, נגע לו בבגדו לאחר נטילת ידים, ונהנה לראות שבאמת הוא נוטל את ידיו שוב.

הזירות בכשרות המאכלים

ובנוגע למאכלות אסורות, הקפיד יותר מכל. היה לו שוחט מיוחד ורק משחיטתו היה אוכל, ובכל מקום שהלך, לקחו אתו. הרה"ג ר' חיים מיליקובסקי זצ"ל ראש ישיבת 'שם עולם' אמשינוב, סיפר בשם חותנו הרה"ק רבי מאיר מאמשינוב זיע"א: משמשו של רבי שמחה בונים היה בר אוריין. אמר לו רבי שמחה בונים: כשאתה מביא לי הערינג (דג מלוח), אל תביא לי לא מלמעלה לא מלמטה ולא מהצדדים, כדי שאהיה בטוח שאף אחד לא נגע בו. שמע המשמש וחייך. כשראה זאת רבי שמחה בונים, הרצינו פניו ואמר לו: "נשמתי מונחת בידיך, הזהר..." כמו כן כשביקש ממנו להביא לו מים מהנהר, אמר לו: תן למים לזרום ורק לאחר מכן תכניס את הכוס ותשאב מן המים. שוב התחייך המשמש, ורבי שמחה בונים הראה לו פנים זועפות...

ובענין בשר בחלב, היה נזהר להרחיק בין בשר לחלב ובין חלב לבשר עשרים וארבע שעות. אף הרה"ק מריבניץ זיע"א נזהר היה בכך (ושמא הקפיד רק באותו יום). השאלה אצל הצדיקים האלה היתה מה עושים בשבועות? אכן שמעתי מהמשמש בקודש של הרבי מריבניץ שפעם בשנה הוא לא רצה להיות משמש. בחג השבועות. אז היה שם מאוד מתוח מפני שצריך היה לקיים את המנהג לאכול בו ביום גם בשר

והעולם לומד ומתפלל. כסבורים היו שהוא סתם בחור שתקן ושיש מי שדואג לו. כעבור שלושה ימים שהבחור ישב שם, פתאום באמצע סדר הלימוד, התחיל לשאוג בקול אדיר וחזק. פחד פחדים נפל על הלומדים. הם ראו את עיניו בולטות עד שכמעט יוצאות מחוריהן וגידיו בולטים בכעובי אצבע. בחשבם שנטרפה עליו דעתו, קמו ואחזו בו בידיהם. אבל הוא התחיל לקפוץ לגובה, ובגודל גבורתו, הגביה אותם אתו. אז הבינו שנכנס בו דיבוק. כשנרגע, שאלו אותו מה קרה, אך הבחור לא דיבר. הודיעו על כך לרבי. אמר הרבי: מחר נתפלל מוקדם, בשעה שמונה, ונדע מה נעשה.

השמועה פשטה כאש בשדה קוצים ולמחרת באו ציבור גדול להתפלל עם הרבי, והביאו אתם מזונות כצידה לדרך, כי חששו שהעבודה תיארך זמן רב. באמצע התפילה, התחיל לעשות קולות, ומיד העבירוהו לחדר אחר כדי שלא יפריע לתפילה. לאחר התפילה, צוה הרבי לסגור את כל החלונות והדלתות. מיד נסגרו החלונות והדלתות, אין יוצא ואין בא. הרבי התחיל לדבר עם הדיבוק. הוא שאל אותו לשמו, והדיבוק ענה: "לייביש". מה שם אמך? ענה בקול גדול "עלקא". כששאל אותו לשם אביו, לא רצה לענות. הוא שאל אותו שוב ושוב ולא ענה. לאחר שאיים עליו, אמר לו שם של גוי. התפלל הרבי: "שם של גוי?! מה השם היהודי?!" אמר הדיבוק: "אין שם של יהודי". אמר רבי שמחה בנינים: "כעת אני מבין... דיבוק זה נולד מגוי שבא על בת ישראל". והוסיף: "יהודי הנך, כי גוי הבא על בת ישראל הוולד כשר".

באדם, וזה מה שגורם לבני פולין לרדת ממדרגתם"². נענע רבי שמחה בונים וראשו ואמר: "הן, הן, זוהי הסיבה".

חייך אתה תרעה צאני ישראל

הרה"ח ר' ישראל שמעון קסטלניץ זצ"ל מסר בשמו דיבור נאה. במדרש איתא: כשהיה משה רבינו ע"ה רועה צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי, ורץ אחריו עד שהגיע לחסית, כיון שהגיע לחסית, נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיון שהגיע משה אצלו, אמר: אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא. עייף אתה. הרכיבו על כתפיו והיה מהלך. אמר הקב"ה: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם, כך חייך אתה תרעה צאני ישראל. הוי, ומשה היה רועה. ויש לתמוה: איזה מין מהלך הוא לעזוב את כל הצאן ולרוץ אחרי גדי אחד? הרי תפקיד יש לו לרועה לשמור את כל הצאן! **קושיא עצומה. אך התשובה היא שמשה רבינו ידע את הסוד שאותם שנמצאים באחדות, אינם זקוקים כל-כך לשמירה. מי שנמצא לבד, הוא זה שזקוק לשמירה גדולה...**

בהוצאת דיבוק

בספר "אמרי דבש" הביא סיפור ששמע מיהודי קשיש בן צ"ה שהיה בשעת מעשה והוא בבחורתו. נביא את המעשה בקצרה: יום אחד נכנס לבית הכנסת באטוואצק יהודי אחד עם בחור בן י"ט. הוא הושיב את הבחור על אחד הספסלים ויצא. הבחור נשאר לשבת שם ופיו סתום וחתום,

ב. בתקופה ההיא המציאו את האפשרות לשמר מאכלים, ונתרבה האפשרות לקנות מאכלים מתוצרת חוץ. ואם עד אז שו"ב שלא עשה מלאכתו ביראת שמים הכשיל עיר אחת, מאז היה אפשרות להכשיל מדינה שלימה ר"ל.

אין גבהות לפני המקום

על הסיבה שנטמן בעיה"ק טבריה, סיפר הרה"צ ר' יואל אשכנזי זצ"ל: רבי שמחה בונים סבל מאז לידתו ביסורים קשים ברגליו, ועד לגיל שמונה, כלל לא היה יכול ללכת על רגליו. והנה כשעלה בשנית לארץ ישראל, הגיע לירושלים בשושן פורים ושם קבע את מושבו, ולא רצה להנהיג עדה, כי אמר: "הלא מקום הוא של השראת השכינה ואין גבהות לפני המקום?". נשאר שם רבי שמחה בונים ועברו עליו שלושת הרגלים, פסח שבועות וסוכות. אחרי סוכות הלך להתרפא בחמי טבריה. כעבור כמה חדשים נסתלק שם ונטמן בבית החיים העתיק בחלקת תלמידי הבעש"ט.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פתאום התחיל הדיבוק לצרוח בקול: "רק אם תוציאני מן הגיהנום, אסכים לצאת מכאן". אמר לו רבי שמחה בונים: "וכי בעל הבית אני על הגיהנום?!". התחיל הדיבוק לצעוק בקולי קולות ולא הרפה. בין השאר סיפר שכבר שש שנים שהוא נע ונד ועדיין לא זכה להיכנס לגיהנום. בסוף אמר: "כבר התגלגלתי בחול, כבר התגלגלתי באבן ובדבר אחר. איני מבקש מעתה שתוציאני מן הגיהנום, אלא שתגזור אומר שיכניסו אותי לגיהנום". ביקש ממנו רבי שמחה בונים שיבטיח שלא יזיק לאף אחד. הדיבוק הבטיח ואז אמר לו: "אתה יכול ללכת". וכיון שהוציא את המילים האלה מפיו, נהפך הבחור לאיש אחר וראו עליו שהוא חלוש מאוד. כשהתאושש מעט, הוציא יי"ש ומיני תרגימא ושתו אתו לחיים.

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

ארה"ק

מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76	ירושלים
מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35	
מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8	בית שמש
מקווה רחוב דובר שלום	רמה ב'	
מקווה קהל חסידים	רחוב ריש לקיש 19 ד' 2'	
מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה	
מקווה השכונתי	רחוב הרב גרוסמן רמת אברהם	
ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944	
חדש! מקווה קאמארנא	רחוב דבורה הנביאה רמה ג' 1'	
מקווה תולדות אברהם יצחק	רח' חזון איש	
בית המדרש אמשינאוו	רחוב אביי רמה ד' 1'	
בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה	בני ברק
חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך	
מקוה בית פנחס	רחוב יואל	
מקוה ויזניץ	רחוב רבינא	
מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5	
ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל	
סופר מילר	רחוב אור החיים	
מרכז מסחרי הרב לנדא	רחוב הרב לנדא 1 קומה 1-	
בית המדרש בית שלום	רחוב בעל הנס רובע ז	אשדוד
בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חגינא בן דוסא רובע ז	
בית המדרש בית נפתלי	רחוב יהודה הנשיא רובע ז	
בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג	
בית מדרש בעלזא	רחוב אברהם שפירא	
מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס	
ביהמ"ד בית פנחס	רח' ינאי 12	
היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג	
בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5	ביתר עילית
בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59	חיפה
ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720	
שכונת הבעש"ט	052-760-0162	פתח תקוה
חנות משקאות ישראל	מרכז מסחרי נחלת יצחק	אלעד
מקווה חוג חתם סופר	רחוב הריף	
חדש! מקווה ויזניץ-צמח צדיק	רחוב יונתן בן עוזיאל	
מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2	קריית גת
חנות 'שאבעס'	רחוב בית יוסף 70	
בית המדרש אמרי חיים וזניץ	רחוב טרפון	מודיעין
ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברקפלד	עילית
קיוסק ערב שבת	רחוב האיילות פינת הראם	גבעתיים

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

ארצות הברית		
4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
5302 13th Ave	ביהמ"ד שומרי שבת	
4909 13th Ave	Kosher Discount	
814 Bedford Ave.	סאטמאר בנין בראך	וויליאמסבורג
553 Marcy Ave.	סאטמאר קעסקעיד	
690 Myrtle Ave.	סאטמאר מירטל	
127 wallabout st	ביהמ"ד קראלי	
50 Division Ave	Central Market	
44 Grove Spring Court	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	לעיקוואוד
153 E 7th St.	ביהמ"ד קארלין סטאלין	
31 Arosa Hl	ביהמ"ד בית נחום - ברוקהיל BrookHill	
547 Park Ave.	ביהמ"ד סקולען	
2 Milano Dr.	ביהמ"ד שמן למנחה ד'נאדפאלא ברוקהיל	
608 E Kennedy Blvd.	ביהמ"ד סאטמאר - קענעדי Kennedy	
610 E County Line Rd	ביהמ"ד ראחמיסטריווקא	
2201 N. Wood Ave.	בית המדרש חסידי קאסאן	לינדן
52 Main Street 845-517-9722	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
25 Phyllis Terrace Monsey NY	כולל ויזניץ	
	ע"י המקוואות	מאנרא
אירופה		
Lange leem straat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van spangen straat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן ישיבה ווילרייק	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	אנגליה-לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz terrace	ביהמ"ד בעלזא	

אויב ווילט איהר אנטטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \
מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

7 27785 25652 0

727785256520